

Lev
uden
vold

Når mænd udsættes for vold i nære relationer

- en undersøgelse af voldsudsathed blandt
mænd på herberger og mandekrisecentre

Udgivet af:

Lev Uden Vold
H.C. Andersens Boulevard 47, 1. tv.
1553 København V

ISBN: 978-87-971496-5-2

Illustrationer: Karoline Gabel

Udarbejdet af:

Marie Nymand Frederiksen, Mathilde Lykkemark Leth, Rasmus Hjorth og Louise Glerup Aner

Følgegruppe:

Lars Benjaminsen, VIVE
Marie Winther, Mandecentret
Signe Hoffman, Danner
Christina Andersen, Egmontgården
Anita Johnson, RED Center mod æresrelaterede konflikter
Mads Edwards, Sammenslutning af boformer for hjemløse i Danmark og Center Bøgely
Jakob May, Lederforening for offentlige ledere i hjemløseindsatser og Sociale Forhold og Beskæftigelse,
Aarhus Kommune

Når mænd udsættes for vold i nære relationer

— en undersøgelse af voldsudsathed blandt mænd på herberger og mandekrisecentre

Forord

I Danmark har mænd ikke de samme rettigheder som kvinder til at modtage hjælp, hvis de er udsat for vold i nære relationer. Der har dog de seneste 10 år været et stigende politisk og forskningsmæssigt fokus på mænd, der udsættes for vold i nære relationer. I den sammenhæng er det politisk besluttet, at Lev Uden Vold, som en toårig forsøgsordning, skal tilbyde psykologhjælp til mænd, der tager ophold på et herberg eller et mandekrisecenter som følge af vold i nære relationer. Tilbuddet skal også gælde for børn, der ledsager deres far under ophold. Nærværende undersøgelse danner baggrund for denne forsøgsordning, og den har til formål at bidrage med viden om mænd, der udsættes for vold i nære relationer, og som har taget ophold på et herberg eller et mandekrisecenter. Undersøgelsen er rekvireret af Social- og Ældreministeriet på baggrund af aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2021-2024.

Undersøgelsen hviler på data indhentet gennem spørgeskemaer og interview blandt mænd, som er bosat på et herberg eller mandekrisecenter. Vi vil gerne rette en stor tak til alle de mænd, som har taget sig tid til at besvare vores spørgeskema, og til mænd, der har deltaget i interview og dermed delt deres personlige erfaringer med vold i nære relationer de med os. I har bidraget med nye og vigtige indsigter i omfanget og karakteren af den vold i nære relationer, som mænd på herberger og mandekrisecentre har været udsat for. Vi vil desuden rette en stor tak til ledere og medarbejdere på de pågældende botilbud for jeres uundværlige bidrag til dataindsamlingen.

Rapporten hviler også på data indhentet gennem spørgeskemaer og interview med fagpersoner, som arbejder med målgruppen. Til jer vil vi også rette en stor tak for at tage jer tid til at besvare vores spørgeskema eller stille op til interview.

Undersøgelsen er tilrettelagt, gennemført og ledet af videnskonsulent Marie Nymand Frederiksen i samarbejde med videnskonsulent Mathilde Lykkemark Leth og praktikant/studentemedhjælper Rasmus Hjorth. Videnscenterchef Louise Glerup Aner er overordnet ansvarlig for undersøgelsen.

Til projektet har været tilknyttet en følgegruppe bestående af seniorforsker Lars Benjaminsen (VIVE), vidensmedarbejder Marie Winther (Mandecenteret), psykolog Signe Hoffman (Danner), socialrådgiver Christina Andersen (Egmontgården), direktør Anita Johnson (RED Safehouse) Mads Edwards (Sammenslutning af boformer for hjemløse i Danmark) og Jakob May (Lederforening for offentlige ledere i hjemløseindsatser). Tak til følgegruppen for vigtig sparring i udviklingen af spørgeskemaerne samt feedback til analysen. En særlig tak til Lars Benjaminsen for yderligere kvalificering af analyser og udregning af estimat. Også en stor tak til Jette Sølvhøj og Søren Romer (Sammenslutning af Boformer for Hjemløse i Danmark) og Hans Graunbøl (Mandecenteret) for indledende sparring til undersøgelsens udformning. Til sidst en tak til Herbergscentret Sundholm for at invitere projektgruppen på besøg og give et nærmere indblik i livet på hjemløseboformer og deres målgruppe. Tak til Center Bøgely og CROS for at teste spørgeskemaet forud for undersøgelsen.

Lev Uden Vold er alene ansvarlig for undersøgelsens konklusioner.

God læselyst.

Louise Glerup Aner, videnscenterchef i Lev Uden Vold

Indhold

4	Forord
7	Indhold
9	Ordforklaring
10	Resume
21	Læsevejledning
23	Kapitel 1 Undersøgelsens baggrund og formål
24	Den danske lovgivning
27	Lovgivningen i Norge og Sverige
28	Opsummering
31	Kapitel 2 Metodisk fremgangsmåde
31	Spørgeskemaundersøgelsen
38	Repræsentativitet og frafald
45	Interviewundersøgelsen
50	Etiske refleksioner
51	Opsummering
55	Kapitel 3 Omfanget af mænd med ophold som følge af vold
58	Voldsudsathed blandt mændene generelt
59	Opsummering
61	Kapitel 4 Karakteren af den vold, mændene har været udsat for
61	Voldsformer
62	Psykisk vold
69	Fysisk vold
74	Seksualiseret vold
79	Vold gennem tredjepart
80	Opsummering
85	Kapitel 5 Variationer i mændenes voldserfaringer
85	Frygt for alvorlig skade eller drab
94	Andre former for frygt
97	Udfordringer i afgrænsning af vold
98	Opsummering
101	Kapitel 6 Mændenes livsomstændigheder
101	Baggrundsinformationer
108	Flere svære livsomstændigheder
115	Opsummering
119	Kapitel 7 Voldserfaringer i barndommen
121	Voldsformer
125	Opsummering
127	Kapitel 8 Barrierer og drivkræfter for at opsøge og modtage hjælp
127	Manglende erkendelse og skam
130	Omverdenens betydning for erkendelse og hjælp
135	Opsummering
139	Litteratur
144	Bilag
145	Bilag 1: Papirversion af spørgeskema til beboere
153	Bilag 2: Papirversion af spørgeskema til botilbud

Ordforklaring

Botilbud Undersøgelsen afdækker voldsudsathed blandt mænd på herberger og mandekrisecentre efter servicelovens § 110 og på to mandekrisecentre, der ikke hører under servicelovens § 110. For læsevenlighedens skyld vil vi igennem rapporten referere til disse herberger, forsorgshjem og mandekrisecentre som botilbud.

Vold Undersøgelsen omhandler udelukkende vold i nære relationer og ikke andre typer vold. En nær relation er i undersøgelsen afgrænset til en partner, ekspartner eller et familiemedlem. Steder i rapporten, hvor der refereres til 'vold' eller 'voldsudsat', vil derfor udelukkende omhandle vold i nære relationer.

Mænd Undersøgelsen afdækker voldsudsathed blandt mænd. Når vi omtaler mænd, er det mænd i en juridisk forstand, da serviceloven i dens nuværende form stiller mænd og kvinder, der er udsat for vold i en nær relation, forskelligt. Transpersoner eller beboere med en anden kønsidentitet er inkluderet, såfremt de har et mandligt personnummer, dvs. et cpr-nummer, der slutter på et ulige tal.

Krisecenterlignende botilbud Igennem rapporten refererer vi til 'krisecenterlignende botilbud'. Denne betegnelse bruges udelukkende i nærværende rapport og dækker over 16 botilbud, som indgår på den Pladsoversigt, som Lev Uden Vold driver over krisecenterpladser til kvinder og mænd i hele landet. De 16 botilbud er tilbud, som vi ved, arbejder systematisk med vold i nære relationer, og som indskriver mænd. De tæller RED Safehouses afdelinger, Mandecenterets afdelinger, Krisecenter Guldborgsund (afdeling for mænd), Mandekrisecenter Lolland, Horsens Krisecenter for mænd og Krisecenter for mænd i Fredericia. Derudover indgår Egmontgården, Garvergården og Svendbjerggård, der tillige indskriver voldsramte kvinder under § 109. Nogle af disse botilbud indskriver udelukkende mænd, der har været udsat for vold i nære relationer, mens andre indskriver en bredere målgruppe. Det er ikke alle disse tilbud, der omtaler sig selv som krisecentre, og vi refererer derfor til disse 16 tilbud som 'krisecenterlignende botilbud'.

Resume

Baggrund og formål

I Danmark har mænd ikke de samme lovfæstede rettigheder som kvinder til at modtage hjælp, hvis de er udsat for vold i nære relationer. Den danske lovgivning adskiller sig herved fra den norske og svenske. Der har dog de seneste 10 år i Danmark været et stigende fokus på mænd, der udsættes for vold i nære relationer, og det drøftes, om der er behov for, at mænd også sikres støtte, når de er udsat for vold i nære relationer. I den sammenhæng er det politisk besluttet, at Lev Uden Vold som en toårig forsøgsordning fra 2022 skal tilbyde psykologhjælp til mænd, der tager ophold på herberger og mandekrisecentre, fordi de har været udsat for vold i nære relationer. Tilbuddet skal også gælde for børn, der ledsager deres far under ophold.

Nærværende undersøgelse er rekvireret af Social- og Ældreministeriet på baggrund af aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2021-2024. Undersøgelsen danner baggrund for forsøgsordningen med psykologhjælp til voldsudsatte mænd. Den har til formål at bidrage med viden om mænd, der tager ophold på herberger og mandekrisecentre som følge af vold i nære relationer, herunder hvad der kendetegner den vold, mændene har været udsat for, samt hvilke behov for hjælp og støtte de har.

Overordnet afdækker undersøgelsen:

- Omfanget af mænd, der tager ophold på herberger og mandekrisecentre som følge af vold i nære relationer.
- Karakteren af den vold, som mændene har været udsat for.
- Hvad der karakteriserer mændenes livsomstændigheder, og hvor mange af dem der har børn.
- Omfanget af mænd, der har været udsat for vold i barndommen.
- Mændenes behov for hjælp og støtte fra omverdenen, og barrierer for at opsøge og modtage hjælp.

Lev Uden Vold har tidligere (i 2021) udgivet to rapporter om mænd, der udsættes for partnervold. De to rapporter er henholdsvis et litteraturstudie, der undersøger nordisk viden om partnervold mod mænd, og en kvalitativ undersøgelse baseret på interview med både praktikere og forskere med viden på området. Nærværende undersøgelse bygger videre på viden fra disse to rapporter.

Rapportens datakilder

Undersøgelsen er baseret på både kvantitative og kvalitative data. Undersøgelsen består således af:

1. En kvantitativ spørgeskemaundersøgelse, der er udsendt til 116 herberger og mandekrisecentre, som tilsammen har 2.813 pladser. Spørgeskemaundersøgelsen består af:

- Et spørgeskema målrettet en leder eller medarbejder på botilbuddet. I alt har 84 botilbud besvaret spørgeskemaet.
- Et spørgeskema målrettet mænd, der havde ophold på et herberg eller et mandekrisecenter i uge 35 i 2021. I alt har 305 mænd bosat på 53 botilbud besvaret spørgeskemaet. De tilbud, der har deltaget, har en gennemsnitlig svarprocent på 42 %.

2. En kvalitativ interviewundersøgelse, som består af:

- Interview med ni mænd, der har været udsat for vold i nære relationer, og som har taget ophold på et herberg eller et mandekrisecenter, samt interview med to mænd, hvis erfaringer vi ikke på baggrund af interviewene har kunnet kategorisere som vold. Otte af de ni mænd har været udsat for vold af en kvindelig partner, mens den sidste mand har været udsat for vold af sin far. Da vi kun interviewer manden (og ikke den voldsudøvende part), har vi kun adgang til hans oplevelser og erfaringer.
- Interview med fire psykologer, der har erfaring med at tilbyde psykologhjælp til mænd på herberger og mandekrisecentre, der har været udsat for vold i nære relationer.

Omfanget af mænd med ophold som følge af vold

Undersøgelsen estimerer, at omkring 400 mænd årligt tager ophold på herberger og mandekrisecentre som følge af at have været udsat for vold i nære relationer. Estimatet er udregnet på baggrund af besvarelser fra de 305 mænd, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen.

Undersøgelsen er forbundet med forskellige frafald og bias. For eksempel har vi i forbindelse med dataindsamlingen fået indikationer på, at mænd, der har været udsat for vold, har været mere tilbøjelige til at besvare spørgeskemaet. Estimatet er derfor forbundet med en vis usikkerhed. Derudover er der en overrepræsentation af tilbud, der har fokus på vold i nære relationer blandt deres beboere, der har deltaget i undersøgelsen. Denne overrepræsentation har vi taget højde for i udregningen af estimatet.

Estimatet bygger på 39 mænd, der angiver 1) at have været udsat for mindst én voldelig handling i nære relationer i året op til deres ophold på botilbuddet, og 2) at vold i nære relationer er en årsag til deres ophold på botilbuddet.

Interviewmaterialet viser, at manglende kendskab til krisecenterlignende botilbud er en barriere for, at mændene opsøger hjælp. I Norge steg antallet af mænd, der tog ophold på et krisecenter, da mænd i 2010 fik ret hertil. Efter et par år blev antallet igen forholdsvis stabilt, og det er forblevet på dette højere niveau. Udviklingen i Norge kan indikere, at der er mænd i Danmark, som på nuværende tidspunkt ikke tager ophold på et herberg eller et mandekrisecenter, men som har behov for et krisecenterophold. Dette indikerer, at omfanget af mænd, der tager ophold på et botilbud, kan stige, såfremt lovgivningen ændres. Estimatet på 400 mænd er hermed ikke et estimat for, hvor mange mænd der årligt har behov for at tage ophold på et krisecenter som følge af vold i en nær relation. Tallet bygger alene på mænd, der i forvejen tager ophold på et herberg eller mandekrisecenter, og estimatet giver herved en indikation på, hvor mange mænd der aktuelt tager ophold på et botilbud som følge af at have været udsat for vold i nære relationer.

Foruden de 39 mænd, der angiver vold som en årsag til deres ophold, er der yderligere 113 mænd, der angiver, at de har været udsat for handlinger, der kan defineres som vold i nære relationer. Tager vi højde for overrepræsentationen af tilbud, der har fokus på vold i nære relationer, svarer dette til, at 46 % af mænd, indskrevet på herberger eller mandekrisecentre har været udsat for vold i nære relationer det seneste år. For at være inkluderet i denne gruppe skal mændene blot have svaret ja til, at de har været udsat for mindst en psykisk, fysisk eller seksualiseret voldshandling i nære relationer. Der kan derfor være mænd i denne gruppe, som vi ikke ville betegne som voldsudsatte, hvis vi fik uddybet konteksten for selve handlingen.

Karakteren af den vold, mændene har været udsat for

Undersøgelsen afdækker mændenes voldserfaringer i de seneste 12 måneder op til, at de tager ophold på et herberg eller et mandekrisecenter. Både spørgeskemaundersøgelsen og de kvalitative interview afdækker mændenes oplevelser med at blive udsat for hhv. psykisk, fysisk og seksualiseret vold af en nær relation, herunder hvem der udøver volden. Derudover er der i det kvalitative materiale eksempler på erfaringer med at være udsat for stalking.

Voldserfaringer afdækket gennem spørgeskemaundersøgelsen opgøres for alle de mænd, der har været udsat for vold af en nær relation, og for

den delmængde, som derudover angiver vold som en årsag til deres ophold på botilbuddet.

Psykisk vold er den af de tre voldsformer, som flest af mændene har været udsat for, efterfulgt af fysisk og dernæst seksualiseret vold. I gruppen af mænd, der angiver, at vold er en årsag til opholdet, har en større andel været udsat for flere former for vold, end i den samlede gruppe af mænd udsat for vold.

Volden er hyppigst udøvet af en partner eller ekspartner og næsthypigst af mandens forældre. Når volden udøves af en partner eller ekspartner, er vedkommende typisk en kvinde, mens der er flere mænd blandt de voldsudøvende forældre og andre familiemedlemmer.

Psykisk vold

Psykisk vold i nære relationer er gentagne handlinger, som forekommer i et mønster, der samlet udgør en kontrollerende adfærd. Enkeltstående handlinger defineres dermed ikke som psykisk vold.

Spørgeskemaundersøgelsen afdækker, om mændene har været udsat for psykisk vold, ved at belyse tre aspekter af psykisk vold: 1) Nedgørelse, fx ved at partneren eller en anden nær relation gentagne gange kritiserer mandens udseende eller væremåde, 2) Kontrol, fx ved at partneren eller en anden nær relation gentagne gange forsøger at bestemme, hvem manden ser, eller hvad han foretager sig, og 3) Trusler, fx ved at partneren eller en anden nær relation gentagne gange truer med at skade manden eller truer med at skade andre, der står manden nær. I forhold til trusler spørges mænd med børn også, om de har oplevet trusler om isolation fra barnet.

Hovedparten (73 %) af de mænd, der har været udsat for vold, har været udsat for psykisk vold i form af kontrol, over halvdelen (63 %) har oplevet nedgørelse, og en tredjedel (32 %) har oplevet trusler. Lidt over 70 % af de voldsudsatte mænd med børn angiver, at de har oplevet, at deres partner har truet med at isolere dem fra deres børn. Zoomer vi ind på de mænd, hvor volden er en årsag til opholdet, er det ligeledes kontrol, der er den hyppigste form for psykisk vold, efterfulgt af nedgørelse og trusler. Alle tre former for psykisk vold er mere udbredte hos denne gruppe end blandt de voldsudsatte mænd generelt. Særligt er der flere, der angiver, at de har været udsat for trusler.

I det kvalitative materiale er der også mænd, der giver udtryk for at have oplevet disse tre aspekter af psykisk vold. Således er der eksempler på mænd, der har oplevet nedgørelse fra partneren eller en anden nær relation. Det er fx mænd, som oplever, at partneren bruger nedgørende

betegnelser om dem eller forsøger at manipulere dem ved at pålægge dem ansvaret for voldsudøvelsen, samt en mand, hvis far kalder ham for 'dum' og 'værdiløs'. Der er ligeledes eksempler på mænd, der har oplevet at blive kontrolleret af deres partner, fx ved at deres partner gentagne gange har forsøgt at bestemme eller krævet at vide, hvor de befinder sig, og hvem de ser. Endelig er der eksempler på enkelte mænd, der har oplevet at blive truet af partneren, hvor partneren fx har truet med at kaste ting efter dem eller truet med selvmord. Der er også enkelte mænd, der oplever, at deres partner har truet dem med ikke at få lov at se deres børn.

Stalking er ikke afdækket i spørgeskemaundersøgelsen, men i interview-materialet er der enkelte eksempler på mænd, der har været udsat for stalking af deres ekspartner. Stalkingen kommer til udtryk som overvågning, uønskede telefonopkald, sms'er og e-mails, trusler, fysisk opsøgning, hærværk og modtagelse af uønskede gaver.

Fysisk vold

Spørgeskemaundersøgelsen afdækker karakteren af den fysiske vold, mændene har oplevet, ved at spørge til konkrete handlinger, der belyser forskellige grovheder af volden. Disse er kategoriseret som: 1) Moderat fysisk vold, fx at blive skubbet, bidt eller blive holdt fast mod sin vilje, 2) Grov fysisk vold, fx at blive slået med knytnæve eller med en genstand eller at blive sparket, og 3) Livstruende vold, fx at blive forsøgt kvalt eller truet eller angrebet med våben.

Blandt de voldsudsatte mænd er det den moderate fysiske vold, som flest har været udsat for. Således har 38 % oplevet moderate fysiske voldshandlinger, 26 % har oplevet grove fysiske voldshandlinger, mens 17 % har været udsat for livstruende vold. Alle tre former for fysisk vold forekommer blandt en højere andel af de mænd, der angiver, at vold er en årsag til opholdet.

Blandt de voldsudsatte mænd har 13 % været udsat for enkeltstående fysiske voldshandlinger, mens 30 % har været udsat for gentagne fysiske voldshandlinger. For de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, har en noget højere andel været udsat for gentagne fysiske voldshandlinger.

I det kvalitative materiale er der også mænd, der har oplevet disse tre former for fysisk vold. Her er der eksempler på mænd, der har været udsat for fx skub, krads, bid, lussinger og at blive rusket i. Der er også eksempler på mænd, der er blevet slået med knytnæve og med genstande, er blevet skubbet ned ad trapper samt er blevet sparket på kroppen og i hovedet. Endelig er der enkelte eksempler på livstruende vold i form af overfald med kniv og saks.

Seksualiseret vold

Spørgeskemaundersøgelsen afdækker to aspekter af den seksualiserede vold: 1) *Verbal seksualiseret vold*, som fx kan komme til udtryk ved, at manden bliver kritiseret for sin manglende seksuelle lyst eller seksuelle præstationer, og 2) *Uønsket seksualiseret kontakt*, som fx kan komme til udtryk ved, at manden bliver tvunget eller presset til seksuelle handlinger, som han ikke har lyst til.

Seksualiseret vold er den af de tre voldsformer, som færrest af mændene har oplevet. Blandt mænd, der har været udsat for vold, har 18 % været udsat for verbal seksualiseret vold, mens 13 % har været udsat for uønsket seksualiseret kontakt. En højere andel af de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, har været udsat for disse to seksualiserede voldelige handlinger.

I det kvalitative materiale er der ligeledes eksempler på mænd, der beskriver, at deres partner har nedgjort dem, fx ved at kritisere mandens manglende seksuelle lyst eller hans manglende evne til seksuel præstation. Ligeledes er der eksempler på mænd, der har oplevet at blive presset verbalt til seksuel kontakt, som de ikke havde lyst til, og et enkelt eksempel på, at presset har haft fysisk karakter.

Vold gennem tredjepart

Vold gennem tredjepart er vold, som udøves gennem andre. Spørgeskemaundersøgelsen afdækker, om mændene har oplevet, at en nær relation har fået en anden person til at skade dem fysisk eller har truet dem med dette. Besvarelserne vedrørende denne voldsform kan være behæftet med en ekstra usikkerhed, idet der kan være tilfælde, hvor mændene antager, at det er deres partner, der har tilskyndet en tredjepart til vold, men ikke ved det med sikkerhed.

I spørgeskemaundersøgelsen angiver 24 % af de mænd, der har været udsat for vold, at en nær relation har fået andre til at udøve fysisk vold for sig eller har truet med dette. Andelen er højere blandt de mænd, der angiver vold som en årsag til deres ophold. I det kvalitative materiale har én af de interviewede mænd oplevet, at partneren har fået en ven til at hjælpe hende med at opsøge manden og udøve fysisk vold i en sådan grad, at han har været i livsfare.

Variationer i mændenes voldserfaringer

For at få indblik i konteksten for voldshandlingerne og for de samlivsdynamikker og magtforhold, der har været på spil i relationen mellem manden og den person, der har udøvet volden, sætter undersøgelsen fokus på dels mændenes oplevelse af frygt, dels hvordan mændene har

reageret på den vold, de har været udsat for. Mændenes voldserfaringer er forskellige, og der er store variationer i, om mændene har oplevet frygt for deres partners handlinger, og om de har haft et behov for beskyttelse. Frygt kan have betydning for, om man tilpasser sin adfærd, og for, hvilke følgevirkninger man oplever af volden. Tidligere undersøgelser peger på, at mænd i mindre grad end kvinder oplever frygt for alvorlig fysisk skade eller drab, når de udsættes for partnervold.

Både i spørgeskemaundersøgelsen og i de kvalitative interview spørger vi, om mændene har oplevet frygt for den nære relations handlinger. I spørgeskemaundersøgelsen spørger vi specifikt til frygt for alvorlig fysisk skade eller drab, mens vi i interviewene mere generelt spørger til, om mændene har oplevet frygt.

Undersøgelsen finder, at omkring hver fjerde (24 %) af de mænd, der har været udsat for vold, har oplevet, at en nær relation i året op til opholdet har givet dem grund til at frygte for alvorlig skade eller drab. Det samme gælder for over halvdelen (56 %) af de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet.

Zoomer vi ind på den gruppe af mænd, der har oplevet frygt (37 mænd), har over halvdelen (54 %) været udsat for vold gennem tredjepart. Det tyder på, at vold gennem tredjepart har betydning for, at mændene oplever frygt. Blandt de interviewede mænd er der også én, der har været udsat for vold gennem tredjepart, og her har frygten for eget liv og behovet for beskyttelse været udtalt. Blandt de mænd, der har oplevet frygt, har 38 % angivet at have været udsat for livstruende vold. Interviewmaterialet viser også eksempler på, hvordan partnerens brug af knive og andre genstande kan skabe frygt hos manden.

For den samlede gruppe af voldsudsatte mænd er der således 76 %, der ikke har oplevet frygt for alvorlig skade eller drab. I interviewmaterialet er der ligeledes eksempler på mænd, der ikke har oplevet frygt, og som italesætter den fysiske styrkeulighed mellem dem selv og den kvindelige partner som årsag til, at de ikke har frygtet for alvorlig skade – også selvom nogle af disse mænd har været udsat for grov fysisk vold. Flere af de interviewede mænd fortæller, at de har anvendt fysisk modstand som reaktion på fysisk voldsudsættelse, og at de på denne måde har været i stand til at stoppe partneres fysiske voldshandlinger. Det har fx været ved at bruge slag med flad hånd, fysisk fastholdelse og skub.

Af interviewene fremgår det desuden, at mændenes voldelige modstand kan opfattes forskelligt af dem selv og af deres partner. Flere af mændene er blevet anklaget for vold af deres kvindelige partner, hvor mændene selv har oplevet handlingerne som selvforsvar eller som et forsøg på at

nedskalere partnerens vold. Flere af mændene oplever desuden partnerens anklager som en strategisk handling, der har til formål at stille partneren bedre, fx i forhold til en igangværende samværssag.

Undersøgelsen viser derudover, at mændene oplever andre former for frygt end frygt for fysisk skade eller drab. Flere af de interviewede mænd, der har fælles børn med den partner, der har udøvet vold imod dem, har frygtet at miste kontakten til børnene ved et eventuelt parbrud. Mændenes beskrivelser af en sådan frygt knytter sig til en forventning om, at den kvindelige partner har mulighed for at forhindre eller mindske mændenes kontakt til deres fælles børn. Flere af mændene beskriver, at de på interviewtidspunktet ikke har den kontakt til deres børn, som de ønsker. Et par af mændene beskriver desuden, at de har frygtet, at partneren ville gøre skade på deres børn, ligesom en mand, der har været udsat for vold af sin far, har oplevet frygt for morens og sine søskendes voldsudsættelse.

Samlet peger det empiriske materiale på, at der er variationer i mændenes voldserfaringer. Mændenes erfaringer befinder sig på et kontinuum, hvor nogle bærer præg af dysfunktion, mens frygten og behovet for beskyttelse har været udtalt i andre af mændenes fortællinger. Mændene har derfor behov for differentierede indsatser, der kan understøtte deres forskellige behov for hjælp og støtte.

Mændenes livsomstændigheder

En række forskellige forhold i mændenes livsomstændigheder kan have betydning både for deres vej til et herberg eller mandekrisecenter og for den hjælp og støtte, de har behov for. Gennem spørgeskemadata afdækkes, hvordan de mænd, der har været udsat for vold, adskiller sig fra de øvrige mænd på botilbuddene. Derudover belyser undersøgelsen andre svære livsomstændigheder i mændenes liv, og hvordan disse har været medvirkende til, at mændene har taget ophold på et herberg eller mandekrisecenter.

Gennemsnitsalderen for de voldsudsatte mænd er signifikant lavere end for de øvrige mænd på botilbuddene. For mænd, som angiver vold som en årsag til opholdet, er gennemsnitsalderen 36 år, og for den samlede gruppe af voldsudsatte mænd er gennemsnitsalderen 40 år. For de mænd, der ikke har været udsat for vold, er gennemsnitsalderen 44 år. Blandt de voldsudsatte mænd er der signifikant flere, der har børn (lidt under halvdelen), end blandt de mænd, der ikke har været udsat for vold (lidt under en tredjedel). Det gælder både de voldsudsatte mænd generelt og de mænd, som angiver vold som en årsag til opholdet.

Hovedparten af mændene på botilbuddene er på offentlig forsørgelse. Blandt de voldsudsatte mænd er der dog en signifikant større andel, der er i arbejde eller uddannelse. Det gælder for 29 % af de mænd, som angiver vold som en årsag til opholdet, og for 23 % af de voldsudsatte mænd generelt. For de mænd, der ikke har været udsat for vold, er 12 % i arbejde eller uddannelse. En større andel af de mænd, der angiver vold som en årsag til ophold, har en videregående uddannelse, men forskellen er ikke signifikant.

For at afdække omfanget af andre sociale problemstillinger end vold i nære relationer spørges beboerne, om de har misbrugsproblemer, der påvirker deres liv. Lidt over halvdelen af alle mændene har et misbrug, som, de vurderer, i et vist omfang påvirker deres liv. Både blandt de voldsudsatte mænd generelt og blandt de mænd, som derudover angiver vold som en årsag til opholdet, er der lidt flere, der har misbrugsproblemer, end blandt de mænd, der ikke har været udsat for vold. Disse forskelle er dog ikke signifikante.

Udfordringer med misbrug og manglende tilknytning til arbejdsmarkedet gør sig dermed gældende for en del af de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, og både interviewmaterialet og spørgeskemaundersøgelsen viser, at det for en del af mændene er flere svære omstændigheder i deres liv, der har ført til opholdet på botilbuddet.

Botilbud efter servicelovens § 110 er målrettet borgere i hjemløshed, og det er da også hjemløshed, som flest af mændene angiver som årsag til opholdet. Økonomiske vanskeligheder er også en udbredt årsag til ophold både for de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, og for den samlede gruppe af voldsudsatte mænd. En tilsvarende høj andel af voldsudsatte mænd angiver misbrugsproblemer som en årsag til deres ophold, mens det gælder en lavere andel af de mænd, der angiver vold som årsag til deres ophold. Forskellen er dog ikke signifikant.

Blandt de mænd, der har været udsat for vold, og i særdeleshed de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, er der signifikant flere, som angiver skilsmisse og parbrud, samt at de er bange for at bo alene, som årsager til opholdet. Yderligere er der signifikant flere af de mænd, der har været udsat for vold, som angiver, at de ikke længere kan bo hos deres familie eller venner.

Blandt de interviewede er der mænd, der er taget direkte fra den voldsudøvende partner til botilbuddet, og for hvem det har haft en afgørende betydning, at de har kunnet opnå beskyttelse på botilbuddet. For andre af de interviewede mænd er årsagerne mere sammensatte, og her har flere forskellige svære livsomstændigheder spillet sammen og ledt til

opholdet. Det kan fx være mistet arbejde, dårlig økonomi, og at de ikke længere kan opholde sig hos venner og familie.

Samlet peger undersøgelsen derfor på, at mændene i varierende grad oplever forskellige sociale problemstillinger, som har betydning for deres ophold på botilbuddet. For nogle er det primært voldsudsathed og beskyttelse, de har behov for hjælp til, mens andre også har behov for hjælp til andre sociale problemstillinger. Hermed befinder mændene sig på et kontinuum mellem ingen sociale problemstillinger ud over vold og flere komplekse sociale problemstillinger. Der er derfor behov for differentierede indsatser, der kan imødekomme deres forskellige behov for hjælp og støtte.

Voldserfaringer i barndommen

Tidligere undersøgelser indikerer, at det at vokse op i en familie med vold kan øge risikoen for sociale problemer og vold i voksenlivet. Derfor er et af undersøgelsens delformål at afdække, hvorvidt mændene har været udsat for vold i barndommen, og hvilken form for vold de har været udsat for. Mændene spørges alene til vold udøvet af forældre, værger eller andre familiemedlemmer, herunder om de har overværet fysisk vold mellem forældrene.

Blandt alle beboere, der har besvaret spørgeskemaet, er der generelt en relativt høj andel, der har været udsat for vold i barndommen, set i forhold til den danske befolkning. Undersøgelsen indikerer hermed, at der kan være en sammenhæng mellem hjemløshed og vold i barndommen, hvilket er i tråd med andre undersøgelser, der finder, at vold i barndommen generelt øger risikoen for en række sociale problemer i voksenlivet.

Blandt de voldsudsatte mænd har 72 % været udsat for vold i barndommen. Zoomer vi ind på de mænd, der også angiver vold som en årsag til opholdet, gælder det 77 %. Begge andele er signifikant større end blandt de øvrige mænd, hvor 39 % har været udsat for vold i barndommen. I tråd med tidligere undersøgelser indikerer undersøgelsen herved, at der kan være en sammenhæng mellem at blive udsat for vold i barndommen og at blive udsat for vold i voksenlivet. Størstedelen af de mænd, der har været udsat for vold i barndommen, har været udsat for psykisk vold, mens lidt færre har været udsat for fysisk vold eller overværet vold mellem deres forældre. Færrest har været udsat for seksualiseret vold i barndommen. I interviewmaterialet er der både eksempler på mænd, der har været udsat for vold i barndommen, og mænd, som beskriver, at de har haft en tryk barndom. De interviewede psykologer peger på, at voldserfaringer i barndommen kan betyde, at volden bliver normaliseret, og at mændene derfor har vanskeligere ved at erkende, at de er udsat for vold i voksenlivet.

Drivkræfter og barrierer for at opsøge hjælp

Mændene beskriver forskellige drivkræfter og barrierer i processen mod at erkende volden og modtage hjælp, fx i forhold til den betydning, reaktioner fra omverdenen har haft for dem. Denne del af undersøgelsen er alene baseret på interviewmaterialet.

Interviewene viser, at mændenes vej til hjælp kan være barrierefyldt. Først og fremmest kan det tage tid for mændene at erkende, at de er udsat for vold i nære relationer. Det kan hænge sammen med, at volden er blevet normaliseret for mændene, måske allerede i barndommen. Det kan også handle om mændenes manglende kendskab til, hvordan forskellige former for vold kan komme til udtryk. Når mændene erkender, at de er udsat for partnervold, så kan ønsket om en kernefamilie være en barriere for at bryde relationen til den voldelige partner. En forståelse for svære forhold i partnerens liv kan ligeledes være en barriere for at bryde med partneren. Flere af de interviewede mænd oplever desuden, at det er skamfuldt for mænd at vise sårbarhed og være udsat for partnervold. Dette kan udfordre mændene i at tale med andre om volden.

Derudover kan et begrænset netværk i sig selv være en barriere for, at mændene deler deres erfaringer med andre, ligesom det kan medvirke til, at mændene oplever at stå alene med at løse deres udfordringer. Blandt de interviewede mænd er der flere, der har manglet kendskab til de hjælpetilbud, der findes til mænd, der er udsat for vold. Dette kan ligeledes forstærke mændenes oplevelse af at stå alene. Flere af mændene vurderer, at de ville have søgt hjælp tidligere, hvis de havde kendt til relevante hjælpetilbud.

Erfaringer med at blive mødt med uforståenhed eller manglende anerkendelse af omgangskredsen eller fagpersoner kan også føre til, at mændene bliver mindre tilbøjelige til at fortælle andre om volden. Reaktioner fra omverdenen kan derfor have betydning for mændenes tiltro til, at det er muligt at få hjælp. Blandt de interviewede mænd er der både eksempler på, at mændene er blevet anerkendt og har fået tilbudt den rette hjælp, fx af fagpersoner i kommunen, og eksempler på det modsatte. Flere af mændene beretter om reaktioner fra fagpersoner, når de har fortalt om volden, som indikerer, at fagpersonerne har begrænset viden om partnervold. Dette kan medvirke til, at mændene ikke bliver mødt med forståelse, og at mændene som konsekvens heraf ikke får den rette hjælp i tide. Det gælder fx fagpersoner hos politiet og kommunale sagsbehandlere.

Læsevejledning

Undersøgelsen består af 8 kapitler.

Kapitel 1 beskriver undersøgelsens baggrund og formål. Den danske lovgivning på området præsenteres, ligesom vi også giver et indblik i, hvordan lovgivningen ser ud i Sverige og Norge.

Kapitel 2 beskriver undersøgelsens metodiske grundlag, der bygger på data fra en spørgeskemaundersøgelse og en interviewundersøgelse.

Kapitel 3 giver et estimat for antallet af mænd, der årligt tager ophold på et botilbud som følge af vold i en nær relation.

Kapitel 4 beskriver mændenes nylige erfaringer med vold i nære relationer. Der gives et overblik over, hvilke voldsformer mændene har været udsat for, og hvilken karakter voldshandlingerne har haft. De kvantitative opgørelser nuanceres og uddybes med eksempler fra interviewundersøgelsen.

Kapitel 5 giver et indblik i variationerne i mændenes voldserfaringer. Kapitlet giver tilmed indblik i den kontekst, hvori voldshandlingerne er forekommet, med fokus på mændenes oplevelse af frygt i relation til den, der udøver volden.

Kapitel 6 sætter fokus på mændenes generelle livsomstændigheder og giver en karakteristik af mændene i forhold til alder, børn, opholdsgrundlag, uddannelse, forsørgelsesgrundlag og misbrug. Kapitlet afsluttes med en analyse af årsagerne til, at mændene har taget ophold på botilbuddet. De kvantitative opgørelser suppleres med uddrag fra de kvalitative interview og uddyber, hvordan flere forskellige sociale problemer i mændenes liv tilsammen får indflydelse på, at de tager ophold på botilbuddet.

Kapitel 7 giver et indblik i mændenes erfaringer med vold i barndommen. Uddrag fra interview med psykologer nuancerer, hvordan vold i barndommen kan hænge sammen med vold i voksenlivet.

Kapitel 8 beskriver de barrierer, mændene møder både i forhold til at erkende, at de er udsat for vold, og i forhold til at opsøge støtte og hjælp. Kapitlet giver også et indblik i, hvordan mændene oplever, at de er blevet mødt af deres eget netværk og af fagpersoner.

Kapitel 1

Undersøgelsens baggrund og formål

I Danmark har mænd ikke de samme lovfæstede rettigheder som kvinder til at modtage hjælp, hvis de er udsat for vold i nære relationer. Den danske lovgivning adskiller sig herved fra den norske og svenske. Der har dog de seneste 10 år i Danmark været et stigende politisk fokus på mænd, der udsættes for vold i nære relationer. Dette kommer blandt andet til udtryk i Danmarks nationale handlingsplaner til bekæmpelse af vold i nære relationer. Der er udgivet 5 handlingsplaner siden 2002, og i 2010 ændredes handlingsplanens fokus fra bekæmpelse af vold mod kvinder til bekæmpelse af vold i nære relationer. Siden har der været en stigende politisk bevidsthed omkring mænd, som udsættes for vold i nære relationer, og det drøftes, om der er behov for, at mænd også sikres støtte, når de er udsat for vold i nære relationer.

Som et led i et øget politisk fokus på at forbedre mulighederne for, at mænd, som er udsat for vold i nære relationer, kan få hjælp, er det politisk besluttet, at Lev Uden Vold fra 2022 som en toårig forsøgsordning skal tilbyde psykologhjælp til mænd, der tager ophold på herberger under servicelovens § 110 og på mandekrisecentre, og som har været udsat for vold i nære relationer. Tilbuddet skal også gælde for børn, der ledsager deres far under ophold.

For at sikre, at tilrettelæggelsen af denne psykologhjælp hviler på et videnskabeligt grundlag, har Lev Uden Vold på opdrag af Social- og Ældreministeriet gennemført nærværende undersøgelse, der forud for forsøgsordningen skal undersøge målgruppens omfang og karakteristika samt deres vej til et herberg eller mandekrisecentre. Nærværende undersøgelse har derfor til formål at bidrage til viden om voldsudsatte mænd og er den første undersøgelse i Danmark, der giver et estimat for, hvor mange mænd der årligt tager ophold på herberger og mandekrisecentre som følge af at have været udsat for vold i en nær relation.

Lev Uden Vold har i 2021 udgivet to rapporter om mænds partner-voldserfaringer, som nærværende undersøgelse bygger ovenpå. Den ene rapport er et litteraturstudie baseret på 69 nordiske publikationer (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021b), mens den anden rapport er baseret på ni enkeltinterview med forskere og praktikere i Norge og Sverige samt fem online fokusgrupper med 17 praktikere i Danmark (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a). Rapporterne har afdækket den eksisterende viden om partnervold mod mænd i Norden og herigennem hævet vores

vidensniveau om partnervold mod mænd og givet os et kendskab til særlige problematikker, der knytter sig til mænds voldsudsathed.

Overordnet afdækker nærværende undersøgelse:

- Omfanget af mænd, der tager ophold på herberger og mandekrisecentre som følge af vold i nære relationer.
- Karakteren af den vold, som mændene har været udsat for.
- Hvad der karakteriserer mændenes livsomstændigheder, og hvor mange af dem der har børn.
- Omfanget af mænd, der har været udsat for vold i barndommen.
- Mændenes behov for hjælp og støtte fra omverdenen, og barrierer for at opsøge og modtage hjælp.

Den danske lovgivning

I den nuværende lovgivning kan kvinder og medfølgende børn tage ophold på et kvindekrisecenter efter servicelovens § 109, hvis de har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Mænd har ikke ret til ophold på krisecenter, men kan indskrives på botilbud efter servicelovens § 110, som er målrettet mænd og kvinder med særlige sociale problemer, som ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig, og som har behov for botilbud og for tilbud om aktiverende støtte, omsorg og efterfølgende hjælp.

Kvinder, der er indskrevet på et kvindekrisecenter efter § 109, samt medfølgende børn, har ret til psykologhjælp. Den samme ret gælder ikke for mænd, som er indskrevet på et botilbud efter § 110. Med den kommende forsøgsordning med psykologhjælp til mænd, der har været udsat for vold i nære relationer, tages et skridt i retningen af at sikre mænd bedre mulighed for voldsfaglig hjælp.

Følgende underkapitel giver et kort indblik i servicelovens § 109 og § 110 og forskellene mellem disse.

Serviceovens § 109

Serviceovens § 109 pålægger landets kommuner at have midlertidige botilbud (kvindekrisecentre) til kvinder og deres eventuelle børn, der har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende kriser i familien eller parforholdet. Kvindekrisecentre udbyder et midlertidigt ophold, eventuelt med sikkerhedsforanstaltninger, samt støtte, omsorg og rådgivning til kvinder udsat for vold. Kvinder udsat for vold har ret til at medbringe børn på kvindekrisecentrene, og børnene gives omsorg og støtte under opholdet.

Kvinder på kvindekrisecentre tilbydes koordinerende rådgivning hos kommunen i forhold til bolig, økonomi, børnenes skole og daginstitutioner, sundhedsvæsen mv. Jævnfør servicelovens § 141 skal kommunen altid vurdere, om det er hensigtsmæssigt at tilbyde en generel handleplan for kommunens hjælp til kvinder på kvindekrisecentre under pensionsalderen, herunder støtte til at kunne opholde sig i egen bolig igen. Har kvinden betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, eller har kvinden alvorlige sociale problemer, og kan hun ikke eller kun med betydelig støtte opholde sig i egen bolig, er kommunen forpligtet til at tilbyde en handleplan.

Servicelovens § 109, stk. 9 påbyder kommunen at tilbyde 10 timers psykologbehandling til kvinder, der tager ophold på et kvindekrisecenter. Ifølge lovens stk. 8 skal ledsagende børn tilbydes 4-10 timers psykologbehandling. Behandlingen skal tilbydes uanset opholdets varighed og skal foretages af autoriserede psykologer. Det er et tilbud til kvinden, der kan afslås, eller der kan aftales et lavere antal timer.

Servicelovens § 110

Servicelovens § 110 pålægger landets kommuner at tilbyde midlertidigt ophold i boformer til borgere ramt af hjemløshed og andre sociale problematikker, hvor vold i en nær relation kan være en af dem. Optagelse på botilbud efter servicelovens § 110 kan både ske ved henvendelse fra en borger og ved, at der henvises fra en offentlig myndighed. Jævnfør servicelovens § 110 er kriterierne for optagelse: 1) Der skal være tale om borgere med særlige sociale problemer; 2) borgeren har ikke en bolig eller kan ikke opholde sig i egen bolig; 3) borgeren har et behov for omsorg, aktiverende støtte og efterfølgende hjælp.

Boformerne er målrettet borgere i en situation, hvor alle andre muligheder for støtte er udtømte. De kan have en kombination af manglende tilknytning til arbejdsmarkedet, dårlig økonomi, misbrug, psykiske lidelser m.m. Borgeren skal enten stå uden bolig eller stå i en situation, der gør det umuligt at opholde sig i egen bolig (Socialstyrelsen 2019).

Vold i en nær relation er således ikke i sig selv et kriterium for at blive indskrevet på et § 110-tilbud. Da vold i en nær relation kan indebære en kombination af sociale problematikker og medføre hjemløshed, kan voldsudsatte mænd tage ophold på et § 110-tilbud. På de fleste § 110-tilbud bor der altså mænd og kvinder med andre problematikker end vold i en nær relation, eller hvor vold kun udgør en mindre del af deres udsathed. Medarbejderne på tilbuddene er ikke nødvendigvis specialiserede i at arbejde med personer udsat for vold i en nær relation.

Formålet med § 110-tilbuddet er dels i sig selv at tilbyde et trygt ophold

til hjemløse, dels at udrede årsagen til borgerens sociale situation og behovet for støtte. Det er ikke hensigten med § 110-tilbud, at der skal gives behandling. Der gives aktiverende støtte til at udrede, hvad der skal til for at kunne leve i egen bolig. Udredningen på tilbuddet skal gøre det muligt for kommunen at vurdere, hvilken støtte borgeren skal tilbydes efter udflytning (Socialstyrelsen 2019).

Den lovbestemte ret til koordinerende rådgivning for beboerne på kvindekrisecentre, findes ikke i servicelovens § 110. Kommunen har dog en generel vejledningsforpligtigelse for beboere på § 110-tilbud, hvis de henvender sig med et ønske om vejledning eller anmodning om tilskud, boliganvisning mv. Kommunen skal desuden skønne, om det er hensigtsmæssigt at tilbyde borgeren en generel handleplan for kommunens hjælp til vedkommende, jf. Servicelovens § 141. Hvis en borger under pensionsalderen har ophold på § 110-tilbud er kommunen forpligtet til at tilbyde en handleplan, hvis borgeren har betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, eller hvis borgeren har alvorlige sociale problemer og ikke kan eller kun med betydelig støtte kan opholde sig i egen bolig.

Boforformerne har pligt til at orientere kommunen efter henholdsvis optagelse og udskrivning af en borger, jf. servicelovens § 110 stk. 4 og 5. Orienteringen skal som minimum oplyse om borgerens navn og cpr-nummer samt dato og begrundelse for henholdsvis optagelsen og udskrivningen, jf. servicelovens § 110 stk. 6. Det er ikke muligt at blive indskrevet anonymt på § 110-tilbud. Danmarks Statistik laver årligt opgørelser på baggrund af disse oplysninger.

De fleste § 110-tilbud er herberger og forsorgshjem, men der findes også enkelte tilbud med pladser, der helt eller delvist er målrettet mænd, der har været udsat for vold af en nær relation. Derudover findes der andre § 110-tilbud med pladser reserveret til særlige målgrupper eller fokusområder, der dækker over: misbrug, veteraner, udslusning samt pladser kun for familier, kvinder eller for unge.

Der er ikke krav til kommunerne om at tilbyde psykologbehandling til mænd udsat for vold og eventuelle ledsagende børn indskrevet på § 110-tilbud. Eventuel psykologbehandling tildeles ud fra en konkret individuel vurdering jævnfør kommunernes generelle forvaltningsretlige forpligtelser

Mænd indskrevet under servicelovens § 110

Ifølge opgørelsen for 2020 udgjorde mænd 5.030 ud af de 6.640 beboere, der tog ophold på et § 110-tilbud (Danmarks Statistik BOF11A 2021; Danmarks Statistik BOF11B 2021). Heraf var ca. 70 % indskrevet én gang i løbet af året, mens 30 % af mændene havde mere end ét

Tabel 1. Mænd på boformer fordelt på antallet af overnatninger i 2020 (Danmarks Statistik BOF11A 2021)

	1 dag	2-5 dage	6-30 dage	31-119 dage	120-364 dage	Hele året	I alt
Antal	189	240	881	1.504	1.806	410	5.030
Andel	4%	5%	18%	30%	36%	8%	100%

ophold i løbet af året. Af de mænd, der har haft ophold på et § 110-tilbud i løbet af året, har 74 % overnattet på et § 110-tilbud i en måned eller længere, 18 % af mændene har overnattet 6-30 dage, og en mindre andel på 9 % har overnattet fem dage eller mindre på et § 110-tilbud.

Lovgivningen i Norge og Sverige

Den danske lovgivning adskiller sig fra den svenske og norske, idet kommunerne både i Sverige og Norge skal tilbyde hjælp til mænd, som er udsat for vold i nære relationer. Dette underkapitel opsummerer den svenske og norske lovgivning på området.

Sverige

I Sverige hører indsatsen mod vold i nære relationer ind under ligestillingspolitikken og behandles med udgangspunkt i mænds vold mod kvinder. Der er vedtaget en national strategi til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder, der gælder for en tiårig periode fra 2017 til 2026 (Regeringen 2016). Strategien indeholder indsatser vedrørende voldsudsatte kvinder og vold i samkønnede forhold, men ikke indsatser målrettet voldsudsatte mænd. På trods af dette har de svenske kommuner pligt til at hjælpe borgere, uanset køn, som er udsat for vold i nære relationer. Socialstyrelsens retningslinjer for kommunerne foreskriver, at forpligtigelsen til at hjælpe voldsudsatte gælder alle uanset køn (Socialstyrelsens författningssamling 2014).

Der findes tilbud til voldsudsatte mænd i Sverige. Der er først og fremmest ambulante tilbud med samtale og rådgivning, men også forskellige former for botilbud. Rikskriscentrum er en interesseorganisation for 27 tilbud, herunder krisecentre, der arbejder med voldsudsatte mænd (Rikskriscentrum 2022). Den omfatter både offentlige og private tilbud, der alle opfylder Rikskriscentrums krav til fagprofessionelle medarbejdere. Der findes derudover private og almennyttige tilbud målrettet mænd udsat for vold i nære relationer, som ikke er organiseret under Rikskriscentrum.

Norge

Norge har igennem en årrække haft handlingsplaner mod vold i nære

relationer. Handlingsplanen fra 2004-2007 var den første, der var målrettet vold i nære relationer og ikke alene vold mod kvinder. Den aktuelle handlingsplan for 2021-2024 lægger op til en helhedsorienteret indsats med samordning af indsatsen i otte ministerier.

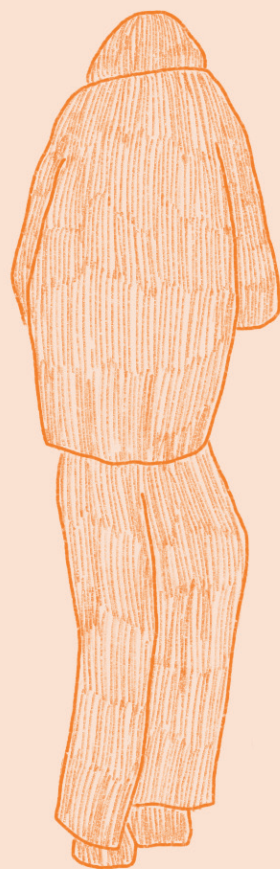
I 2010 fik Norge en krisecenterlov, der har til hensigt at sikre et omfattende og helhedsorienteret krisecentertilbud til alle, som udsættes for vold eller modtager trusler om vold i en nær relation (Grøvdal and Jonassen 2015). Loven slår fast, at det er et offentligt ansvar at sørge for, at der findes et krisecentertilbud til alle borgere, der har behov for det. Dermed indfører den norske krisecenterlov en kønsneutralisering af tidligere tilbud om krisecenterophold, som i mere end 30 år har været målrettet kvinder, hvor mænd nu også er omfattet af tilbuddet (Grøvdal and Jonassen 2015a; Bakketeig et al. 2014). Ansvar for tilbuddet påhviler kommunerne i landet. Efter at loven blev indført i 2010, steg antallet af mænd, der bor på krisecenter, men de seneste år har det ligget stabilt på det højere niveau. I 2020 havde 137 mænd ophold på et krisecenter, mens 180 mænd gjorde brug af ambulante tilbud på krisecentre (Bufdir 2021).

Ud over krisecentrene har Norge offentlige familieværnskontorer over hele landet, som blandt andet tilbyder hjælp til par, der oplever vold i nære relationer. På kontorerne er der mulighed for gratis rådgivning, mægling og forebyggende foranstaltninger. Der er etableret en koordinerende specialiseret enhed for vold i nære relationer, der hjælper de lokale kontorer med at arbejde med vold (Rosten, Øverli, and Gundersen 2020).

Opsummering

I Danmark har mænd ikke de samme lovfæstede rettigheder som kvinder til at modtage hjælp, hvis de er udsat for vold i nære relationer. Den danske lovgivning adskiller sig herved fra den norske og svenske. Der har dog de seneste 10 år i Danmark været et stigende politisk fokus på mænd, der udsættes for vold i nære relationer, og det drøftes, om der er behov for, at mænd også sikres støtte, når de er udsat for vold i nære relationer. I den sammenhæng skal Lev Uden Vold fra 2022, som en toårig forsøgsordning, tilbyde psykologhjælp til mænd, der tager ophold på et herberg eller et mandekrisecenter, fordi de har været udsat for vold i nære relationer. Tilbuddet skal også gælde for børn, der ledsager deres far under ophold.

Nærværende rapport danner baggrund for denne forsøgsordning, og den har til formål at bidrage med viden om mænd, der tager ophold på et herberg eller et mandekrisecenter som følge af vold i nære relationer, herunder hvad der kendetegner den vold, mændene har været udsat for, samt deres behov for hjælp og støtte.

Kapitel 2

Metodisk fremgangsmåde

I dette kapitel beskriver vi undersøgelsens metodiske fremgangsmåde, baggrunden for metodevalg samt begrænsninger i datagrundlaget. Undersøgelsen skal skabe et overblik over målgruppens omfang og karakteristika. Samtidig ønsker vi at opnå en dybere forståelse for mændenes voldserfaringer, deres støttebehov og de processer, der kan lede til ophold på et botilbud. Derfor bygger undersøgelsen på empiri fra to forskellige datakilder:

1. En kvantitativ spørgeskemaundersøgelse på alle herberger og mandekrisecentre, der har til formål at undersøge omfang og karakter af voldsudsathed blandt mandlige beboere og herigennem bl.a. give et estimat for antallet af mænd, der årligt befinder sig på et botilbud som følge af vold i en nær relation.

2. En kvalitativ interviewundersøgelse, der har til formål at undersøge erfaringer med vold i nære relationer blandt mænd, som har ophold på et herberg eller et mandekrisecenter, herunder deres vej til botilbuddet og deres behov for hjælp og støtte.

Metoden for hver af de to typer data beskrives særskilt i nedenstående underkapitler, hvor vi først gennemgår den kvantitative spørgeskemaundersøgelse og herefter den kvalitative interviewundersøgelse.

Spørgeskemaundersøgelsen

Spørgeskemaundersøgelsen er todelt. Den består for det første af et spørgeskema til mænd på de 116 inkluderede botilbud og for det andet af et spørgeskema målrettet en leder eller medarbejder på botilbuddene.

Spørgeskemabesvarelserne blandt mændene er indsamlet som en stikprøve i en tilfældigt udvalgt uge, uge 35 2021. De mandlige beboere spørges blandt andet til deres erfaringer med vold i nære relationer og deres vurdering af årsagen eller årsagerne til deres ophold på botilbuddet. Besvarelserne anvender vi i udregningen af et estimat for antallet af mænd, der årligt tager ophold på et botilbud som følge af vold i en nær relation, og til en bredere afdækning af voldserfaringer blandt mænd på botilbud.

Spørgeskemaet målrettet en leder eller medarbejder på botilbuddene bidrager med viden om forhold ved botilbuddene, som kan være årsag

Inkluderede botilbud

Oversigten over botilbud efter servicelovens § 110 har vi modtaget fra Social- og Ældreministeriet, og oversigten tager udgangspunkt i Tilbudsportalen pr. 31. marts 2021. Tilbud, der er åbnet efter denne dato, er derfor ikke blevet kontaktet. Enkelte tilbud er blevet frasorteret. Det gælder tilbud, der udelukkende indskriver kvinder, og tilbud, der udelukkende drives som natcaféer. Opholdene på sidstnævnte er kortvarige og indsatsen over for beboerne er mindre omfattende og derfor ikke sammenlignelig med ophold på kvindekrisecentre. Foruden godkendte § 110-tilbud er to mandekrisecentre inkluderet i undersøgelsen. Begge centre henvender sig til kriseramte mænd, herunder gruppen af mænd udsat for vold i en nær relation, og vil være en del af den kommende ordning for psykologhjælp til voldsudsatte mænd, selvom de ikke hører under servicelovens § 110.

Vi har opdelt alle tilbud efter deres adresse. Det betyder, at tilbud, der befinder sig på to forskellige adresser, indgår i undersøgelsen som to forskellige botilbud. Spørgeskemaerne har været til sendt til 116 botilbud.

til frafald blandt beboerne. Dermed giver det indblik i respondenternes repræsentativitet.

I dette underkapitel redegør vi for udformningen af spørgeskemaet til beboere og giver et indblik i besvarelsens repræsentativitet.

Udarbejdelse af spørgeskemaet

Det har derfor været et vilkår for udarbejdelsen af skemaet, at spørgeskemaet skulle være letforståeligt og relativt kort, da nogle beboere kan have vanskeligheder ved at besvare et spørgeskema. Undersøgelsens følgegruppe har kvalificeret spørgeskemaet og spørgsmålsformuleringerne. Derudover er et udkast til spørgeskemaet blev sendt ud til enkelte botilbud, der har pilottestet spørgeskemaet på to-tre beboere. Det fulde spørgeskema til beboere kan ses i bilag 1.

Hovedformålet med spørgeskemaet til beboere er at afdække mændenes erfaringer med vold i nære relationer. I udarbejdelsen af spørgsmål, der har til formål at afdække voldserfaringer, har vi søgt inspiration i en række eksisterende spørgeskemaer fra Norden, der har til formål at afdække psykisk, fysisk og seksuel vold (Ottosen and Østergaard 2018; Thoresen and Hjemdal 2014; Deen et al. 2018; Heimer, Andersson, and Lucas 2014; Swahnberg and Wijma 2003) Vi har desuden ladet os inspirere af Socialstyrelsens igangværende undersøgelse *Undersøgelse om vold i nære relationer*. I de ovennævnte undersøgelser og i nærværende undersøgelse spørges respondenterne til, om de har været udsat for konkrete handlinger, som kan defineres som vold. Der findes forskellige opfattelser af, hvad vold er, og ved at spørge til konkrete handlinger levnes mindre rum for forskellige fortolkninger, og det giver samtidig et indblik i voldens karakter.

Spørgsmål til voldsudsathed

Vold kan tage forskellige former. Af hensyn til spørgeskemaets længde spørges udelukkende til voldsformerne psykisk, fysisk og seksualiseret vold. For at afdække erfaringer med vold, der kan være en medvirkende årsag til mændenes ophold på et botilbud, spørges der til voldshandlinger de seneste 12 måneder inden mandens ophold på botilbuddet. Spørgsmålene til de forskellige voldsformer er graderet i forhold til voldens karakter. De tre voldsformer har vi operationaliseret gennem spørgsmål, der kan ses i tabel 2.

For den fysiske vold spørges til enkeltstående handlinger, der kan defineres som vold. Den fysiske vold er her opdelt i tre alvorlighedsgrader: moderat, grov og livstruende fysisk vold. Selvom fysisk vold kan defineres ud fra en enkeltstående handling, vil en enkeltstående fysisk handling sjældent have samme effekt som gentagne voldelige handlinger. Hvis respondenterne svarer, at han har været udsat for fysisk vold, spørges han derfor også, om det er sket en eller flere gange.

Psykisk vold i nære relationer defineres som gentagne handlinger, som forekommer i et mønster, der samlet udgør en kontrollerende adfærd. Enkeltstående handlinger defineres dermed ikke som psykisk vold. Det gælder både i en socialfaglig definition (Lev Uden Vold 2018) og i den strafretlige definition jf. straffelovens § 243. I spørgsmålene til psykisk vold har vi derfor taget udgangspunkt i, at handlingerne skal være sket 'gentagne gange'. Spørgsmålene afdækker centrale aspekter af psykisk vold: nedgørelse, kontrol og trusler (Lev Uden Vold 2018).

Forud for undersøgelsen har vi afdækket viden om mænd udsat for partnervold gennem interview med skandinaviske praktikere og forskere (Bindesbøl Holm Johansen, Nyman Frederiksen, and Simonsen 2021a). I undersøgelsen fortalte flere praktikere, at de oplever, at mænd kan blive truet med ikke at få lov til at se deres børn, hvis de ikke gør som partneren siger, ligesom kvinder også udsættes for denne voldsform (Bindesbøl Holm Johansen et al. 2020). Efter anbefaling fra undersøgelsens følgegruppe, der har fremhævet vigtigheden af dette perspektiv, har vi derfor indarbejdet et spørgsmål under psykisk vold for at afdække sådanne trusler.

I den tidligere undersøgelse har vi desuden set eksempler på mænd, der er blevet isoleret fra deres børn, og hvor myndighederne har vurderet deres sag og frataget faderen muligheden for at se sit barn (Bindesbøl Holm Johansen, Nyman Frederiksen, and Simonsen 2021a). Der kan være flere årsager til, at myndighederne træffer en sådan beslutning. Vi vil ikke gennem en spørgeskemaundersøgelse kunne afdække årsagerne til isolationen, og vi vil derfor heller ikke kunne vurdere, om isolationen kan betegnes som vold. Derfor spørges ikke til denne form for isolation

Tabel 2. Oversigt over spørgsmål til psykisk, fysisk og seksualiseret vold

Voldsform	Karakter	Spørgsmål
	Har du inden for de seneste 12 måneder op til dit nuværende ophold oplevet, at en partner, ekspartner eller et familiemedlem:	
Psykisk vold	Nedgørelse	Gentagne gange har kritiseret dit udseende, din krop eller din væremåde, eller har kaldt dig øgenavne?
	Kontrol	Gentagne gange har forsøgt at bestemme, hvem du er sammen med, og hvad du laver?
	Trusler	Gentagne gange har truet med at skade dig, dine børn, dit kæledyr eller med at gøre skade på sig selv?
	Trusler om isolation fra barn	(Spørgsmålet skal kun besvares, hvis manden har børn) Gentagne gange har truet med ikke at lade dig se dine børn?
Fysisk vold	Moderat	Skubbet eller rusket dig, givet dig en lussing, revet eller bidt dig eller holdt dig fast mod din vilje?
	Grov	Slået dig med knytnæve eller med en hård genstand, sparket dig, kastet dig ind i en væg, møbler eller ned ad en trappe?
	Livstruende	Forsøgt at kvæle dig, eller truet/angrebet dig med skydevåben, kniv eller lignende?
Seksualiseret vold	Verbal	Gentagne gange har nedgjort dig ved at kritisere din manglende seksuelle lyst eller dine seksuelle præstationer?
	Uønsket seksualiseret kontakt	Har tvunget eller presset dig til seksuelle handlinger, selvom du ikke ville?

i spørgeskemaet. Derimod er gentagne trusler om isolation en måde, hvorpå partneren kan opnå en kontrol over manden, og vi har derfor inkluderet dette som et spørgsmål, der er relevant i forhold til at afdække karakteren af den psykiske vold.

Den seksualiserede vold afdækker vi gennem to spørgsmål om verbal seksualiseret vold og uønsket seksualiseret kontakt. I den tidligere undersøgelse oplevede de interviewede fagpersoner, at mænd i højere grad udsattes for seksualiseret vold i form af verbal vold og oplevelser med at føle sig presset til sex, men i mindre grad for seksualiseret vold i form af fastholdelse eller fysisk tvang (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a). Det er derfor disse dele af den seksualiserede vold, der indgår i spørgeskemaet. I de spørgsmål, der blev præsenteret for undersøgelsens følgegruppe, var selve de seksualiserede overgreb udspecificeret, men flere af følgegruppens deltagere fandt de eksplicite eksempler på overgreb for både grænseoverskridende og komplicerede. Spørgsmålene vedrørende seksualiseret vold har derfor en mere overordnet karakter. Spørgsmålene kan ses tabel 2.

Igennem undersøgelsen blev vi opmærksomme på en form for vold, som det efter vores kendskab primært er mænd, der udsættes for. Undersøgelsen havde fokus på partnervold og fandt, at mænd i heteroseksuelle parforhold kan udsættes for, at den kvindelige partner får andre til at udøve volden for hende eller truer med dette (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a). Dette kategoriserer vi som vold gennem tredjepart. Vi har derfor også inkluderet et spørgsmål, der har til formål at afdække denne form for vold (se tabel 3). Besvarelserne vedrørende denne voldsform kan dog være behæftet med en yderligere usikkerhed, idet mændene ikke altid har forudsætninger for at vide, om partneren har tilskyndet eller initieret volden gennem en tredjepart.

Det er udfordrende at afdække den kontekst, som volden er foregået igennem et spørgeskema. En ulempe ved spørgsmålene er, at vi fx ikke får indblik i, om de voldshandlinger, manden er udsat for, udelukkende er udøvet mod manden, om de er udøvet gensidigt, eller om de har karakter af modvold. I et forsøg på at få et indblik i dette spørges mændene, hvor partneren opholder sig i dag, herunder om partneren befinder sig på et krisecenter. Derudover anvendes de kvalitative interview til at give et dybere indblik i voldens kontekst og mændenes reaktioner.

Et andet forhold, der kan give indblik i den kontekst, som volden er blevet udøvet i, er hvorvidt mændene har følt frygt (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a; Bjørnholt and Hjemdal 2018). Her viser nogle undersøgelser en forskel på, hvorvidt mænd hhv. kvinder, der er udsat for vold, oplever frygt for alvorlig skade

Tabel 3. Oversigt over supplerende spørgsmål til at forstå voldens karakter

Karakter	Spørgsmål
	Har du inden for de seneste 12 måneder op til dit nuværende ophold oplevet, at en partner, ekspartner eller et familiemedlem:
Vold gennem tredjepart	Har fået en anden person til at skade dig fysisk, eller truet med det?
Frygt	Har givet dig grund til at frygte at blive alvorlig skadet eller dræbt?

eller drab (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a; Bjørnholt and Hjemdal 2018). Frygt for skadevirkning eller drab kan desuden give en indikation på, om mændene har behov for beskyttelse. Mændene spørges derfor til, om de har oplevet frygt for alvorlig skade eller drab (se tabel 3).

Nære relationer

I undersøgelsen fokuserer vi på nære relationer i familie- eller samlivsforhold, jf. servicelovens § 109. Vi har derfor afgrænset nære relationer til en partner, en ekspartner eller et familiemedlem. Hvis beboeren har svaret, at han har været udsat for mindst én af de voldshandlinger, der spørges til under hver voldsform, spørges han om, hvem der har udøvet volden, med svarmulighederne:

- Nuværende partner
- Tidligere partner, mens jeg var i forholdet
- Tidligere partner, efter at vi var gået fra hinanden
- Forældre eller stedforældre
- Barn/børn eller stedbarn/stedbørn
- Søskende eller stedsøskende
- Andet familiemedlem

For hver kategori er han desuden blevet bedt om at angive kønnet på den nære relation. Hvis der har været flere udøvere, har der været mulighed for at sætte flere kryds, ligesom det også har været muligt at sætte kryds ved, at volden både er forekommet, mens han var i parforholdet, og efter at parforholdet var brudt.

Årsag til ophold

Spørgeskemaundersøgelsen har bl.a. som formål at afdække, hvor mange mænd der har ophold på et herberg eller et mandekrisecenter som følge af at have været udsat for vold i nære relationer. Dette er dog udfordrende at afdække, bl.a. fordi dette ikke er indskrivningskriterium, og denne

Tabel 4. Oversigt over spørgsmål til psykisk, fysisk og seksualiseret vold i barndommen

Karakter	Spørgsmål
	Har du som barn (dvs. før du fyldte 18) oplevet, at dine forældre, værger eller andre familiemedlemmer:
Psykisk vold	Gentagne gange gjorde nar af dig, ydmygede dig, ignorerede dig eller fortalte dig, at du ikke var god nok?
Fysisk vold	Slog, skubbede eller sparkede dig?
Seksualiseret vold	Tvang eller pressede dig til seksualiserede handlinger eller rørte din krop mod din vilje?
Overværet fysisk vold i barndommen	Har du som barn hørt eller set, at en eller begge dine forældre slog, skubbede eller sparkede den anden?

vurdering derfor ikke foretages systematisk ved indskrivning. Desuden viser de kvalitative interview en ofte kompleks og ikke-lineær vej fra voldsudsathed til ophold på botilbuddet, hvor flere årsager kan føre til opholdet. For at få en indikation af, om vold er en årsag til opholdet, spørges mændene til deres egen vurdering af, hvad der er årsag/årsagerne til, at de opholder sig på botilbuddet. Her indgår vold i nære relationer som én svarmulighed blandt flere.

Vold i barndommen

Undersøgelser peger på, at der er en sammenhæng mellem at blive udsat for vold i barndommen og i voksenlivet (Flood and Frugård 2019; Nybergh et al. 2013) og for andre former for negativ udvikling hos personer som har været udsat for vold i barndommen. Vi har desuden en forventning om, at vold i barndommen kan have betydning for andre sociale problemer i voksenlivet og dermed for opholdet på botilbuddet. Derfor indgår der i spørgeskemaet enkelte spørgsmål om, om mændene har været udsat for psykisk, fysisk eller seksualiseret vold fra forældre, værger eller andre familiemedlemmer i barndommen. Derudover spørger vi, om de har overværet fysisk vold mellem deres forældre som barn. Spørgsmålsformuleringer kan ses i tabel 4. Af hensyn til spørgeskemaets længde spørger vi ikke efterfølgende til, hvem der har udøvet volden.

Baggrundsoplysninger omkring beboeren

Foruden spørgsmålene til voldsudsættelse spørges mændene om enkelte baggrundsoplysninger. En tidligere undersøgelse viser, at mænd kan være mere sårbare overfor partnervold, hvis deres opholdsgrundlag er midlertidigt, fordi de kan være bange for at miste deres opholdstilladelse

ved et eventuelt parbrud (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a; 2021b). Derfor spørger vi til, om mændene har dansk statsborgerskab, permanent opholdstilladelse eller midlertidig opholdstilladelse. Derudover spørger vi til mændenes alder, uddannelse, forsørgelsesgrundlag, og i hvor høj grad, de oplever at have misbrugsproblemer, der påvirker deres liv. Desuden spørger vi dem, om de har børn under 18 år, og i så fald hvor ofte de ser deres børn.

Spørgeskema til botilbuddene

Formålet med skemaet til botilbuddene er at bidrage til en vurdering af repræsentativitet og frafald i besvarelsen fra beboere. Spørgeskemaet er sendt ud til alle inkluderede botilbud, og en medarbejder eller leder er blevet bedt om at besvare skemaet på vegne af botilbuddet. Spørgeskemaet til botilbuddene fungerer dermed som et supplement til spørgeskemaerne til beboere, som er den kvantitative undersøgelses primære datakilde. Spørgeskemaet til botilbuddene kan ses i bilag 2.

I spørgeskemaet til botilbuddet spørges til, om mænd med aktivt misbrug og mænd med ubehandlede psykiske sygdomme kan være indskrevet på botilbuddet. Der spørges desuden til, om botilbuddet er tilgængeligt for mennesker med bevægelseshandicap, og om beboerne kan have børn med sig under opholdet. Derudover spørges der til, om botilbuddet i det daglige arbejde har fokus på, om beboerne har været udsat for vold i nære relationer.

Botilbuddet bedes også angive, hvor mange mænd der har været indskrevet i løbet af uge 35, og hvorvidt de vurderer, at beboersammensætningen i uge 35 ligner beboersammensætningen resten af året. Hvis ikke alle de indskrevne mænd har besvaret spørgeskemaet, er botilbuddet blevet bedt om at angive, hvad de vurderer, er årsagen til dette.

Repræsentativitet og frafald

For at motivere tilbuddene til at deltage og herigennem øge svarprocenten, har Lev Uden Vold samarbejdet med Sammenslutning af Boforner for Hjemløse i Danmark, Lederforening for offentlige ledere og chefer i hjemløshedsindsatser og Mandecentret om at udarbejde en realistisk indsamlingsstrategi og om at motivere tilbuddene til at deltage. I juni deltog Lev Uden Vold derfor bl.a. på et internt møde i Lederforening for offentlige ledere og chefer i hjemløshedsindsatser for at introducere botilbudsledere for undersøgelsen. I uge 35 og 36 er der rykket for besvarelser telefonisk for at afsøge årsagerne til, at nogle tilbud endnu ikke havde indsamlet besvarelser, og for yderligere at motivere indsamlingen af besvarelser fra beboerne på botilbuddene.

I alt har 53 ud af de 116 botilbud indsamlet mindst én besvarelse fra deres mandlige beboere. Det svarer til 46 % af tilbuddene. Vi har desuden fået tilbagemeldinger fra flere tilbud, der har præsenteret undersøgelsen for deres beboere, men ikke er lykkedes med at få beboerne til at besvare spørgeskemaet.

305 mandlige beboere har i alt besvaret spørgeskemaet. Samlet har de botilbud, der har fået tilsendt vores spørgeskema, 2.813 pladser. Pladserne har ikke nødvendigvis været fuldt belagte, og flere af pladserne kan desuden være optaget af kvinder. Vi kender derfor ikke omfanget af den samlede population, og vi kan derfor ikke beregne en svarprocent for hele populationen af mandlige beboere. I stedet kan vi beregne en svarprocent for de tilbud, der har deltaget i undersøgelsen.

I nedenstående afsnit ser vi først på frafald af botilbud, og herefter ser vi på årsager til frafald blandt beboere på tilbud, der har indsamlet besvarelser fra deres beboere.

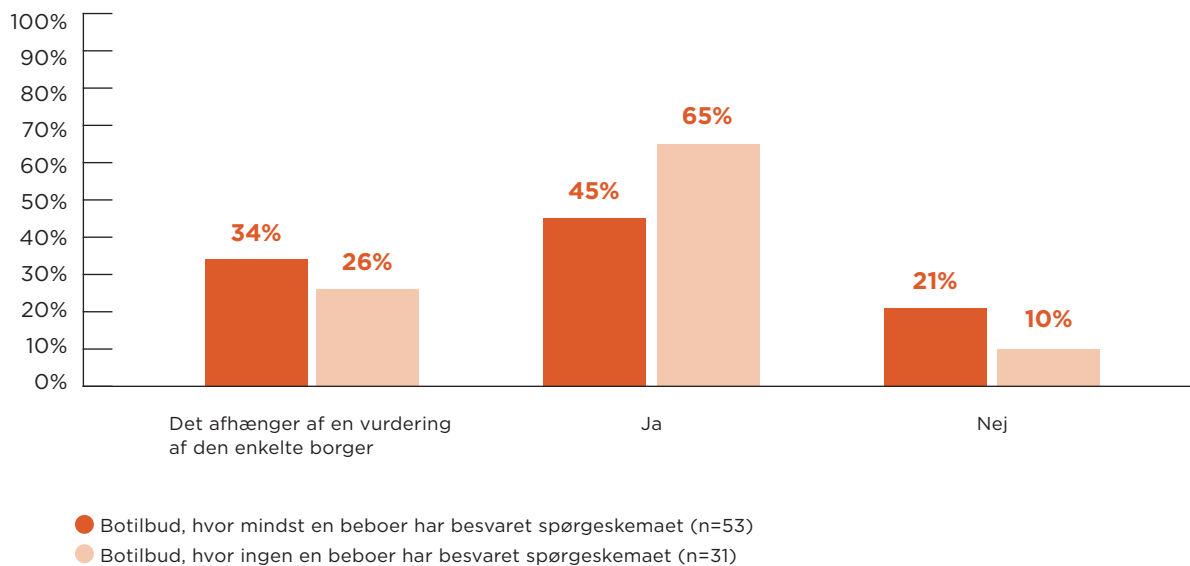
Repræsentativitet blandt botilbud

53 af botilbuddene har indsamlet besvarelser fra mindst én beboer, mens 84 af botilbuddene har besvaret spørgeskemaet omkring deres botilbud. Hermed har 72 % af de 116 botilbud besvaret spørgeskemaet til botilbuddet. For at vurdere repræsentativiteten af de botilbud, der har indsamlet besvarelser fra deres beboere, ser vi i dette afsnit nærmere på de forskelle, der er på de 53 tilbud, hvor mindst én beboer har besvaret spørgeskemaet, sammenlignet med de 31 tilbud, hvor ingen beboere har besvaret spørgeskemaet, men hvor en medarbejder eller leder har besvaret spørgeskemaet til botilbuddet.

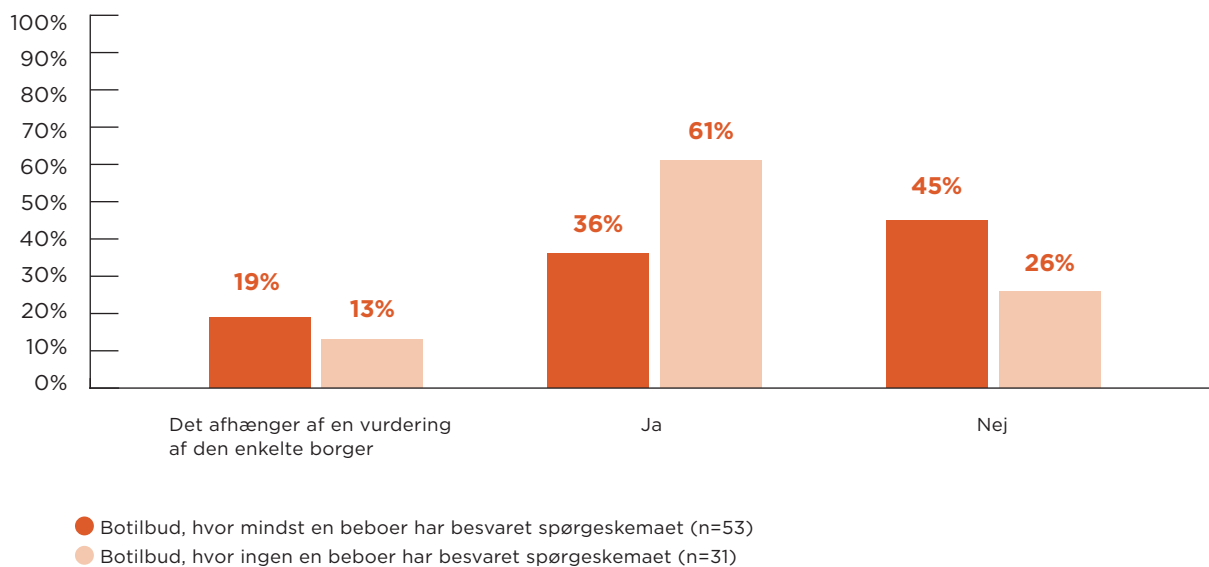
Ser vi på andelen af tilbud, der er tilgængelig for mennesker med bevægelseshandicap, er der ikke den store forskel på de tilbud, der har indsamlet besvarelser i forhold til de tilbud, der ikke har indsamlet besvarelser. 36 % af de tilbud, hvor mindst én beboer har besvaret spørgeskemaet, er tilgængelig for mennesker med bevægelseshandicap, mens det gælder for 32 % af de tilbud, hvor ingen beboere har besvaret spørgeskemaet. Vi har derfor ikke en formodning om, at der er en væsentlig skævvridning på dette parameter.

Ser vi herimod på tilbuddenes tilgængelighed for mennesker med ubehandlede psykiske sygdomme og aktivt misbrug, kan vi se, at der er en mindre andel af de tilbud, hvor mindst én beboer har besvaret spørgeskemaet, der indskrives mennesker med ubehandlede psykiske sygdomme (figur 1). Ligesådan er der også en mindre andel af disse tilbud, der indskrives mennesker med et aktivt misbrug (figur 2).

Figur 1. Må man være indskrevet, hvis man har ubehandlede psykiske sygdomme?

Figur 2. Kan man være indskrevet, hvis man har et aktivt misbrug?

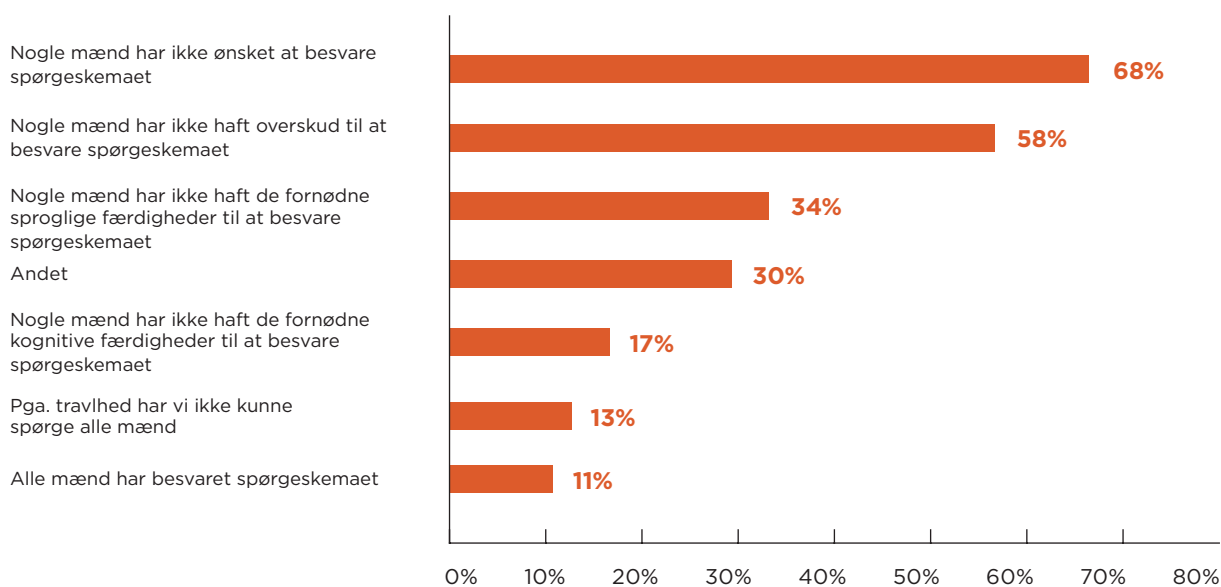
Der er derfor færre af de tilbud, der indskriver mennesker med ubehandlede psykiske sygdomme eller aktivt misbrug, der er lykkedes med at indsamle besvarelser fra deres beboere. For en del af botilbuddene kan det skyldes, at lederen eller medarbejdere på de pågældende tilbud har vurderet, at beboerne ikke er i stand til at besvare spørgeskemaet. Dette bekræftes i et interview med lederen af Herbergscentret Sundholm, som indskriver udsatte hjemløse med misbrug og psykiske lidelser.

Lederen beskriver i interviewet flere årsager til, at Herbergscentret Sundholm ikke har medvirket i undersøgelsen. For det første vurderes det, at beboerne er for påvirkede af deres misbrug eller ikke har et tilstrækkeligt kognitivt funktionsniveau til at besvare spørgeskemaet. Lederen beskriver desuden, at beboerne ofte har været i systemet længe og derfor kan de have en generel modstand mod at deltage i spørgeskemaundersøgelser, ligesom medarbejderne også kan være mindre motiverede for at varetage opgaver, som ligger uden for deres primære opgave, som de i forvejen har få ressourcer til at løse. Herigennem giver interviewet en mulig forklaring på, hvorfor nogle botilbud med særligt belastede beboere ikke har deltaget.

Et andet parameter, hvor der er en skævhed, er ift. besvarelser fra botilbud, der har voldsudsatte mænd som en af deres primære målgrupper. Der er 16 botilbud, som indgår på den Pladsoversigt, som Lev Uden Vold driver over krisecenterpladser til kvinder og mænd i hele landet, og som vi ved, arbejder systematisk med vold i nære relationer. Nogle af disse botilbud indskriver udelukkende mænd, der har været udsat for vold i nære relationer, mens andre indskriver en bredere målgruppe. Det er ikke alle disse tilbud, der refererer til sig selv som krisecentre, og vi vil i det følgende derfor referere til disse 16 tilbud som 'krisecenterlignende botilbud'. Der er flere, nemlig 33 af botilbuddene, der i spørgeskemaet angiver, at de er systematisk opmærksomme på at afdække, om manden har været udsat for vold, enten ved indskrivning eller i løbet af opholdet. Der kan derfor være flere end de 16 krisecenterlignende botilbud, som også arbejder systematisk med vold i nære relationer.

13 af de krisecenterlignende botilbud har deltaget i undersøgelsen, og tilbuddene har en gennemsnitlig svarprocent på 66 %. Samlet set er der 77 besvarelser fra mænd på disse tilbud. De udgør derfor en fjerdedel af alle besvarelserne fra beboere, men de udgør en mindre del af de samlede pladser på botilbud efter servicelovens § 110. Ifølge en udregning baseret på en oversigt fra Social- og Ældreministeriet over botilbud efter servicelovens § 110 pr. 31. marts 2021-er der 172 pladser på de krisecenterlignende botilbud (det adskiller sig dog fra det nuværende antal på Lev Uden Volds egen Pladsoversigt, da der er sket ændringer siden 31. marts). Ifølge disse tal står de krisecenterlignende botilbud derfor

Figur 3. Årsager til, at ikke alle mænd har besvaret spørgeskemaet for de botilbud, hvor mindst én beboer har besvaret spørgeskemaet (n=53)

for 6,11 % af de samlede pladser. Der er derfor en overrepræsentation af beboere på de krisecenterlignende botilbud.

Frafald blandt beboere

Ser vi på svarprocenten for de tilbud, hvor mindst én beboer har besvaret spørgeskemaet, har de en gennemsnitlig svarprocent på 42 %. Der er store forskelle på, hvor mange pladser, hvert tilbud har, og vi ser en tendens til, at de mindre tilbud (med under 20 mandlige beboere) har en højere svarprocent end de større tilbud, hvilket kan indikere, at de mindre tilbud i højere grad har haft mulighed for at bruge tid på at hjælpe mændene med at besvare spørgeskemaet. Vi har fået tilbagemeldinger om, at det har krævet meget støtte fra medarbejdernes side at få mændene til at besvare spørgeskemaet, da botilbuddene rummer borgere med psykiske og sociale vanskeligheder mv., der gør det svært at besvare et spørgeskema. Ser vi på det samlede antal besvarelser i forhold til det samlede antal mænd, der har været indskrevet, er svarprocenten blandt beboerne på de deltagende tilbud 30 %.

Foruden de tilbagemeldinger vi generelt har fået i vores dialog med botilbuddene, spørger vi i spørgeskemaet til tilbuddene om årsagerne til, at ikke alle mænd har besvaret spørgeskemaet. Opgørelsen af disse kan ses i figur 3.

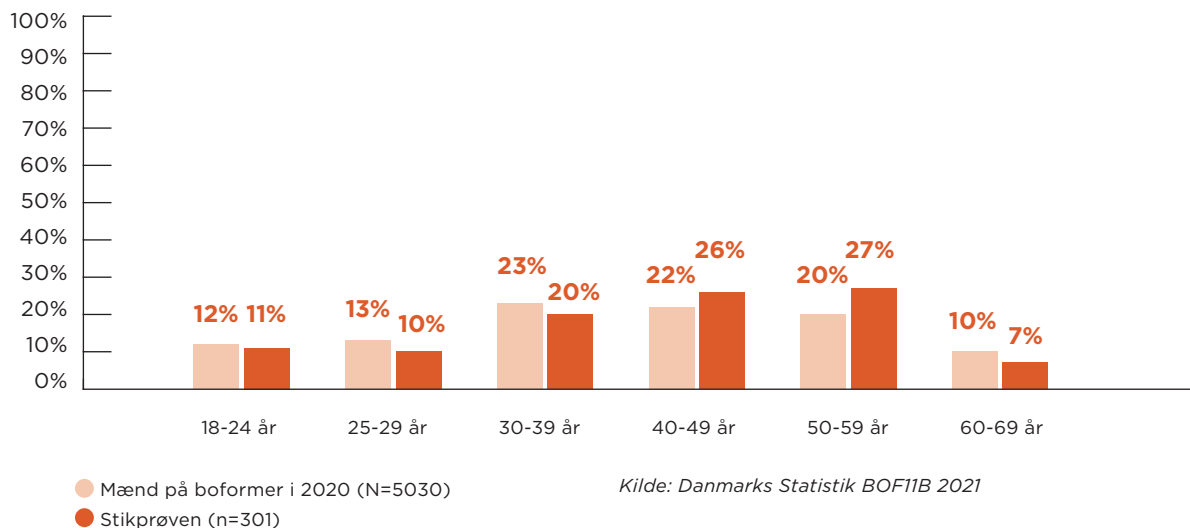
11 % procent af tilbuddene angiver, at alle mænd har besvaret spørge-

skemaet. 13 % af tilbuddene angiver travlhed som en årsag til, at ikke alle mændene er blevet spurgt. Den hyppigst angivne årsag er, at mændene ikke har ønsket at besvare spørgeskemaet (63 %). Tilbage meldingen har både været, at mændene ikke har fundet, at det var relevant, fordi de ikke oplevet, at de har været udsat for vold, mens andre har fortalt, at det netop er dem, der har været udsat for vold, der ikke har haft lyst til at svare på spørgeskemaet. Vi har dog fået flest tilbagemeldinger i den første kategori, hvilket kan tyde på, at mændene har været mere tilbøjelige til at besvare spørgeskemaet, hvis de har været udsat for vold. Vi har yderligere en antagelse om, at medarbejdere i nogle tilfælde har været særligt motiverede til at hjælpe mænd, som de ved, er i målgruppen, med at besvare skemaet. Begge faktorer kan betyde, at der er en større andel af de mænd, der har været udsat for vold, der har besvaret spørgeskemaet, end generelt for mænd indskrevet på et herberg eller et mandekrisecenter.

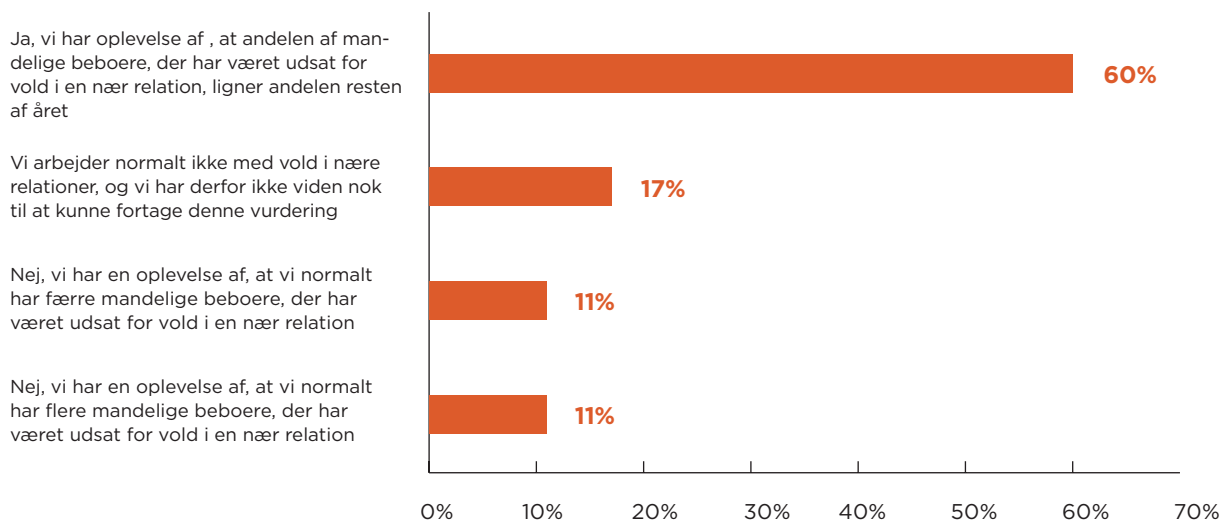
Flere botilbud har givet udtryk for, at det har været udfordrende at få mændene til at besvare spørgeskemaet, og at spørgeskemaet har været for langt for flere af deres mandlige beboere, der ikke kan holde koncentration længe nok til at besvare et spørgeskema af denne længde. Det kan fx være pga. misbrug eller andre komplekse sociale problemer. 58 % af tilbuddene angiver, at der er mænd, der ikke har haft overskud til at besvare spørgeskemaet, mens 17 % af tilbuddene angiver, at der har været mænd, der ikke har haft de fornødne kognitive færdigheder.

34 % af tilbuddene angiver, at nogle mænd ikke har haft de fornødne sproglige færdigheder. Dette kan både være i forhold til at være i stand til at læse og forstå spørgeskemaet, eller det kan være, fordi de ikke taler tilstrækkeligt dansk. Flere af de kontaktede organisationer har udtrykt, at det ville være brugbart med en oversættelse af spørgeskemaet, da de oplever en relativt høj andel af mænd på botilbuddene, der er født uden for Danmark, og som derfor har et begrænset dansk ordforråd. Vi har dog vurderet, at der ikke inden for undersøgelsens tidsramme kunne sikres en optimal og valid oversættelse til flere sprog. Derudover ville det også være vanskeligt at sikre, at medarbejderne ville kunne støtte mændene i udfyldelsen af spørgeskemaer på andre sprog. Et enkelt botilbud har selv hjulpet mænd, der taler dårligt dansk, til at få besvaret spørgeskemaet. Det er dog en begrænsning ved undersøgelsesdesignet, at vi ikke får besvarelser fra mennesker, der ikke taler dansk. Vi har i tidligere undersøgelser erfaret, at mænd, der ikke taler nationalsproget, kan have ekstra udfordringer med at opsøge og få hjælp, og derfor også kan være mere sårbare, når de udsættes for partnervold (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a; 2021b). Disse mænd får vi desværre ikke indfanget i nærværende spørgeskemaundersøgelse. En enkelt mand i denne målgruppe har dog deltaget i interviewundersøgelsen.

Figur 4. Aldersfordeling for mænd på botilbud i 2020 og for stikprøven

Figur 5. Botilbuddenes vurdering af deres beboersammensætnings repræsentativitet, opgjort som andelen af botilbud, der har indsamlet mindst én besvarelse fra deres beboere

30 % af tilbuddene angiver en anden årsag til, at ikke alle mænd har besvaret spørgeskemaet. Der er fx en angivelse af, at det ikke er alle mænd, der har været på tilbuddet i dataindsamlingsperioden, eller at spørgeskemaet har været for omfattende. Andre tilbud beskriver, at de blot har fortalt om undersøgelsen, og at det herefter har været mændene selv, der har skullet henvende sig til personalet, hvis de ville deltage. Et tilbud har også skrevet, at mændene ikke forventer, at der kommer noget ud af at svare på spørgeskemaet, hvilket kan påvirke deres motivation for at deltage. Derudover har Københavns Kommune i samme periode lavet en brugerundersøgelse, hvilket også har gjort det svært for nogle tilbud i denne kommune at prioritere undersøgelsen. Andre tilbud har ligeledes fortalt, at de selv for nylig har foretaget en intern spørgeskemaundersøgelse blandt deres beboere, hvorfor de ikke har ønsket at bebyrde beboerne med endnu et spørgeskema inden for kort tid.

Repræsentativitet blandt beboere

Der kan være forskel på, hvilke voldserfaringer mænd i forskellige aldersgrupper har. Vi har derfor sammenlignet aldersfordelingen hos de mænd, der har besvaret skemaet, med den samlede population af mænd indskrevet på et botilbud efter servicelovens § 110 (se figur 4). Her ligner aldersfordelingen for mændene, der har besvaret spørgeskemaet, aldersfordelingen i den samlede population. Der er dog lidt flere i aldersgruppen 40-59 år, mens der er lidt færre i de yngre aldersgrupper, samt i gruppen 60 år og derover.

Botilbuddene spørges derudover til, hvorvidt de oplever, at deres beboersammensætning på tidspunktet for dataindsamlingen ligner den beboersammensætning, de normalt har. Deres besvarelser kan ses i figur 5. Størstedelen (60 %) af tilbuddene vurderer, at deres beboersammensætning ligner beboersammensætning resten af året. 17 % af tilbuddene oplever ikke, at de har viden nok til at foretage denne vurdering, da de ikke normalt arbejder med vold i nære relationer. Et lige så stort antal tilbud (11 %) oplever, at de normalt har færre mandlige beboere, der har været udsat for vold i en nær relation, som oplever, at de normalt har flere mandlige beboere, der har været udsat for vold i nære relationer. Samlet set er der derfor ikke noget i botilbuddenes besvarelser, der indikerer, at tidspunktet på året ser væsentlige anderledes ud, end det gør resten af året.

Interviewundersøgelsen

Til at supplere spørgeskemaundersøgelsen har vi foretaget kvalitative interview med mænd, som har taget ophold på et krisecenterlignende botilbud som følge af vold i nære relationer, samt kvalitative interview med psykologer, der har erfaring med at tilbyde psykologhjælp til målgruppen.

Vi har gennemført 11 individuelle interview med mænd, som har taget ophold på et krisecenterlignende botilbud, og som medarbejdere på tilbuddet har vurderet, har været udsat for vold i en nær relation. På baggrund af interviewmaterialet har vi vurderet, at to af mændene ikke er faldet inden for undersøgelsens målgruppe. Derfor er de kvalitative interviewuddrag i analysen baseret på i alt 9 interview. De to resterende interview bruges alene perspektiverende.

Derudover har vi gennemført ekspertinterview med fire psykologer, der er tilknyttet krisecenterlignende botilbud for voldsudsatte kvinder og mænd, og som har erfaring med at visitere til og/eller tilbyde psykologbehandling til mænd, der har været udsat for vold i en nær relation. Interviewene med psykologerne har til formål at supplere fundene fra interviewene med mændene i forhold til at beskrive mændenes støttebehov.

Interviewene med både mændene og psykologerne er gennemført i perioden fra maj til juli 2021.

I dette underkapitel beskriver vi interviewtilgangen, rekrutteringsprocessen, de interviewede mænd og psykologer samt interviewmetoden.

Den kvalitative interviewtilgang

Den kvalitative interviewtilgang er valgt for at opnå erfaringsnære beskrivelser af mændenes voldserfaringer og deres støttebehov. Formålet med at interviewe mænd, der har været udsat for vold i nære relationer, er at opnå en dybere forståelse for dels karakteren af den vold, mændene har været udsat for, dels hvordan volden er relateret til andre omstændigheder i mændenes liv. Yderligere har interviewene haft til formål at skabe øget viden om mændenes behov for støtte og hjælp til at håndtere og/eller bearbejde volden, herunder deres erfaringer med at modtage hjælp, samt eventuelle barrierer i denne forbindelse.

I analysen af mændenes erfaringer har vi derfor udelukkende adgang til mændenes oplevelser og beskrivelser, når vi skal forstå de handlinger, de har været udsat for, og den kontekst, handlingerne er foregået i. Vi har derfor ikke mulighed for at vurdere, hvordan handlingerne opleves af den, der har udøvet dem, ligesom vi ikke har kendskab til, hvorfor pårørende eller fagpersoner har reageret, som de har gjort. For at tydeliggøre, at vi udelukkende har adgang til mandens perspektiv, angiver vi igennem analysen, at der er tale om mandens oplevelse eller fortælling. Nogle af de interviewede mænd er anklaget af partneren for at udøve vold, og der er mænd, der fortæller, at de har udøvet vold i forsøg på at forsvare sig over for partnerens fysiske vold. Vi har ikke mulighed for at bekræfte eller afvise, at det er foregået, som manden har oplevet eller fremlagt det, og tager derfor alene udgangspunkt i manden oplevelser.

Rekruttering

Samtlige botilbud, som er inkluderet i spørgeskemaundersøgelsen, er indledningsvist i rekrutteringsfasen blevet informeret om interviewundersøgelsen via e-mail og opfordret til at henvise til beboere eller fagpersoner tilknyttet botilbuddet, som er inden for undersøgelsens målgruppe, og som vil deltage i et interview.

De krisecenterlignende botilbud er blevet kontaktet via telefon. Da det ikke har været muligt at rekruttere beboere fra ordinære herberger, har alle interviewede mænd været indskrevet på et krisecenterlignende botilbud.

Beboerne på botilbuddene er rekrutteret på baggrund af lederen eller medarbejderne på botilbuddets vurdering af, om mændene har taget ophold på botilbuddet bl.a. som følge af at have været udsat for vold i en nær relation. Her har vi opfordret botilbuddet til at vurdere beboerens tilstand, og hvorvidt manden har været i stand til at tale om sine voldserfaringer, uden at dette vil ligge beboeren til last. Vi har ikke haft indgående kendskab til, hvad der har ligget til grund for botilbuddenes henvisning af beboere til undersøgelsen.

Psykologerne er rekrutteret på baggrund af deres erfaring med at tilbyde psykologhjælp til mænd, der har været udsat for vold i en nær relation. Dette skyldes, at den kommende psykologordning til voldsatte mænd, som Lev Uden Vold skal stå for, skal faciliteres og udføres af psykologer. Vi har både interviewet psykologer ansat på botilbud og psykologer ansat i eksterne psykologkorps, som samarbejder med et eller flere botilbud.

I rekrutteringen af psykologerne har vi henvendt os til udvalgte botilbud via telefon. Rekrutteringen har også her hvilet på en forhåndsviden om, at der er enkelte botilbud, der tilbyder psykologbehandling til voldsatte mænd. Vi har dog skrevet til alle herberger og mandekrisecentre for at være sikre på, om der kunne være andre steder, hvor der tilbydes psykologbehandling, som vi ikke har haft kendskab til.

De interviewede mænd

Det kvalitative materiale baserer sig på interview med ni mænd, som har været udsat for vold i nære relationer. Størstedelen (syv) har været udsat for vold fra en kvindelig partner, mens de var i forholdet, én fra sin far og én fra sin ekspartner. I sidstnævnte tilfælde omtaler manden selv ekspartneren som en kvindelig bekendt, som han tidligere har haft en seksuel relation til. Det er en afvejning, hvor lang tid deres parrelation har skullet vare, før vi kan tale om det som en egentlig ekspartner. Selvom relationen befinder sig i et grænseområde for det, vi sædvanligvis vil

betegne som en nær relation, har vi inkluderet mandens fortælling i analysen. Ingen af mændene er på interviewtidspunktet stadig i et forhold med den partner, der har udøvet vold mod dem.

Otte af mændene er indskrevet på botilbuddet på tidspunktet for interviewet, mens én mand er fraflyttet botilbuddet et år forinden. Mændene har været indskrevet på botilbuddet imellem halvanden måned og et halvt år. For syv af mændene er det første gang, at de har taget ophold på et herberg eller et mandekrisecenter. En af mændene har tidligere været indskrevet på et botilbud pga. andre sociale problemer, mens en anden mand tidligere har været indskrevet på et mandekrisecenter i forbindelse med den samme konkrete sag om vold i en nær relation, som er årsagen til opholdet på botilbuddet på tidspunktet for interviewet.

Mændene er mellem 18 og 64 år, dog er hovedparten (seks) mellem 35 og 45 år. Der indgår én mand på 18 år i det kvalitative interviewmateriale, mens den næstnyngste er 35 år. Fem af mændene har børn med den partner, som har udøvet vold mod dem, mens tre af mændene har børn med en tidligere partner. For de syv mænd, som har været udsat for vold af en tidligere partner, har deres parforhold været i mellem tre og 12 år. To af mændene er i beskæftigelse på tidspunktet for interviewet, mens syv af mændene er uden for arbejdsmarkedet og ikke i uddannelsesforløb, enten fordi de er sygemeldte eller modtager en offentlig ydelse som kontanthjælp eller revalideringsydelse. Alle på nær én har dansk oprindelse. Flere af mændene beretter desuden om tidligere misbrug af stoffer eller alkohol. Et par af mændene har haft et hashmisbrug, siden de var teenagere, mens en tredje mand beretter om et langvarigt misbrug af både alkohol og stoffer. To af mændene fortæller desuden, at de har udviklet et alkoholmisbrug i den periode, de var sammen med deres partner.

Der kan være forskellige sårbarhedsforhold blandt mænd, der udsættes for vold i nære relationer. Et litteraturstudie af mænd udsat for partner-vold peger på, at mænds voldserfaringer kan være påvirket af et usikkert opholdsgrundlag, funktionsnedsættelser og af at tilhøre en seksuel minoritet (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021b). Disse sårbarhedsforhold er i mindre grad repræsenteret blandt de interviewede mænd, og vi vil derfor ikke gennem nærværende undersøgelse få et yderligere kendskab til, hvordan det opleves for disse mænd at blive udsat for vold i nære relationer.

De interviewede psykologer

Psykologerne har mellem tre og 20 års erfaring med målgruppen. To af psykologerne er tilknyttet botilbud, der primært arbejder med voldsudsatte kvinder og børn, men hvor de sporadisk er stødt på gruppen af

voldsudsatte mænd. Begge psykologer har erfaring med at arbejde psykologfagligt med børn, der ledsager deres mor eller far på botilbuddet. De to resterende psykologer er tilknyttet botilbud, hvor det ikke er muligt at have børn med. To af psykologerne varetager i deres nuværende stilling samtaleforløb med voldsudsatte mænd, mens de to resterende psykologer har en visiterende funktion på botilbuddet. For den ene indebærer dette, at psykologen er ansvarlig for at screene beboerne for deres psykiske tilstand og i den forlængelse vurdere beboernes støttebehov. For den anden psykolog indebærer dette at matche beboerne med en relevant psykologbehandling. Begge disse psykologer har derudover også erfaring med at tilbyde samtaleforløb med voldsudsatte mænd og kvinder.

Interviewmetode

Interviewene med mændene er gennemført som semistrukturerede interview, da vi har ønsket at skabe plads til mændenes personlige fortælling om deres voldsfaringer. I interviewene har vi haft fokus på, hvordan den sociale kontekst påvirker mændene livssituation, herunder nuværende og tidligere forhold og hændelser i mændenes liv. Overordnet set har interviewene afdækket 1) mændenes vej til botilbuddet, dvs. hvilke forhold eller begivenheder i mændenes liv, der har ført til, at de midlertidigt har taget ophold på botilbuddet, 2) mændenes erfaringer med vold i nære relationer, herunder en forståelse for karakteren af den vold, mændene har været udsat for, og 3) mændenes behov for støtte og hjælp for at kunne håndtere og/eller bearbejde volden. Interviewene med psykologerne er ligeledes udført som semistrukturerede interview. Her har fokus særligt været på, hvilken form for hjælp og støtte mændene har brug for i relation til deres voldsudsættelse.

I udarbejdelsen af spørgeguiden har vi sparret med en psykolog fra Lev Uden Vold, der har rådgivning- og behandlingserfaring med både voldsudsatte og voldsudøvende personer, samt et medlem af undersøgelsens følgegruppe. Når vi i interviewene afdækker mændenes voldserfaringer, spørger vi som udgangspunkt åbent ind til, hvad der er sket i de situationer, hvor der har været uoverensstemmelser mellem mændene og deres nære relation, og hvor stemningen har været presset. Hvis ikke mændene af sig selv er kommet ind på situationer, hvor de er blevet udsat for vold, spørger vi, om de har oplevet forskellige former for handlinger, som vi i undersøgelsen definerer som vold, og som vi har givet eksempler på. I den forbindelse har vi forsøgt at afdække konteksten for voldshandlingerne, ligesom vi spørger til, hvordan mændene har reageret i de situationer, hvor de er blevet udsat for vold, og om de selv har udøvet vold.

Ved gennemførelsen af interviewene har vi forsøgt at visualisere mændenes fortælling ved at skrive centrale begivenheder og forhold i deres

liv på et papir og notere, hvornår disse har fundet sted. Vi har i den forbindelse fundet inspiration i Anna Bagnolis (2009) 'tidslinjen' som metode, der har til formål at fremme refleksionen hos informanter i kvalitative interview over forskellige dimensioner af deres liv ud fra et fortidigt, nutidigt og fremtidigt perspektiv (Bagnoli 2009). En visualisering af mændenes fortælling ved brug af en tidslinje har dels betydet, at vi undervejs i interviewet er blevet bedre til at få spurgt uddybende ind til væsentlige forhold eller begivenheder i mændenes liv, netop for at kunne tegne en sammenhængende og meningsfuld tidslinje over begivenheder i deres liv, dels at vi senere i behandlingen af interviewmaterialet lettere har kunnet danne overblik over mændenes fortællinger.

Alle ni interview med mændene er foretaget på botilbuddene. Interviewene varede mellem 48 minutter og 1 time og 27 minutter. Alle på nær ét interview blev gennemført med to interviewere fra Lev Uden Volds vidensafdeling.

Tre af de fire ekspertinterview med psykologer foregik online, mens ét af interviewene foregik på det botilbud, hvor psykologen var ansat. Interviewene varede mellem 51 minutter og 1 time og 24 minutter. Alle på nær ét interview blev gennemført med én interviewer fra Lev Uden Vold, mens der var to interviewere til stede ved ét interview.

Samtlige interview med mændene og psykologerne er lydoptaget, transkriberet og herefter kodet.

Etiske refleksioner

Når man spørger mennesker om sårbare og personlige forhold som vold i nære relationer, stiller det særlige krav til dem, som gennemfører undersøgelsen. I interviewene med mændene stiller vi spørgsmål til voldsomme og personlige erfaringer, og det kan medføre negative tanker og følelser hos den interviewede. Vi har arbejdet med at sikre en etisk forsvarlig gennemførelse af interviewundersøgelsen gennemsparring fra vores psykolog-kolleger og ved at benytte en empatisk interviewerteknik.

Alle mændene har forud for interviewet fået oplyst undersøgelsens formål, deres rettigheder i forhold til GDPR og muligheden for at trække deres samtykke tilbage. Inden selve interviewet har mændene og undersøgerne underskrevet en informeret samtykkeerklæring. Efter interviewet har mændene fået udlevet en liste med relevante rådgivningssteder, og vi har opfordret alle til at kontakte en psykolog i Lev Uden Vold, hvis de efter interviewet fik brug for en opfølgende samtale i tilfælde af, at interviewet har fremkaldt reaktioner. Derudover har vi i transskriberings- og analysefasen været særligt opmærksomme på at anonymisere

empirien og kun anvende uddrag i rapporten i en form så mændenes fortællinger ikke er genkendelige. Vi refererer derfor ikke til interviewuddrag med mændenes navne, ligesom dele af mændenes fortællinger er ændret, så de er mindre genkendelige.

Alle mænd, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, har forud for besvarelsen af spørgeskemaet modtaget et oplysningsbrev, hvor de er blevet oplyst om formålet med undersøgelsen, at det er frivilligt for dem at deltage, og at de er anonyme. I oplysningsbrevet har der desuden været information om, hvilke oplysninger vi indsamler om dem, og hvordan vi bruger deres oplysninger i henhold til databeskyttelseslovens § 10. Derudover har alle botilbud modtaget en manual til dataindsamling med en beskrivelse af, hvordan medarbejderne kan hjælpe beboerne til at besvare spørgeskemaet, og hvori de opfordres til at være opmærksomme på mændene efterfølgende, herunder at tilbyde at snakke med mændene om deres oplevelser, hvis de har haft brug for det. Desuden har mænd, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, fået nummeret på Lev Uden Volds nationale hotline, og de er blevet oplyst om, at de kan ringe, hvis de har brug for at tale om den vold, de har været udsat for. Ligeledes er medarbejderne blevet oplyst om, at de er velkomne til at kontakte os, hvis de har behov for sparring omkring, hvordan de bedst støtter den enkelte mand og taler om voldsudsættelse.

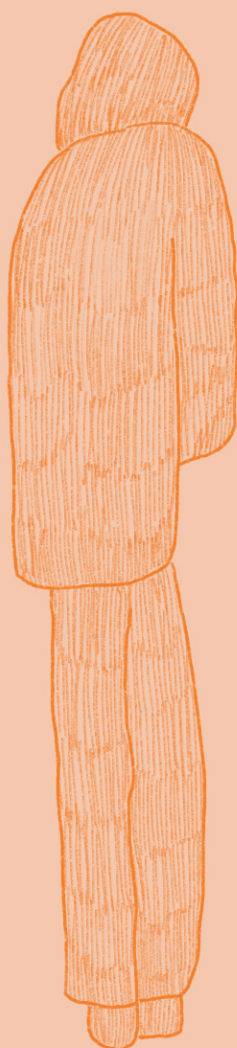
Opsummering

Undersøgelsen er baseret på en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse og en kvalitativ interviewundersøgelse. Dermed bidrager undersøgelsen både med viden om, hvor mange mænd på mandekrisecentre og herberger, der har været udsat for vold i nære relationer, samt en dybere forståelse for voldens karakter.

Spørgeskemaundersøgelsen er blevet sendt ud til 114 herberger under servicelovens § 110, som har mandlige beboere, samt til to øvrige mandekrisecentre. Spørgeskemaundersøgelsen består af to spørgeskemaer: et spørgeskema til botilbuddets beboere, og et spørgeskema til botilbuddet, der er besvaret af en leder eller medarbejder på botilbuddet. I alt har vi modtaget besvarelser fra 305 mandlige beboere, og 84 botilbud har besvaret spørgeskemaet til selve botilbuddet. Der er en bias i, hvilke tilbud der har deltaget i undersøgelsen. Tilbud, der indskriver mennesker med misbrug og psykiske sygdomme, har i mindre grad indsamlet besvarelser, mens de krisecenterlignende botilbud i højere grad har indsamlet besvarelser. De tilbud, der har deltaget, har en gennemsnitlig svarprocent på 42 %. Her kan der både være en bias i, at mænd, der har været udsat for vold, i højere grad har besvaret spørgeskemaet, ligesom der har været et frafald blandt mænd med begrænset overskud og sproglige vanskeligheder.

I forhold til alder ser der ikke ud til at være store udfordringer i forhold til repræsentativiteten, ligesom tidspunktet for dataindsamlingen af botilbuddene vurderes til at være nogenlunde repræsentativ for resten af året.

I alt har vi interviewet ni mænd inden for undersøgelsens målgruppe, hvoraf alle har været indskrevet på et krisecenterlignende botilbud, samt fire psykologer, der har erfaring med at tilbyde psykologhjælp til målgruppen. Interviewene med mændene er gennemført med henblik på at opnå erfaringsnære beskrivelser af mændenes voldserfaringer og deres støttebehov til at håndtere og/eller bearbejde den vold, de har været udsat for af en nær relation. Psykologinterviewene har til formål at supplere fundene fra interviewene med mændene i forhold til at afdække mændenes støttebehov som følge af den vold, de har været udsat for. Mænd med særlige sårbarheder som fx bevægelseshandicap og seksuel minoritetsbaggrund er ikke repræsenteret i de kvalitative interview, ligesom kun én af de ni mænd har etnisk minoritetsbaggrund.

Kapitel 3

Omfanget af mænd med ophold som følge af vold

Et af undersøgelsens primære formål er at give et estimat for antallet af mænd, der årligt tager ophold på et botilbud som følge af vold i nære relationer. I dette kapitel estimerer vi antallet og præsenterer fremgangsmåden for udregning af estimatet. I forståelsen af resultaterne er det vigtigt at have for øje, at det er en mindre del af populationen, som har besvaret spørgeskemaet (se kapitel 2).

Målgruppen for Lev Uden Volds kommende forsøgsordning med psykologhjælp er mænd, der tager ophold på botilbud som følge af, at de har været udsat for vold i nære relationer. Hermed skal manden både have været udsat for vold i nære relationer, og dette skal desuden være årsagen til hans ophold på botilbuddet. Da vi ikke har mulighed for at lave en vurdering af, hvornår der er tale om, at volden er årsag til mandens ophold, bygger dette alene på mandens egen vurdering af, om vold i nære relationer er en årsag til hans ophold på botilbuddet. Det er af-dækket gennem spørgeskemaundersøgelsen.

Estimatet er derfor defineret ud fra to kriterier, som begge skal være opfyldt:

- Manden skal have svaret, at han har været udsat for mindst én voldshandling.
- Manden skal selv angive, at vold i nære relationer er en årsag til, at han befinder sig på botilbuddet.

I alt opfylder 39 mænd i stikprøven disse kriterier, og den følgende udregning er derfor baseret på disse 39 mænd. For syv af mændene er vold i nære relationer den eneste årsag til deres ophold på botilbuddet, mens de resterende mænd angiver flere forskellige årsager. Voldsudsættelse indgår som en årsag blandt gennemsnitligt to andre årsager. Over halvdelen af respondenterne angiver dog én eller to årsager til deres indskrivning. Enkelte respondenter, der angiver flere årsager til deres indskrivning (op til otte årsager) er derfor med til at trække gennemsnittet op. Vi ser nærmere på, hvilke andre årsager til ophold mændene angiver, i kapitel 6.

Som beskrevet er der en bias i, hvilke botilbud der har deltaget i undersøgelsen. En større andel af de krisecenterlignende botilbud har indsamlet besvarelser fra deres beboere. Besvarelserne fra disse tilbud udgør en fjerdedel af det samlede antal besvarelser, mens de kun udgør 6,11 % af

Tabel 5. Mandlige beboere i stikprøven, der har ophold som følge af vold i nære relationer, fordelt på typen af botilbud

	Antal besvarelser	Antal med ophold som følge af vold	Andel med ophold som følge af vold
Indskrevet på krisecenterlignende botilbud	77	23	30%
Indskrevet på de resterende botilbud	228	16	7%

det samlede antal pladser på de kontaktede botilbud. Vi kan desuden se, at der på disse tilbud er flere mænd, der har været udsat for vold, ligesom der er flere mænd, der angivet vold som en årsag til ophold. 23 af de 39 mænd befinder sig på et krisecenterlignende botilbud, mens 16 af mændene befinder sig på ordinært herberg eller forsorgshjem. Det svarer til, at 30 % af mændene på de krisecenterlignende botilbud er på tilbuddet som følge af vold i nære relationer, mens 7 % af mændene på de resterende botilbud er der som følge af vold i nære relationer (tabel 5).

Der er således en bias ift. deltagelse af disse to typer af botilbud, som vi tager højde for, når vi omregner disse andele til et estimat for, hvor mange mænd der årligt tager ophold på et botilbud som følge af at have været udsat for vold i en nær relation.

I 2020, hvorfra vi har den seneste opgørelse over antallet af mænd på botilbud, var der 5.030¹ mænd, der tog ophold på et botilbud efter servicelovens § 110. Tager vi udgangspunkt i, at 6,11 % af disse mænd boede på et krisecenterlignende botilbud, svarer det til, at omkring 308 mænd på et år tager ophold på et krisecenterlignende botilbud, mens omkring 4.722 mænd tager ophold et af de resterende botilbud.

For de krisecenterlignende botilbud er andelen, der har ophold på et botilbud som følge af vold i nære relationer, i vores undersøgelse 30 %. Det svarer til et årligt antal på 92 mænd. For de resterende 4.722 mænd viser vores undersøgelse, at 7 % har ophold som følge af vold i nære relationer. Det svarer til et årligt antal på 331 mænd (tabel 6). Samlet giver dette et estimat på 423 mænd. Fordi der er tale om et groft estimat, baseret på besvarelser fra 305 mænd, runder vi ned til nærmeste hundrede, da et detaljeret estimat kan give en indikation om, at estimatet er mere præcist, end hvad der er tilfældet.

¹I dette er ikke medregnet antallet af mænd, der har boet på de to mandekrisecentre, der ikke er godkendt efter servicelovens § 110.

Samlet bliver vores estimat derfor, at omkring 400 mænd årligt tager ophold på et botilbud, som følge af, at de har været udsat for vold i nære relationer.

Tabel 6. Estimat for antal mandlige beboere, der årligt tager ophold på et botilbud som følge af vold i nære relationer

	Antal mænd, som tog ophold i 2020	Andel med ophold som følge af vold	Estimeret antal med ophold som følge af vold
Indskrevet på krisecenterlignende botilbud	308 (estimeret)	30%	92
Indskrevet på de resterende botilbud	4.722 (estimeret)	7%	331
Indskrevet på et botilbud efter servicelovens § 110	5.030	8%	423

Som beskrevet i frafaldsanalysen har vi fået indikationer på, at beboere har været mere motiverede for at svare på spørgeskemaundersøgelsen, hvis de selv har været udsat for vold, ligesom medarbejderne på botilbuddene også kan have gjort mere for at motivere beboere, som de på forhånd har haft kendskab til, har været udsat for vold i nære relationer. Vi har derfor en antagelse om, at der kan være en større andel af de beboere, der har været udsat for vold, der har besvaret spørgeskemaet, end blandt de beboere, der ikke har været udsat for vold. Vi har derfor en formodning om, at estimatet på baggrund af frafaldsanalysen skal anses som et maksimum.

For at kvalificere estimatet kan vi se på Norge. I Norge trådte en ny krisecenterlov i kraft i 2010, der har haft til hensigt at sikre et mere omfattende og helhedsorienteret krisecentertilbud til alle, som udsættes for vold eller modtager trusler om vold i en nær relation – herunder også mænd (Grøvdal and Jonassen 2015). I 2020 tog 137 mænd i Norge ophold på et krisecenter. Tager vi højde for forskelle i befolkningsstørrelse, vil det i dansk målestok svare til 149 mænd. Norge har dog andre supplerende tilbud til krisecentre. Til sammenligning kan vi se på antallet af kvinder, der tog ophold på et krisecenter i hhv. Norge og Danmark i 2020. I Norge tog 1.529 kvinder ophold på et krisecenter i 2020 (i dansk målestok 1.657 kvinder), til sammenligning tog 2.294 kvinder ophold på et krisecenter i Danmark. Således kan der være forhold i Danmark, der gør, at flere generelt har brug for et krisecentertilbud. Lægger vi den procentmæssige forskel i behovet for krisecenterpladser oven i de 149 mænd, svarer det til, at vi kunne forvente, at lidt over 200 mænd tog ophold på et krisecenter i Danmark. Dertil kommer, at der er årlige udsving i antallet af kvinder, der tager ophold på et krisecenter. Mens antallet i Danmark er steget fra 2019 til 2020, er antallet af kvinder og mænd på krisecenter i Norge faldet fra 2019 til 2020. Der er derfor tale om grove estimater, når vi skal give et kvalificeret bud på antallet af mænd

i Danmark, der tager ophold på et botilbud som følge af vold i nære relationer. Ser vi på Norge, er antallet af mænd på krisecenter steget de første par år efter ændring af lovgivningen (Bufdir 2021). I interviewmaterialet kan vi desuden se, at manglende kendskab til krisecenterlignende botilbud er en barriere for, at mændene opsøger hjælp. Dette indikerer, at omfanget af mænd, der tager ophold, kan stige, såfremt lovgivningen ændres. Estimatet på 400 mænd er hermed ikke et estimat for, hvor mange mænd der årligt har behov for at tage ophold på et krisecenter som følge af vold i en nær relation. Tallet bygger alene på mænd, der i forvejen tager ophold på botilbud, og estimatet giver herved en indikation på, hvor mange mænd der aktuelt tager ophold på et botilbud som følge af at have været udsat for vold i nære relationer.

Voldsudsathed blandt mændene generelt

Foruden de 39 mænd, der angiver vold som en årsag til deres ophold, er der yderligere 113 mænd, der angiver, at de har været udsat for handlinger, der kan defineres som vold i nære relationer. For at være inkluderet i denne gruppe, skal mændene blot have svaret ja til, at de har været udsat for mindst en psykisk, fysisk eller seksualiseret voldshandling i nære relationer. Der kan derfor være mænd i denne gruppe, som vi ikke ville betegne som voldsudsatte, hvis vi fik uddybet konteksten for selve handlingen.

Samlet er der hhv. 65 % af mændene på de krisecenterlignende botilbud og 45 % af mændene på de resterende botilbud, som angiver, at de har været udsat for vold i nære relationer året op til deres indskrivning på botilbuddet. Det svarer til et vægtet gennemsnit på 46 % af mænd, indskrevet på herberger eller mandekrisecentre. Herved er der mænd, der har været udsat for vold i nære relationer, der ikke selv ser vold som en årsag til deres ophold. I nogle tilfælde kan volden være en indirekte årsag til deres ophold i samspillet med andre svære livsomstændigheder, og der kan således også være flere end de 400 mænd, hvor volden har haft en betydning for deres ophold på botilbuddet.

En undersøgelse fra VIVE om forekomsten af vold i den danske befolkning, estimerer, at 2,1 % af den mandlige befolkning har været udsat for enten psykisk, fysisk, seksuel eller økonomiske partnervold det seneste år (Ottosen and Østergaard 2018). De to estimerer er ikke direkte sammenlignelige, da nærværende undersøgelse også afdækker voldelige handlinger fra andre nære relationer, og da VIVES undersøgelse desuden afdækker økonomisk vold. På trods af disse metodiske forskelligheder tyder forskellene i de to estimerer på, at der er en væsentligt højere andel af mændene på botilbuddene end blandt danske mænd generelt, som har været udsat for vold i nære relationer. En del af overrepræsentationen kan dog skyldes bias i besvarelserne, da mænd, der har været

udsat for vold i nære relationer, kan have været mere tilbøjelige til at besvare spørgeskemaet.

Opsummering

Kapitlet estimerer, at omkring 400 mænd årligt tager ophold på herberger og mandekrisecentre som følge af at have været udsat for vold i nære relationer. Estimatet er udregnet på baggrund af besvarelser fra de 305 mænd, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen. Estimatet er behæftet med en vis usikkerhed, da spørgeskemaundersøgelsen er forbundet med forskellige frafald og bias.

Estimatet bygger på 39 mænd, der angiver 1) at have været udsat for mindst én voldelig handling i nære relationer i året op til deres ophold på botilbuddet, og 2) at vold i nære relationer er en årsag til deres ophold på botilbuddet.

Interviewmaterialet viser, at manglende kendskab til krisecenterlignende botilbud er en barriere for, at mændene opsøger hjælp. I Norge steg antallet af mænd, der tog ophold på et krisecenter, da mænd i 2010 fik ret hertil. Efter et par år blev antallet igen forholdsvis stabilt, og det er forblevet på dette højere niveau. Udviklingen i Norge kan indikere, at der er mænd i Danmark, som på nuværende tidspunkt ikke tager ophold på et herberg eller et mandekrisecenter, men som har behov for et krisecenterophold. Dette indikerer, at omfanget af mænd, der tager ophold på et botilbud, kan stige, såfremt lovgivningen ændres. Estimatet på 400 mænd er hermed ikke et estimat for, hvor mange mænd der årligt har behov for at tage ophold på et krisecenter som følge af vold i en nær relation. Tallet bygger alene på mænd, der i forvejen tager ophold på et botilbud, og estimatet giver herved en indikation på, hvor mange mænd der aktuelt tager ophold på et botilbud som følge af at have været udsat for vold i nære relationer.

Foruden de 39 mænd, der angiver vold som en årsag til deres ophold, er der yderligere 113 mænd, der angiver, at de har været udsat for handlinger, der kan defineres som vold i nære relationer. Tager vi højde for overrepræsentationen af tilbud, der har fokus på vold i nære relationer, svarer dette til, at 46 % af mænd, indskrevet på herberger eller mandekrisecentre har været udsat for vold i nære relationer det seneste år. For at være inkluderet i denne gruppe skal mændene blot have svaret ja til, at de har været udsat for mindst en psykisk, fysisk eller seksualiseret voldshandling i nære relationer. Der kan derfor være mænd i denne gruppe, som vi ikke ville betegne som voldsudsatte, hvis vi fik uddybet konteksten for selve handlingen.

Kapitel 4

Karakteren af den vold, mændene har været udsat for

I dette kapitel undersøges, hvilke voldshandlinger mændene har været udsat for de seneste 12 måneder før deres ophold på botilbuddet. Kapitellet fokuserer derfor udelukkende på de mænd, som angiver, at de har været udsat for én eller flere handlinger, der kan defineres som vold. På baggrund af spørgeskemaundersøgelserne kortlægges, hvilke voldsformer mændene har været udsat for, og hvem der har udøvet handlingerne. Resultaterne opgøres desuden for en delmængde af denne gruppe af mænd, nemlig dem, der yderligere angiver, at vold i nære relationer er en årsag til deres ophold på botilbuddet. Når vi undersøger de mænd, der angiver vold som en årsag til deres ophold, er det vigtigt at have for øje, at andelen er baseret på et mindre antal mænd (39), og resultaterne skal derfor læses med forbehold for dette mindre antal. For at tydeliggøre dette, er denne gruppe altid visualiseret med et skraveret mønster.

Opgørelserne fra spørgeskemaundersøgelsen suppleres og nuanceres med fortællinger fra de kvalitative interview med ni mænd, der har været udsat for vold fra en nær relation. Mens mændene i spørgeskemaundersøgelsen er blevet bedt om at angive, om de har været udsat for forskellige konkrete handlinger, spørges mændene i interviewene blevet om eksempler på den vold, de har været udsat for.

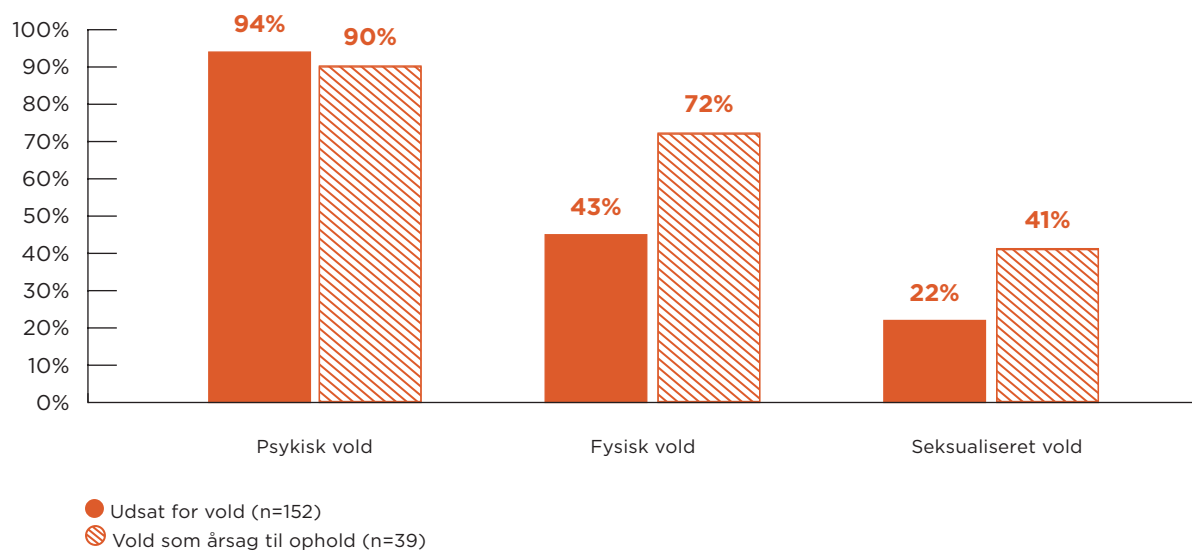
Kapitlet er opdelt i fem underkapitler, hvoraf det første giver et overblik over, hvilke voldsformer mændene har været udsat for. Underkapitel 2, 3, 4 og 5 omhandler hhv. psykisk vold, fysisk vold, seksualiseret vold og det, vi kategoriserer som vold gennem tredjepart.

Voldsformer

Figur 6 viser (se næste side), hvilke voldsformer mændene har været udsat for. Størstedelen (94 %) af de mænd, der har været udsat for vold, har været udsat for psykisk vold, mens 43 % har været udsat for fysisk vold og 22 % for seksualiseret vold. Dermed er psykisk vold den hyppigste voldsform. Zoomer vi ind på de mænd, der desuden angiver vold som årsag til opholdet, er der en større andel, der angiver, at de har været udsat for fysisk vold (72 %) og seksualiseret vold (41 %). Dette indikerer, at denne gruppe af mænd udsættes for flere forskellige voldsformer.

Andre undersøgelser peger på, at det at have været udsat for flere former for overgreb (også kaldet polyviktimering) øger risikoen for at have symptomer på traumer og omfanget af skadevirkninger (Ottosen and

Figur 6. Andel udsat for hhv. psykisk, fysisk og seksualiseret vold fra en nær relation

Østergaard 2018). Figur 7 viser, hvor høj en andel af de mænd der har været udsat for vold, som har været udsat for hhv. en, to og tre voldsformer, og giver dermed et indblik i voldens omfang og kompleksitet. Lidt over halvdelen (56 %) af mænd udsat for vold har alene været udsat for én voldsform, mens 30 % har været udsat for to voldsformer og 14 % for tre. Zoomer vi ind på mænd, der desuden angiver vold som årsag til opholdet, er der en større andel, der angiver, at de har været udsat for flere voldsformer.

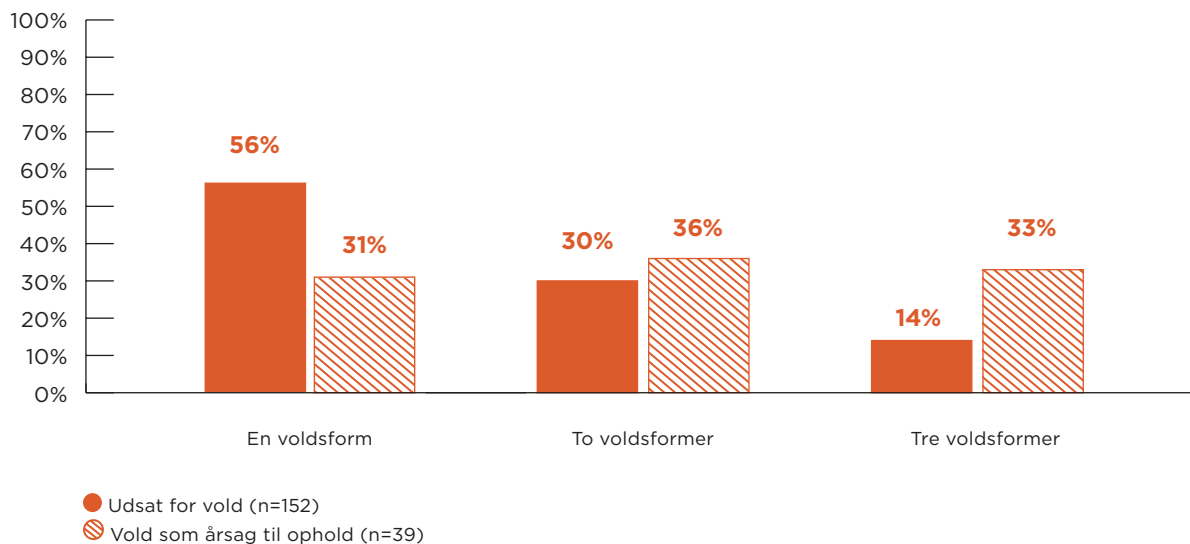
Psykisk vold

Dette underkapitel ser nærmere på karakteren af den psykiske vold, som mændene har været udsat for. Vi opgør, hvilke handlinger mændene i spørgeskemaundersøgelsen angiver at have været udsat for, og inddrager de kvalitative interview for at få et dybere indblik i, hvordan den psykiske vold kan komme til udtryk.

Psykisk vold kan ikke defineres ud fra enkeltstående handlinger, men defineres derimod ved at forekomme i et mønster, der tilsammen udgør en kontrollerende adfærd (Lev Uden Vold 2018).

For at afdække karakteren af den psykiske vold, som mændene har været udsat for, spørger vi i spørgeskemaundersøgelsen til konkrete og gentagne handlinger, som kan belyse tre aspekter af psykisk vold, nemlig nedgørelse, kontrol og trusler (tabel 7).

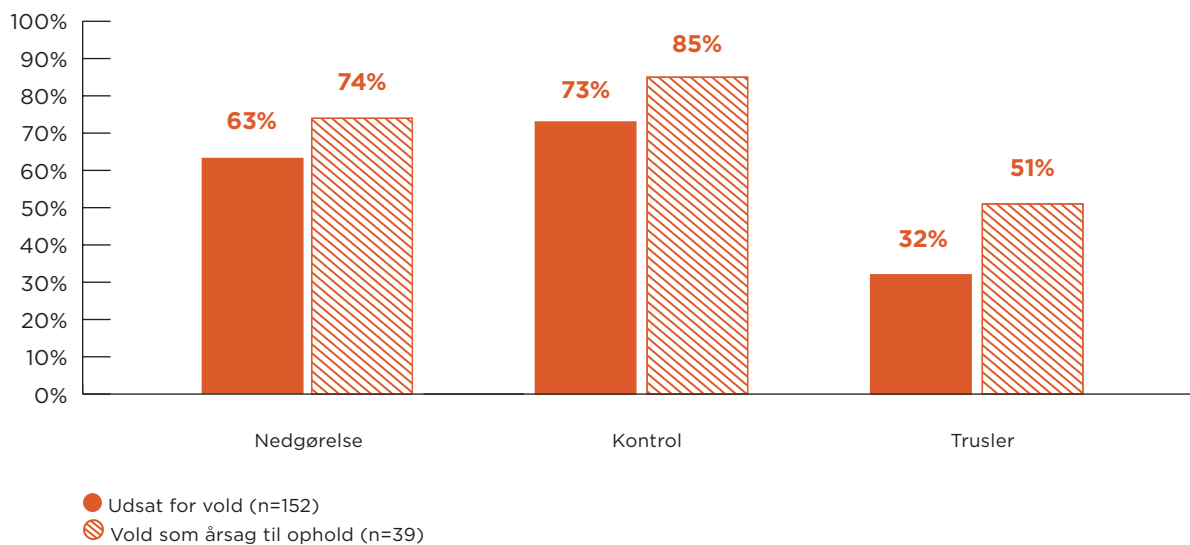
Figur 7. Andel mænd udsat for hhv. en, to og tre voldsformer fra en nær relation

Tabel 7. Spørgsmål i spørgeskemaet, der afdækker psykisk vold

Karakter	Spørgsmål
	Har du inden for de seneste 12 måneder op til dit nuværende ophold oplevet, at en partner, ekspartner eller et familiemedlem:
Nedgørelse	Gentagne gange har kritiseret dit udseende, din krop eller din væremåde, eller har kaldt dig øgenavne?
Kontrol	Gentagne gange har forsøgt at bestemme, hvem du er sammen med, og hvad du laver?
Trusler	Gentagne gange har truet med at skade dig, dine børn, dit kæledyr eller med at gøre skade på sig selv?
Trusler om isolation fra barn	(Spørgsmålet skal kun besvares, hvis manden har børn) Gentagne gange har truet med ikke at lade dig se dine børn?

Figur 8. Karakteren af den psykiske vold, som mændene har været udsat for

Figur 8 viser karakteren af den psykiske vold, som mændene i spørgeskemaundersøgelsen angiver, at de har været udsat for.

Hovedparten (73 %) af de mænd, der har været udsat for vold, har været udsat for psykisk vold i form af kontrol, over halvdelen (63 %) har oplevet nedgørelse, og 32 % har oplevet trusler. Zoomer vi ind på gruppen af mænd, der desuden angiver vold som en årsag til opholdet, er det ligeledes kontrol, der er den hyppigste form for psykisk vold, efterfulgt af nedgørelse og trusler. Alle tre former for psykisk vold er mere udbredte hos denne gruppe end hos mænd udsat for vold generelt. Særligt er der flere, der angiver, at de har været udsat for trusler.

Ud over de tre former for psykisk vold spørger vi i spørgeskemaundersøgelsen de mænd, der har børn, om de gentagne gange har oplevet at blive truet med ikke at få lov til at se deres børn. Lidt over 70 % af voldsudsatte mænd med børn angiver, at de har oplevet sådanne trusler. Det gælder ligeledes for mænd, der desuden angiver vold som årsag til opholdet. Det er således en relativt hyppigt forekommende form for trusler blandt voldsudsatte mænd med børn. Da det er en mindre del af mændene, der har børn, er det dog kun omkring 30 % af den samlede gruppe af voldsudsatte mænd, der har været udsat for sådanne trusler.

Det følgende giver med baggrund i interviewene et dybere indblik i de tre aspekter af psykisk vold, som mændene oplever.

Kontrol

Flere af de interviewede mænd oplever, at deres partner forsøger at

bestemme, hvor de er henne, og hvem de ser. Det kan fx komme til udtryk ved, at partneren altid vil vide, hvor manden befinder sig. Nogle mænd oplever, at partneren kræver, at han er til at få fat på på alle tider af dagen, og bliver vred, hvis han ikke besvarer opkald eller beskeder. I nogle tilfælde kontrollerer partneren mandens færden ved at holde øje med, om han bruger længere tid på at komme fra a til b, end hvad partneren mener, det bør tage. I flere tilfælde er kontrollen relateret til partnerens jalousi, og mændene oplever, at partneren er overbevist om, at de er hende utro, hvis de fx fortæller, at de er sammen med deres børn, deres forældre eller af andre årsager er væk fra hjemmet. De oplever, at partneren bruger forskellige strategier til at begrænse deres færden uden for hjemmet. Én oplever at blive smidt ud hjemmefra i en uges tid, hvis han tager ud med sine venner. En anden oplever, at hans partner hænger ham ud på Facebook, når han gør noget, som hun finder forkert. Nogle mænd oplever, at partneren bruger ignorering til at kontrollere hans handlinger.

Det værste jeg vidste, det var i starten, da det ikke rigtig var kørt op i en højere enhed endnu. Der var det der med, at så snakkede hun ikke til mig i en hel dag. Det kørte hårdt på mig rent psykisk, fordi jeg har altid haft behov for bare at snakke om tingene. Det var nok det værste, hun kunne gøre. Det var det der med bare at lukke af og så opføre sig som om, jeg bare var hvem som helst. Så det brugte hun meget i starten – det der med bare at lukke ned. Det gjorde jeg meget for at undgå. Og det var jo så det med at lade være med at være ude for meget med mine venner og lade være med at være for socialt anlagt, når det var, man var ude. (Mand udsat for vold)

Citatet illustrerer, hvordan manden oplever, at han må tilpasse samværet med sine venner, for at undgå en form for straf fra partneren. Både denne mand og de andre mænd, der har oplevet kontrol fra partnerens side, oplever, at deres omgangskreds er blevet mindre, mens de har været i forholdet.

Nedgørelse

Flere af de interviewede mænd har været udsat for kritik og nedgørelse. I et enkelt tilfælde er det en far, som kalder manden 'dum' og 'værdiløs'. I de øvrige tilfælde er det en partner, som kritiserer eller nedgør manden. Her er eksempler på mænd, der får fortalt, at de er tykke og grimme. Én har fået skylden for partnerens alkoholmisbrug. En anden har fået fortalt, at hans afdøde mor aldrig har elsket ham.

”

Hun er blevet så rasende, at hun har svinet mig til og beskyldt mig for at være det ondeste menneske, hun nogensinde har mødt, over noget simpelt som, at jeg kunne finde på at trække noget luft, mens vi var til barnedåb, eller at jeg spurgte hende om vi skulle have ketchup til kødsovsen eller ej. Og det er endt i nogle ekstreme tilsvininger, hvor hun ikke har villet tale til mig i ugevis bagefter. (Mand udsat for vold)

Nedgørelse kan også forekomme i en mere indirekte form. Flere af mændene oplever manipulation, hvor partneren eksempelvis fortæller manden, at han selv bærer ansvaret for den fysiske og psykiske vold, han bliver udsat for.

Trusler

Som det fremgår af tabel 7, har vi i spørgeskemaundersøgelsen opdelt trusler i to typer med hver deres spørgsmål. Den første form for trusler omhandler skade på manden, hans børn, hans kæledyr, eller at partneren truer med at begå selvmord. Den slags trusler er der også enkelte eksempler på i det kvalitative materiale. En af de interviewede mænd oplever, at partneren truer med at kaste ting efter ham, og en anden, at partneren truer med selvmord. En tredje mand oplever, at partneren truer med at gå til kommunen og fortælle, at han krænker deres datter seksuelt.

Den anden form for trusler, som afdækkes i spørgeskemaundersøgelsen, er trusler om at forhindre mandens kontakt til fælles børn. I det kvalitative materiale er der eksempler på mænd, der har oplevet, at partneren direkte truer ham med ikke at få lov at se sine børn. Det gælder fx for manden i følgende citat:

”

Hun har flere gange sagt, at hvis ikke jeg gør på en bestemt måde, så skal jeg aldrig nogensinde få min søn at se igen. Det har som regel været på tidspunkter, hvor jeg fx har været i udlandet med min familie, eller hvis hun har været af sted med vores søn. Hvis der er et eller andet, hun ser sig tilstrækkelig utilfreds med, så kan hun finde på at sige ”så kommer jeg aldrig hjem igen, og så skal du aldrig nogensinde se ham igen, og det er der ikke nogen andre, der skal heller”. Også hvis jeg er væk, så truer hun med at stikke af, inden jeg kommer tilbage. Så den slags ting har hun truet med. (Mand udsat for vold)

En enkelt mand oplever omvendt, at partneren truer med at forlade både ham og deres fælles børn og herved efterlade ham alene med ansvaret for børnene.

Som tidligere beskrevet oplever flere af de interviewede mænd desuden trusler i en mere indirekte form, idet de på forskellige måder bliver

straffet af partneren, hvis de efter hendes mening handler forkert.

Stalking

Stalking defineres af Dansk Stalking Center som en ”systematisk række af kontaktforsøg og adfærd, som er uønsket og vedvarende og som opleves grænseoverskridende og intimiderende for den udsatte” (Dansk Stalking Center 2021). Stalking kan i den forbindelse anses som en særlig form for psykisk vold. Spørgeskemaundersøgelsen afdækker ikke stalking, men to af de interviewede mænd fortæller selv, at de har været udsat for stalking af deres ekspartner. Stalkingen kommer til udtryk som overvågning, uønskede telefonopkald, sms'er, e-mails, trusler, fysisk opsøgning og forfølgelse, hærværk og modtagelse af uønskede gaver.

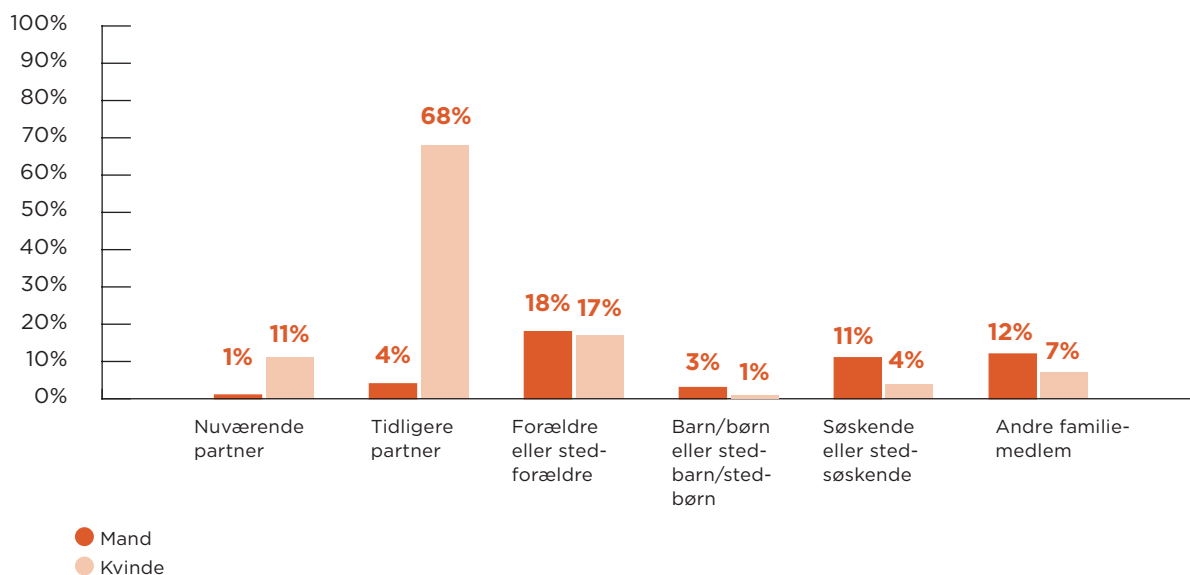
Den ene mand, der har været udsat for stalking, har været udsat for både psykisk og fysisk vold, mens han var i forholdet, og stalkingen begynder, da han forlader partneren.

Hver tredje måned har hun sendt billeder af sig selv, og skrevet, at hun savner mig – medmindre hun selvfølgelig ønsker mig død i en grøft. Men jeg svarer hende jo ikke på det her. [...] Onsdag morgen hører jeg fra hende sidste gang, der skriver hun fra sin søsters profil. Jeg vælger at lade være med at læse den, fordi det giver lige sådan et jag hen over brystet og ned i armen, at man lige bliver påvirket, også fordi at det er så tæt på. Jeg var jo ingenting værd, da jeg kom her, min vejtrækning var kort, min angst var op at køre, jeg kunne jo ikke noget til sidst. Og det, som fylder meget i det her, det er det her med, at man stadig er et emne. Altså alt det her, det sluttede jo sidste år, og hun har ikke kunnet stoppe det. (Mand udsat for vold)

Citatet illustrerer, hvordan ekspartnerens adfærd stadig påvirker manden, selv efter deres parbrud. For den anden af de interviewede mænd, der har oplevet stalking, har der ikke været vold, mens han var i forholdet. Ekspartneren begynder derimod stalkingen flere år efter et kortvarigt forhold, da de støder på hinanden igen. Stalkingen varer cirka halvandet år. Her starter kontakten til ekspartneren som venskabelige samtaler, når de støder på hinanden i nabolaget, men det udvikler sig, så det med tiden alene er ekspartneren, der opsøger manden, i hvilken forbindelse ekspartnerens opsøgende adfærd tager til i intensitet og når et niveau, hvor manden oplever at blive kontaktet 20-30 gange om dagen. Foruden disse systematiske kontaktforsøg oplever manden at blive overvåget af ekspartneren, og at hun gør ham opmærksom på, at hun ved, hvad han foretager sig. Til at starte med er kontakten positiv, men nedenstående citat illustrerer, hvordan stalkingen ændrer karakter, da han begynder at være mere afvisende.

Figur 9. Mændenes relation til voldsudøver fordelt på køn, opgjort som andele af det samlede antal mænd, der har været udsat for psykisk vold (n=141)

” Da jeg så erfarer alt det her og begynder at tage mere og mere afstand og sige nej til hendes gaver, så eskalerer det fra den gode, søde kvinde til, at der begynder at komme sprittusch på min hoveddør i opgangen. Og der bliver lagt fine små beskeder på min postkasse med sprittusch. Også omhandlende mine børn [...] Om at nu er jeg en dårlig far, jeg vil aldrig komme til at være en god far for mine børn. Så det bliver mere personligt, det hun begynder at komme med. (Mand udsat for vold)

Generelt oplever manden, at ekspartnerens henvendelser bliver mere nærgående og personlige, fx gennem filmovervågning på gaden, hærværk på en venindes bil og henvendelser til hans mor, hvor hun forsøger at stille ham i dårligt lys. Manden beskriver, hvordan han generelt føler sig overvåget i den periode, han er udsat for stalking.

Udøver af psykisk vold

I spørgeskemaundersøgelsen har i alt 143 mænd angivet, at de har været udsat for mindst én af de handlinger, der kan defineres som psykisk vold. Ud af disse har 141 angivet, hvem der har udøvet disse handlinger. De 141 mænd har i alt angivet 222 voldsudøvere, hvilket svarer til et gennemsnit på 1,6 udøvere af psykisk vold pr. mand. Antallet af voldsudøvere pr. mand varierer med et minimum på én og et maksimum på fem nære relationer. For alle de interviewede mænd har der udelukkende været én voldsudøver inden for de seneste 12 måneder før deres ophold på botilbuddet.

² I forhold til kategorien "tidligere partner", så har det været muligt både at angive "tidligere partner, mens jeg var i forholdet" og "tidligere partner, efter at vi var gået fra hinanden". Da vi kun har spurgt om vold inden for 12 måneder, har vi antaget, at der er tale om den samme voldsudøver for mænd, der har sat kryds i begge kategorier. Disse mænds besvarelser er derfor kun talt med én gang.

Figur 9 viser mændenes relation til den, der har udøvet den psykiske vold, og relationen er opdelt på køn. Da mændene kan have været udsat for psykisk vold fra flere forskellige voldsudøvere, summerer tallene til mere end 100 %. Den samme mand kan også have været udsat for psykisk vold fra flere forskellige voldsudøvere i samme relation, fx begge forældre. Figuren viser dermed andelen af mænd, der har været udsat for psykisk vold fra én eller flere personer inden for de respektive kategorier af relationer.

Figur 9 viser, at den hyppigste voldsudøver af psykisk vold er en tidligere partner. 68 % af mændene har været udsat for psykisk vold fra en tidligere kvindelig partner, mens 4 % af mændene har været udsat for psykisk vold af en tidligere mandlig partner². For 37 % de mænd, der har været udsat for psykisk vold af en tidligere partner, gælder, at dette udelukkende er foregået, mens de var i parforholdet. For 46 % procent er volden fortsat efter parbrud. For 17 % af mændene er den psykiske vold startet efter parbrud. Forældre eller stedforældre er den næststørste kategori. Her har 18 % været udsat for psykisk vold af en far eller stedfar, og 17 % har været udsat for psykisk vold af en mor eller stedmor.

Fysisk vold

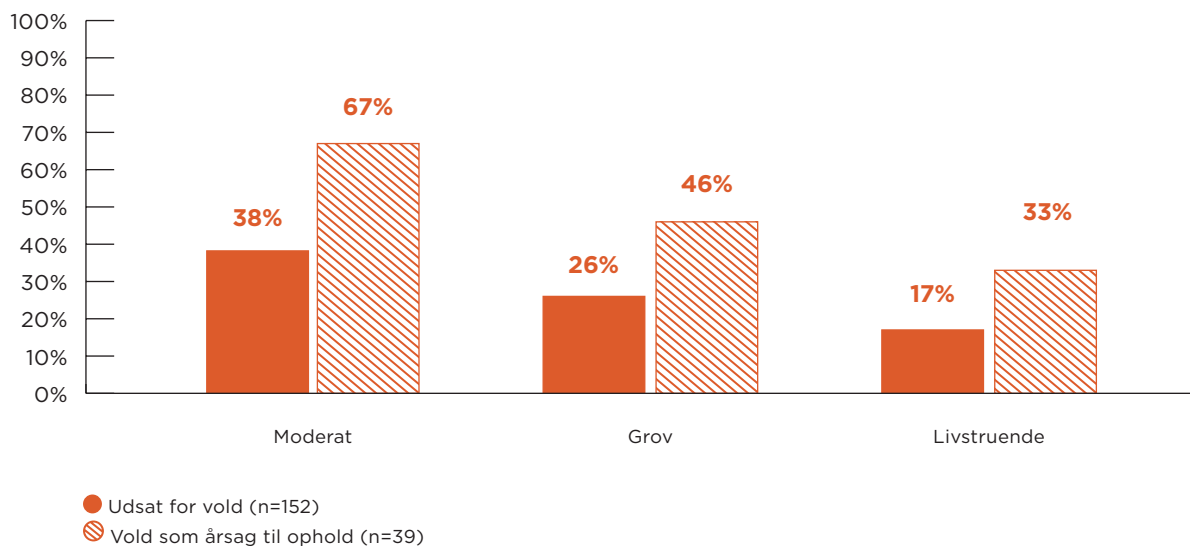
I dette underkapitel belyses karakteren af den fysiske vold. Det gøres både ved at opgøre, hvilke handlinger mændene i spørgeskemaundersøgelsen angiver at have været udsat for, og ved at inddrage mændenes beskrivelser fra de kvalitative interview for at illustrere, hvordan den fysiske vold kan komme til udtryk. Syv af de interviewede mænd har været udsat for fysisk vold.

For at afdække karakteren af den fysiske vold i spørgeskemaundersøgelsen spørges der til konkrete handlinger, som kan belyse tre grader af grovhed, nemlig moderat, grov og livstruende vold (tabel 8).

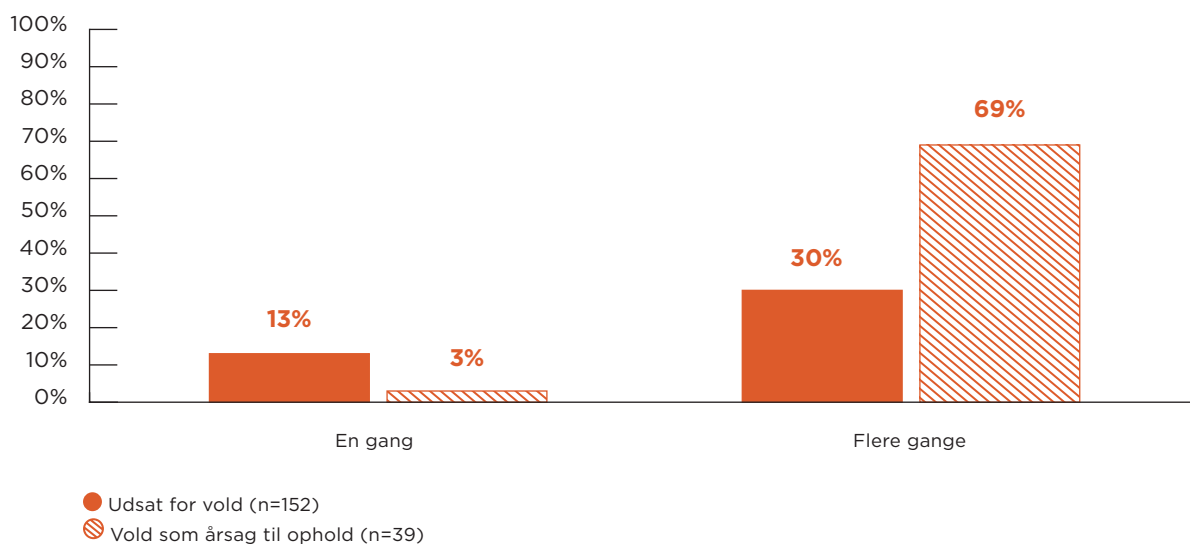
Tabel 8. Spørgsmål i spørgeskemaet, der afdækker fysisk vold

Karakter	Spørgsmål
	Har du inden for de seneste 12 måneder op til dit nuværende ophold oplevet, at en partner, ekspartner eller et familiemedlem har:
Moderat	Skubbet eller rusket dig, givet dig en lussing, revet eller bidt dig eller holdt dig fast mod din vilje?
Grov	Slået dig med knytnæve eller med en hård genstand, sparket dig, kastet dig ind i en væg, møbler eller ned ad en trappe?
Livstruende	Forsøgt at kvæle dig, eller truet/angrebet dig med skydevåben, kniv eller lignende?

Figur 10. Karakteren af den fysiske vold, som mændene har været udsat for

Figur 11. Andel mænd udsat for gentagne fysiske voldshandlinger

Figur 10 viser karakteren og alvorsgraden af den fysiske vold, som mændene i spørgeskemaundersøgelsen har været udsat for. Andelen er opgjort af den samlede gruppe af mænd, der har været udsat for vold, og af mænd, der desuden angiver vold som en årsag til opholdet. Mændene kan have været udsat for flere forskellige former for fysisk vold.

Figur 10 viser, at det blandt gruppen af mænd udsat for vold er den moderate fysiske vold, som flest har været udsat for. Således har 38 % oplevet moderate fysiske voldshandlinger såsom skub, rusk, lussinger, bid eller at blive holdt fast mod deres vilje. Ser vi på grove fysiske voldshandlinger såsom slag med knytnæve, hård genstand, spark eller at blive kastet ind i væg, møbler eller ned ad en trappe, er det lidt færre, nemlig 26 % af gruppen af mænd udsat for vold, som har oplevet dette, mens 17 % har været udsat for livstruende vold.

Når vi zoomer ind på gruppen af mænd, der også angiver vold som en årsag til opholdet, ser vi, at alle tre former for fysisk vold forekommer hyppigere end blandt mænd udsat for vold generelt. Andelen af mænd, som har været udsat for fysiske voldshandlinger, er i gruppen af mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, næsten dobbelt så høj som blandt hele gruppen af mænd udsat for vold.

Gentagne fysiske voldshandlinger

Figur 11 viser andelen af voldsudsatte mænd, der har været udsat for fysiske voldshandlinger hhv. en enkelt gang og gentagne gange. 13 % af mænd udsat for vold har været udsat for enkeltstående fysiske voldshandlinger, mens 30 % har været udsat for gentagne fysiske voldshandlinger. Når vi zoomer ind på mænd, der desuden angiver vold som en årsag til opholdet, fremgår det, at en højere andel, nemlig 69 %, har været udsat for gentagne fysiske voldshandlinger.

I interviewene er der både eksempler på, at de fysiske voldshandlinger har været et enkeltstående tilfælde, og på at de har været gentagne og eskalerende over tid. Hovedparten af de interviewede mænd har været udsat for fysisk vold gentagne gange. I det følgende gives på baggrund af interviewene et dybere indblik i, hvordan de fysiske voldshandlinger kommet til udtryk.

Moderat fysisk vold

I de kvalitative interview giver mændene også udtryk for at have oplevet moderate former for fysisk vold. Her beskrives skub, krads, bid, lussinger og at blive ruset i.

”

Det er vel en diskussion, som hun mente, jeg ikke kunne svare på, eller hvor jeg i hvert fald ikke svarede det, hun ville høre, hvis man skal sige det sådan. Og jeg trak [mig] mere og mere ind og lod være, og så blev hun endnu mere frustreret. Hvis man sad i hver sin ende af sofaen, så blev der bare lige langet ud, kastet med ting. Jeg fik da også smadret min telefon, den blev kylet ind i væggen. (Mand udsat for vold)

Interviewuddraget eksemplificerer en moderat form for fysisk vold, som flere af mændene har oplevet den. Interviewuddraget illustrerer samtidig, hvordan forskellige voldsformer kan overlappende med hinanden, i dette tilfælde fysisk vold og materiel vold.

Grov fysisk vold

Flere af de interviewede mænd har også været udsat for grov fysisk vold. Her er der eksempler på mænd, der er blevet slået, skubbet ned ad trapper og sparket på kroppen og i hovedet. Når den fysiske vold udøves med slag, er der eksempler på knytnæveslag og slag med genstande som mobiltelefon, iPad, glasvase, sutteflaske og jernkæde forskellige steder på kroppen og i hovedet. En mand fortæller om den grove fysiske vold, han har været udsat for, og de skader, han er blevet pådraget:

”

Det er jo knytnæver og slag i hovedet. Jeg kom her [på botilbuddet] med blå mærker over det hele [...]. Det der med at blive skubbet til, så man røg ned på gulvet og så ligge og blive sparket på. Så jeg kom [på botilbuddet] med bøjede ribben og alt muligt andet og blev også undersøgt af vagtlægen. (Mand udsat for vold)

Også andre af de interviewede mænd beskriver grov fysisk vold og heraf følgende fysiske skader. Disse skader indebærer flækket øjenbryn og læbe, brækket næse, samt synlige mærker såsom ar efter kradsemærker og bidemærker flere steder på kroppen og i ansigtet.

Livstruende fysisk vold

Blandt de interviewede mænd er der enkelte eksempler på livstruende vold i form af knivstikkeri og overfald med saks.

”

Og det gik hun så og brokkede sig over på vej hjem, og så sagde jeg, at jeg ikke gad at tage i byen. Og så sagde hun, jamen hvis jeg ikke gik med, så ville hun bare sende nogen op og tæve mig. Og så sagde jeg, jamen så skrider jeg bare, så tager jeg bare hjem. Og der var ikke sådan lige umiddelbart nogen reaktion, hun kiggede bare mærkeligt og gik ud i køkkenet, og så lige pludseligt kommer hun stormende. Altså,

vi havde selvfølgelig fået noget at drikke, fordi vi skulle i byen jo. Så kommer hun simpelthen stormende ude fra køkkenet af. Første gang var med en saks [...] og simpelthen hugger ud efter mig, kaster sig ind over og bliver ved, og jeg forsvarer mig jo ved at slå hende med flad hånd for at få hende væltet af balance. (Mand udsat for vold)

Interviewuddraget illustrerer, hvordan livstruende vold kan komme til udtryk, i dette tilfælde partnerens forsøg på at overfalde manden med saks. Citatet viser desuden, hvordan forskellige voldsformer, som tidligere nævnt, kan overlappende med hinanden, da partneren forinden det fysiske overgreb, truer ham med at sende nogen op for at tæve ham, hvis ikke han tager med hende i byen.

I spørgeskemaundersøgelsen har vi defineret livstruende voldshandlinger som kvælningsforsøg eller brug af våben. I interviewmaterialet fremgår det dog, at nogle af de grove voldshandlinger beskrevet ovenfor, som fx slag med genstande, også har været livstruende for enkelte af mændene.

Udøver af fysisk vold

I spørgeskemaundersøgelsen har i alt 66 mænd angivet, at de har været udsat for mindst en af de handlinger, der kan defineres som fysisk vold. Heraf har 65 mænd angivet, hvem der har udøvet volden. Der er i alt angivet 92 voldsudøvere – svarende til et gennemsnit på 1,4 voldsudøvere pr. mand med et minimum på én voldsudøver og et maksimum på fem nære relationer, der udøver fysisk vold mod manden.

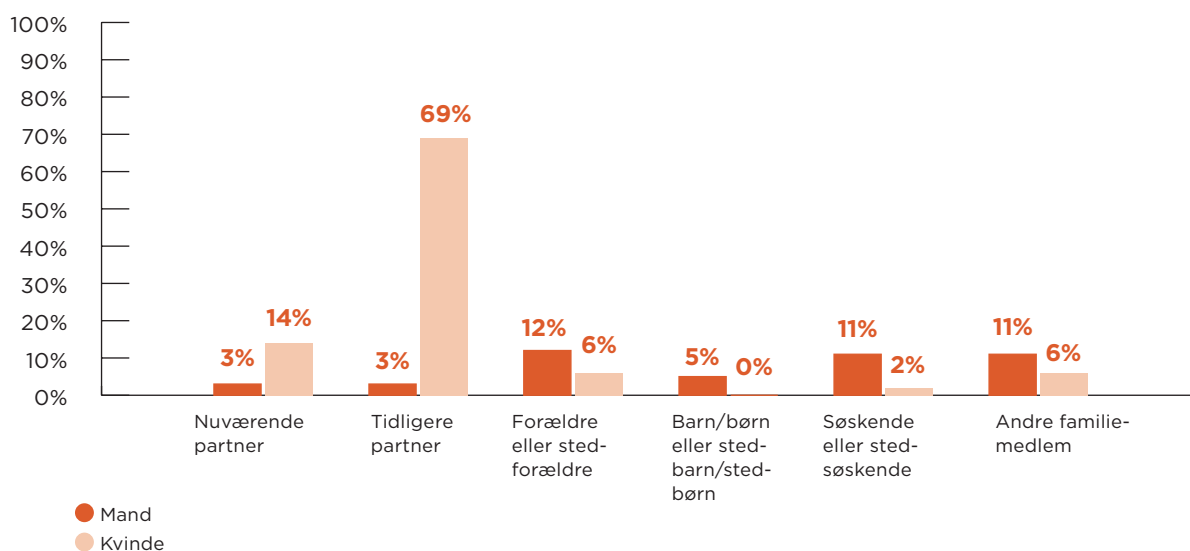
Figur 12 viser mændenes relation til den, der har udøvet den fysiske vold, og relationen er opdelt på køn. Da mændene kan have været udsat for fysisk vold fra flere forskellige voldsudøvere, summerer tallene til mere end 100 %.

Figur 12 viser, at den hyppigste voldsudøver af fysisk vold er en tidligere partner – ligesom ved psykisk vold. 69 % af mændene har været udsat for fysisk vold fra en tidligere kvindelig partner³, mens 3 % af mændene har været udsat for fysisk vold af en tidligere mandlig partner. For 55 % af de mænd, der har været udsat for fysisk vold af en tidligere partner, er den fysiske vold stoppet efter deres parbrud. For 34 % af mændene er volden fortsat efter parbrud. For de sidste 11 % er den fysiske vold først startet efter parbrud. Der er herved en større andel af de mænd, der har været udsat for psykisk vold end fysisk vold, hvor volden fortsætter efter parbrud.

---

³ I forhold til kategorien "tidligere partner", har det været muligt både at angive "tidligere partner, mens jeg var i forholdet" og "tidligere partner, efter at vi var gået fra hinanden". Da vi kun har spurgt om vold inden for 12 måneder, har vi antaget, at der er tale om den samme voldsudøver for mænd, der har sat kryds i begge kategorier. Disse mænds besvarelser er derfor kun talt med én gang.

Figur 12. Mændenes relation til voldsudøver fordelt på køn. Opgjort som andele af det samlede antal mænd, der har været udsat for fysisk vold (n=65)

Seksualiseret vold

I dette underkapitel ser vi nærmere på de seksualiserede voldshandlinger, som mændene i spørgeskemaundersøgelsen angiver, at de har været udsat for. Ligesom i de foregående underkapitler, suppleres opgørelserne fra spørgeskemaundersøgelsen med beskrivelser og eksempler på seksualiserede voldshandlinger fra interviewene.

For at afdække karakteren af den seksualiserede vold, som mændene har været udsat for, spørges der i spørgeskemaundersøgelsen til handlinger, som kan belyse to former for seksualiseret vold, hhv. verbal seksualiseret vold og uønsket seksualiseret kontakt (tabel 9).

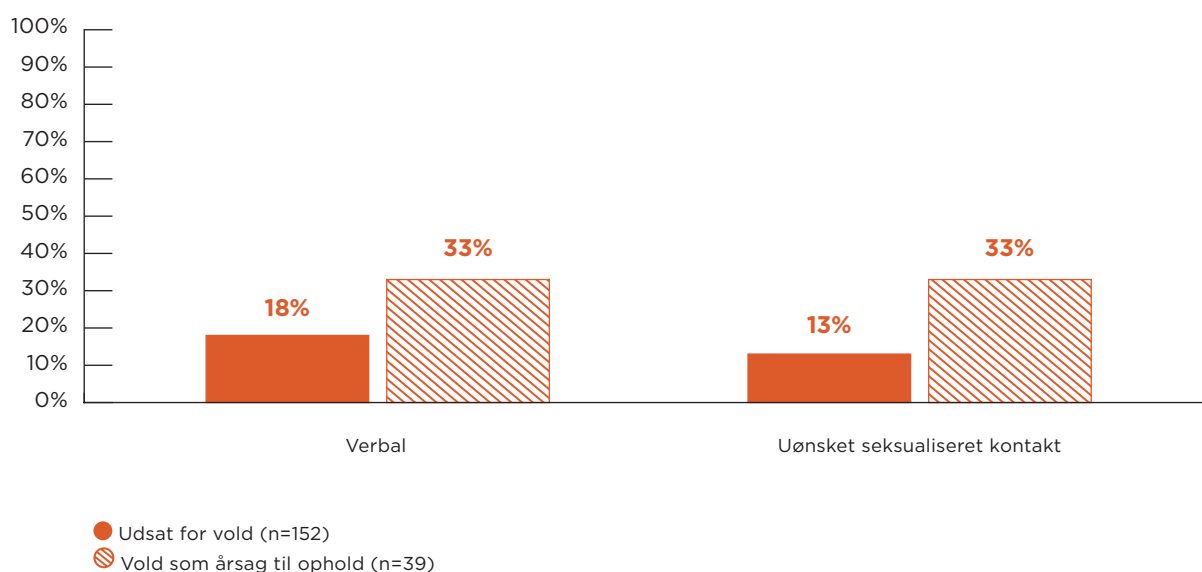
Figur 13 viser karakteren og alvorsgraden af den seksualiserede vold, som mændene i spørgeskemaundersøgelsen har været udsat for.

Seksualiseret vold er den af de tre voldsformer, som færrest af mændene har oplevet. 18 % af de voldsudsatte mænd har været udsat for verbal seksualiseret vold, mens 13 % har været udsat for uønsket seksualiseret kontakt. Når vi zoomer ind på gruppen af mænd, der desuden angiver vold som en årsag til opholdet, fremgår det, at en højere andel af mændene i denne gruppe angiver at have været udsat for begge former for seksualiserede voldelige handlinger.

Der spørges ikke i alle interview til, om mændene har været udsat for seksualiseret vold. Flere af de interviewede mænd har dog beskrevet, at de har været udsat for seksualiseret vold af deres partner. Størstedelen af

mændene fortæller først om den seksualiserede vold efter at være blevet spurgt direkte om til dette. En af mændene fortæller, at han aldrig har tænkt over, at det, han har oplevet, har været seksualiseret vold, før vi i interviewet giver eksempler på, hvordan sådan vold kan se ud. Kun i ét tilfælde kommer manden selv ind på, at han har været udsat for seksualiseret vold, uden opfordring i interviewet. Dette kan tolkes som et udtryk for, at det kan opleves endnu mere skamfuldt for mændene at

Figur 13. Karakteren af seksualiseret vold, som mændene har været udsat

Tabel 9. Spørgsmål i spørgeskemaet, der afdækker seksualiseret vold

Karakter	Spørgsmål
	Har du inden for de seneste 12 måneder op til dit nuværende ophold oplevet, at en partner, ekspartner eller et familiemedlem:
Verbal	Gentagne gange har nedgjort dig ved at kritisere din manglende seksuelle lyst eller dine seksuelle præstationer?
Uønsket seksualiseret kontakt	Har tvunget eller presset dig til seksuelle handlinger, selvom du ikke ville?

fortælle om den seksualiserede vold, end de resterende voldsformer, eller at mændene ikke altid er klar over, hvordan seksualiseret vold kan se ud, når den rammer mænd. I Socialstyrelsens årsstatistik for 'mandecentre og mandekrisecentre' fra 2012, 2013 og 2014 har ingen af mændene angivet, at have været udsat for seksuel vold (Barlach and Stenager 2016, 28), ligesom ingen af de 58 voldsudsatte mænd, der har haft ophold på et mandecenter i perioden 2016-2018, oplyser at have været udsat for seksuel vold (Oxford Research 2019). Det samme gør sig gældende i andre interviewundersøgelser, hvor mænd heller ikke beskriver at have været udsat for seksuel vold af deres kvindelige partner (Lien and Lorentzen 2019; Plauborg and Helweg-Larsen 2013; Bindsbøl Holm Johansen et al. 2020).

Verbal seksualiseret vold

For nogle af de interviewede mænd har den seksualiserede vold haft verbal karakter, hvor den voldsudøvende person gentagne gange har nedgjort manden, fx ved at kritisere hans manglende seksuelle lyst eller hans seksuelle præstationer. I følgende interviewuddrag sætter en af mændene ord på den verbale seksualiserede vold, han har oplevet.

Interviewer: I forhold til de forskellige voldsformer, vi har snakket om, har der også været seksuel vold, altså er du på en eller anden måde blevet presset til sex, eller blevet kritiseret for ikke at have lyst?

Mand: Ja. Det har jeg ikke tænkt så meget over, men når du nu siger det. Ja. Det var nok også derfor, jeg gik meget sent i seng, så jeg kunne slippe. Jeg var nærmest angst fordi, ærligt, der har da også været [situationer], hvor jeg heller ikke har kunnet, hvis det endelig blev prøvet af. Jeg fik også hele tiden at vide, at nu er det fem måneder siden. Hun førte jo meget fin logbog med det hele [...] Hun levede i hvert fald, som om at det var helt normalt, og det burde man. Det kan jeg så heller ikke lige se, hvordan man kan, når man har sådan et forhold. Det virker i hvert fald ikke på mig. (Mand udsat for vold)

I interviewet med manden kommer den verbale seksualiserede vold til udtryk ved, at partneren kritiserer ham for hans manglende seksuelle interesse og hans seksuelle præstationer. Interviewudraget illustrerer tilmed partnerens forventning om, at man som par bør have regelmæssig seksuel kontakt med hinanden, hvilket kan være en måde at legitimere kritikken af mandens manglende seksuelle lyst på for partneren. Dette kan tolkes som udtryk for en kulturel forestilling om mandens seksualitet og seksuelle lyst, der i dette tilfælde bliver brugt som afsæt for en verbal seksualiseret vold mod manden. Partnerens kritik bevirker, at manden forsøger at undgå situationer, der kan give anledning til kritik,

fx ved at gå i seng efter hende. I tråd med dette viser et litteraturstudie, hvordan psykisk voldelige handlinger kan trække på et normativt maskulinitetsideal, hvor de karakteristika, som forbindes hermed, er placeret hierarkisk over andre former for maskulinitet og femininitet generelt. I den forbindelse muliggør idealet om, hvordan man er ”rigtig mand”, at den psykiske vold kan udøves ved at nedvurdere mænds måde at praktisere maskulinitet på i forhold til ideer om dette ideal (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021b).

Uønsket seksualiseret kontakt

Nogle af mændene er blevet presset til seksuel kontakt, som de ikke har haft lyst til. Det kan hænge sammen med den verbale kritik af mandens sexlyst, der gør, at han føler sig presset til seksuel kontakt med partneren. Mændene beskriver i den forbindelse, hvordan de går på kompromis med deres egne ønsker og behov, idet de indvilliger i den seksuelle kontakt med deres partner for at imødekomme eller tilfredsstille partnerens behov.

De første mange år efter vi fik vores første barn, der havde jeg jo ikke lyst til sex [...] jeg må ærligt indrømme, jeg havde mistet lidt tilliden til hende, når det kommer til det her. Og der pressede hun meget på, og så endte det med, at vi dyrkede sex, men jeg kommer så ikke i de seancer, hvor vi er sammen. Det får så lov til at fortsætte et par måneder. Da de måneder er gået, så brokker hun sig også over, at det ikke sker, hvor jeg prøver at lægge ud for hende, at der er nogle problemer mellem os. (Mand udsat for vold)

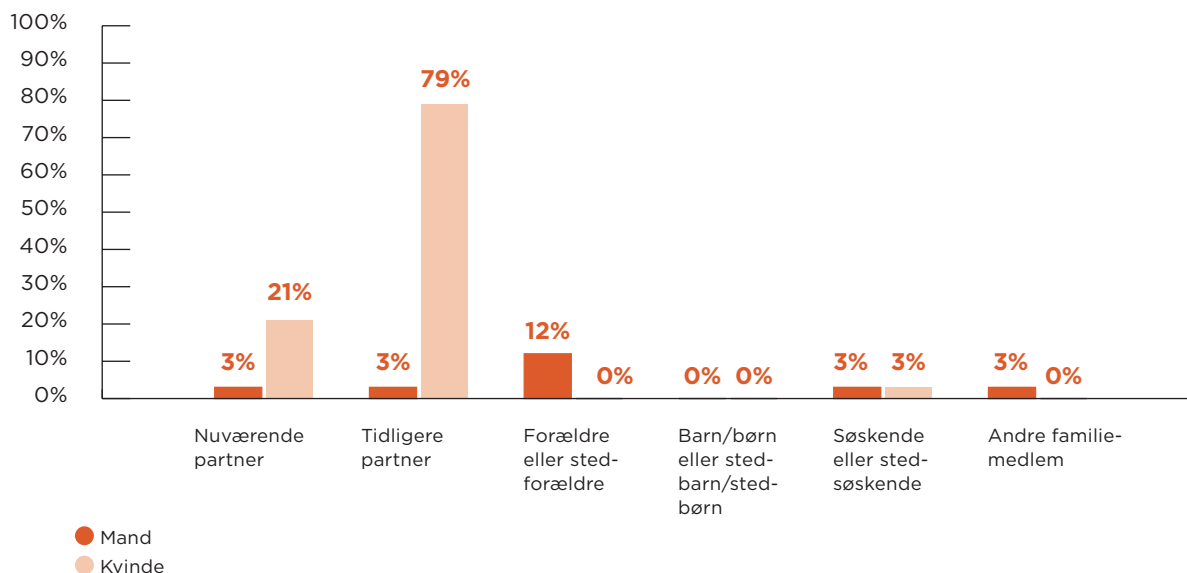
Det fremgår af interviewuddraget, at selvom manden giver efter for partnerens pres til seksuel kontakt, stiller hun sig ikke tilfreds med hans seksuelle præstation.

En af mændene beskriver desuden en situation, hvor presset til seksuel kontakt har haft fysisk karakter:

I de værste tilfælde har hun simpelthen voldtaget mig. Der har været nogle skænderier, hvor jeg bare har prøvet at komme ind og sove på sofaen og få ro i hovedet. Så har hun ikke ville lade mig komme derind, og hvis jeg er kommet derind, så følger hun med, hun vil ikke lade mig være. ”Kan du ikke bare lade mig være? Jeg vil bare sove, jeg skal tidligt op i morgen”. Men nej, hun vil skændes videre. På et eller andet tidspunkt så kommer hun derind, og så tager hun dynen af mig, tager sit tøj af, lægger sig ned ovenpå mig og siger ”det er det her, du vil have” og sådan, og så kan jeg stå imod i... en enkelt gang prøvede

Figur 14. Mændenes relation til voldsudøver fordelt på køn. Opgjort som andele af det samlede antal mænd, der har været udsat for seksualiseret vold (n=34)

jeg at stå imod i to timer. Hun blev bare ved, og kroppen reagerede på et eller andet tidspunkt desværre, så fik hun sgu' sin vilje. (Mand udsat for vold)

I den situation, der bliver beskrevet i interviewuddraget, oplever manden, at hans krop til sidst ”reagerer” på partnerens fysiske pres til seksuel kontakt. Det fremgår samtidig, hvordan partneren forsøger at overbevise manden om, at *han* har lyst til seksuel kontakt ved at manipulere med hans egen oplevelse af eller følelser i situationen.

De to interviewuddrag illustrerer således, hvordan seksualiseret vold i form af uønsket seksualiseret kontakt kan komme til udtryk på forskellige måder, herunder både fysisk og verbalt.

Udøver af seksualiseret vold

I spørgeskemaundersøgelsen har i alt 34 mænd svaret ja til, at de har været udsat for mindst én af de handlinger, der kan defineres som seksualiseret vold. De 34 mænd har i alt angivet 43 voldsudøvere – svarende til et gennemsnit på 1,3 voldsudøvere pr. mand med et minimum på en voldsudøver og et maksimum på 4 nære relationer, der har udøvet seksualiseret vold mod manden.

Figur 14 viser mændenes relation til den eller dem, der har udøvet den seksualiserede vold, og relationen er opdelt på køn. Da mændene kan have været udsat for seksualiseret vold fra flere forskellige voldsudøvere, summerer tallene til mere end 100 %.

⁴ I forhold til kategorien "Tidligere partner", så har det været muligt både at angive "tidligere partner, men jeg var i forholdet" og "tidligere partner, efter at vi var gået fra hinanden". Da vi kun har spurgt om vold inden for 12 måneder, har vi antaget, at der er tale om den samme voldsudøver for mænd, der har sat kryds i begge kategorier. Disse mænds besvarelser er derfor kun talt med en gang.

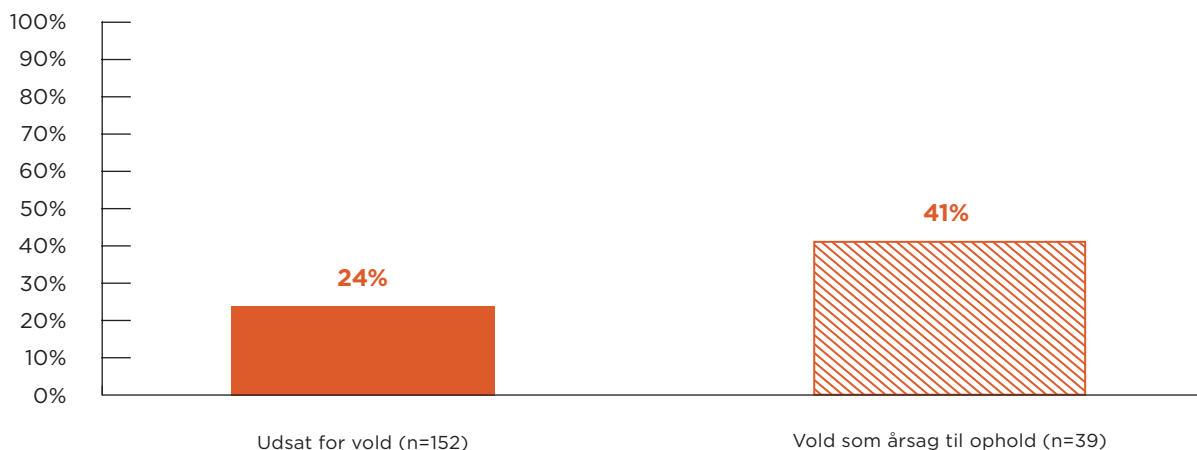
Figur 14 viser, at den hyppigste voldsudøver af seksualiseret vold er en tidligere partner – ligesom for psykisk og fysisk vold. 79 % af mændene har været udsat for seksualiseret vold fra en tidligere kvindelig partner, mens 3 % af mændene har været udsat for seksualiseret vold af en tidligere mandlig partner ⁴. For 68 % af de mænd, der har været udsat for seksualiseret vold af en tidligere partner, er den seksualiserede vold stoppet efter parbrud. For 32 % er volden fortsat efter parbrud. For ingen af mændene er den seksualiserede vold først startet efter parbrud. 12 % af mændene, der har været udsat for seksualiseret vold, har været udsat for seksualiseret vold af en far eller en stedfar. De resterende relationer kan ses i tabel 14.

Vold gennem tredjepart

Vold gennem tredjepart omfatter vold, som udøves af andre på vegne af en nær relation. I en tidligere undersøgelse omhandlende praktikerens erfaringer med mænds oplevelser med at være udsat for partnervold, fremgår det, at praktikerne møder mænd, der har været udsat for vold gennem tredjepart (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a). Efter vores kendskab anvendes vold gennem tredjepart hovedsageligt af kvinder ift. deres mandlige partner eller ekspartner. Det er dog ikke en voldsform, som er belyst i andre danske undersøgelser af partnervold.

For at afdække udbredelsen af vold gennem tredjepart, spørger vi i

Figur 15. Andel mænd udsat for vold gennem tredjepart

spørgeskemaundersøgelsen: ”Har du inden for de seneste 12 måneder op til dit nuværende ophold oplevet, at en partner, ekspartner eller et familiemedlem har fået en anden person til at skade dig fysisk eller truet med det?”.

Figur 15 viser, at 24 % af de mænd, der har været udsat for vold, også har været udsat for vold gennem tredjepart, mens det for mænd, der desuden angiver vold som en årsag til opholdet, er en endnu højere andel. Spørgeskemabesvarelserne tyder dermed på, at vold gennem tredjepart er en voldsform, som er relativt hyppig for mænd, der tager ophold på et botilbud som følge af vold i en nær relation. Dette er dog behæftet med usikkerhed, idet mændene ikke altid vil have forudsætninger for at vide, om det er partneren, der har tilskyndet eller initieret volden gennem en tredjepart.

En af de interviewede mænd har været udsat for vold gennem tredjepart. I eksemplet overfor fortæller manden, hvordan han er blevet banket af partneren og partnerens ven i en sådan grad, at volden har været livstruende.

”

[Jeg] gjorde det klart for hende, at nu var det slut, og at jeg tog afsted, og det ville hun absolut ikke finde sig i. Så to uger senere, der brød hun ind hos mig med sin svoger, og stod pludselig i lejligheden med gevær og et boldtræ og simpelthen, ja, forsøgte at overfalde mig. Og det lykkedes så også til sidst at få slået mig ned. Fik så stukket et gevær i hovedet og fik at vide, at hvis jeg gik fra hende, så ville hun gøre alt for at smadre mit liv. Fik at vide, at hvis hun ikke skulle have mig, så var der ingen der skulle.

Interviewuddraget illustrerer, hvordan forskellen i styrkeforholdet mellem en mand og en kvinde bliver mindre afgørende, når der er tale om vold gennem tredjepart. At en kvindelig partner udøver volden sammen med en anden eller gennem en anden, kan dermed ses som en mulighed for at udøve grovere fysisk vold, end den kvindelige partner alene er i stand til.

Opsummering

Det fremgår af kapitlet, at psykisk vold er den voldsform, som flest mænd i spørgeskemaundersøgelsen har været udsat for, efterfulgt af fysisk og dernæst seksualiseret vold. I gruppen af mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, har en større andel været udsat for flere former for vold, end i den samlede gruppe af mænd udsat for vold. Volden er hyppigst udøvet af en partner eller ekspartner og næsthypigst af mandens forældre.

”

[Jeg] gjorde det klart for hende, at nu var det slut, og at jeg tog afsted, og det ville hun absolut ikke finde sig i. Så to uger senere, der brød hun ind hos mig med sin svoger, og stod pludselig i lejligheden med gevær og et boldtræ og simpelthen, ja, forsøgte at overfalde mig. Og det lykkedes så også til sidst at få slået mig ned. Fik så stukket et gevær i hovedet og fik at vide, at hvis jeg gik fra hende, så ville hun gøre alt for at smadre mit liv. Fik at vide, at hvis hun ikke skulle have mig, så var der ingen der skulle.

(Mand udsat for vold)

Hovedparten (73 %) af de mænd, der har været udsat for vold, har været udsat for psykisk vold i form af kontrol, over halvdelen (63 %) har oplevet nedgørelse, og en tredjedel (32 %) har oplevet trusler. Lidt over 70 % af de voldsudsatte mænd med børn angiver, at de har oplevet, at deres partner har truet med at isolere dem fra deres børn. Alle tre former for psykisk vold er mere udbredte blandt de mænd, der desuden angiver vold som en årsag til ophold. I det kvalitative materiale er der også mænd, der giver udtryk for at have oplevet disse tre aspekter af psykisk vold. Der er således mænd, som har oplevet, at partneren bruger nedgørende betegnelser om dem eller forsøger at manipulere dem ved at pålægge dem ansvaret for voldsudøvelsen. Der er ligeledes eksempler på mænd, der har oplevet, at deres partner gentagne gange har forsøgt at bestemme eller krævet at vide, hvor de befinder sig, og hvem de ser. Endelig er der enkelte eksempler på mænd, der har oplevet, at partneren har truet med at kaste ting efter dem eller truet med selvmord. Der er også enkelte mænd, der har oplevet, at deres partner har truet dem med ikke at få lov at se deres børn. Stalking er ikke afdækket i spørgeske- maundersøgelsen, men i interviewmaterialet er der enkelte eksempler på mænd, der har været udsat for stalking af deres ekspartner. Stalkingen kommer bl.a. til udtryk som overvågning, uønskede telefonopkald og e-mails, trusler, fysisk opsøgning og hærværk.

Blandt de voldsudsatte mænd er moderat fysisk vold den form for fysisk vold, som flest har været udsat for. 38 % har oplevet moderate fysiske voldshandlinger, såsom skub, rusk, lussinger, bid eller at blive holdt fast mod deres vilje. Grove fysiske voldshandlinger, såsom slag med knytnæve eller en hård genstand, spark eller at blive kastet ind i en væg, møbler eller ned ad en trappe er det lidt færre, nemlig 26 % af de voldsudsatte mænd, som har oplevet, mens 17 % har været udsat for livstruende vold. Alle tre former for fysisk vold forekommer blandt en højere andel af de mænd, der angiver, at vold er en årsag til opholdet. Blandt de voldsudsatte mænd har 13 % været udsat for enkeltstående fysiske voldshandlinger, mens 30 % har været udsat for gentagne fysiske voldshandlinger. For de mænd, som desuden angiver vold som en årsag til opholdet, har en noget højere andel været udsat for gentagne fysiske voldshandlinger. I det kvalitative materiale er der også mænd, der har oplevet disse tre former for fysisk vold. Her er der mænd, der har været udsat for fx skub, krads, bid, lussinger og at blive rusket i. Der er også eksempler på mænd, der er blevet slået med knytnæve og med genstande, er blevet skubbet ned ad trapper samt er blevet sparket på kroppen og i hovedet. Endelig er der enkelte eksempler på livstruende vold i form af overfald med kniv og saks.

Seksualiseret vold er den af de tre voldsformer, som færrest af mændene har oplevet. Blandt mænd, der har været udsat for vold, har 18 %

været udsat for verbal seksualiseret vold, mens 13 % har været udsat for uønsket seksualiseret kontakt. En højere andel af de mænd, der desuden angiver vold som en årsag til opholdet, har været udsat for disse to seksualiserede voldelige handlinger. I det kvalitative materiale er der ligeledes mænd, der beskriver, at deres partner har nedgjort dem, fx ved at kritisere deres manglende seksuelle lyst eller deres manglende evne til seksuel præstation. Ligeledes er der mænd, der har oplevet at blive presset verbalt til seksuel kontakt, som de ikke har haft lyst til, og et enkelt eksempel på, at presset har haft fysisk karakter.

I spørgeskemaundersøgelsen angiver 24 % af de mænd, der har været udsat for vold, at en nær relation har fået andre til at udøve fysisk vold for sig eller har truet med dette. Andelen er endnu højere blandt de mænd, der angiver, at vold er en årsag til deres ophold. I det kvalitative materiale har én af de interviewede mænd oplevet, at partneren har fået en anden person til at hjælpe hende med at opsøge manden og udøve fysisk vold i en sådan grad, at han har været i livsfare.

Kapitel 5

Variationer i mændenes voldserfaringer

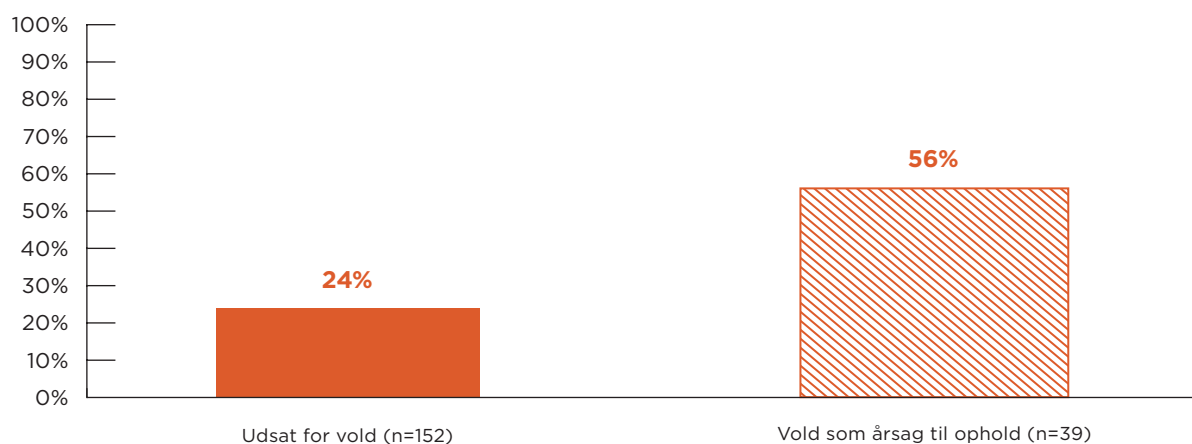
Foregående kapitel har sat fokus på mændenes voldsudsathed på baggrund af deres beskrivelser af de voldshandlinger, de har været udsat for. Ud fra disse beskrivelser kan det dog være svært at få et billede af variationer i mændenes voldserfaringer. I en tidligere undersøgelse har vi arbejdet med et partnervoldskontinuum som en begrebsliggjort ramme for, hvordan forskelligheder i voldserfaringer kan anskues. Kontinuummet har til formål at illustrere, at partnervold kan bevæge sig i et kontinuum mellem dysfunktion og intimidering (Bindesbøl Holm Johansen et al. 2020). I nærværende undersøgelse har de interviewede mænd erfaringer, der befinder sig i begge ender af kontinuummet.

For at få et indblik i den kontekst, voldshandlingerne er foregået i, og den måde, mændene påvirkes af volden på, vil dette afsnit undersøge mændenes oplevelse af frygt, og hvordan mændene har reageret på den vold, de er blevet udsat for. Formålet er at nærme os en forståelse for de samlivsdynamikker og magtforhold, der har været i forholdet, samt se på, hvilken betydning køn spiller for den vold, mændene udsættes for. Formålet er desuden at tydeliggøre forskelligheder i mændenes voldserfaringer.

Frygt for alvorlig skade eller drab

Oplevelsen af frygt kan give indikationer på magtforholdet i relationen. Frygt for alvorlig fysisk skade eller drab er en indikation på, at voldserfaringerne placerer sig i den intimiderende ende af partnervoldskontinuummet (Bindesbøl Holm Johansen et al. 2020). Frygt kan have betydning for, at man tilpasser sin adfærd, og for hvilke følgevirkninger man oplever af volden (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a). Tidligere undersøgelser peger på, at mænd i mindre grad end kvinder oplever frygt for alvorlig fysisk skade eller drab, når de udsættes for partnervold (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a; Bjørnholt and Hjemdal 2018; Bindesbøl Holm Johansen et al. 2020). I både spørgeskemaundersøgelsen og i de kvalitative interview spørges derfor til, om mændene har oplevet frygt for den nære relations handlinger. I spørgeskemaundersøgelsen spørges specifikt til frygt for alvorlig fysisk skade eller drab, mens der i interviewene spørges mere generelt til, om mændene har oplevet frygt.

Figur 16 Andel mænd, som har oplevet frygt

Figur 16 viser andelen af mænd i spørgeskemaundersøgelsen, der har frygtet at blive alvorlig skadet eller at blive dræbt af en nær relation, blandt alle der har været udsat for vold i nære relationer, og blandt dem, der desuden angiver vold som en årsag til deres ophold.

Hver fjerde ud af den samlede gruppe af mænd, der har været udsat for vold, har oplevet frygt for alvorlig fysisk skade eller drab inden for de seneste 12 måneder op til opholdet. Når vi zoomer ind på de mænd, der desuden angiver vold som en årsag til opholdet, er det over halvdelen, der har oplevet en sådan frygt. Forskellene mellem grupperne indikerer herved, at frygt for alvorlig skade eller drab er hyppigere blandt de mænd, der opholder sig på tilbuddet som følge af vold. Der er dog også mænd i spørgeskemaundersøgelsen, der både har oplevet vold fra en nær relation og frygt for alvorlig skade eller drab, uden at angive vold som en årsag til deres ophold.

I alt er der 37 mænd i spørgeskemaundersøgelsen, der angiver, at de har været udsat for én eller flere handlinger, der kan defineres som vold, og som desuden har oplevet frygt for alvorlig skade eller drab. Blandt disse mænd har over halvdelen (54 %) været udsat for vold gennem tredjepart. Af mænd udsat for vold, der ikke har oplevet frygt, er det 15 %, der har været udsat for vold gennem tredjepart. Det er en statistisk signifikant forskel. Tallene peger herved på, at vold gennem tredjepart har betydning for, at mændene oplever frygt. I interviewmaterialet er det som beskrevet kun en af mændene, der har været udsat for vold gennem tredjepart, men her er frygten for eget liv og behovet for beskyttelse udtalt.

38 % af de mænd, der har været udsat for vold det seneste år, og som har oplevet frygt for alvorlig skade eller drab, har været udsat for det, vi har

kategoriseret som livstruende vold. De har altså været udsat for kvælningsforsøg eller at blive truet eller angrebet med våben eller lignende. Af mænd udsat for vold, der ikke har oplevet frygt, er det en lavere andel på 10 %, som har været udsat for livstruende vold. Dermed har en signifikant højere andel af de mænd, som har oplevet frygt for alvorlig skade eller drab, været udsat for livstruende vold. I interviewmaterialet er der også eksempler på mænd, der har oplevet frygt efter at være blevet truet med eller angrebet med våben. I følgende interviewuddrag beskriver en af mændene en frygt for, at partnerens tidligere forsøg på at stikke ham ned vil gentage sig:

”

Altså, jeg har været nødt til at smide hende ud et par gange, fordi jeg har været bange for, at hun ville slå mig ihjel, mens jeg sov. Altså, den har fyldt lidt, men det kom efter anden gang, hun forsøgte at stikke mig ned, fordi der var det faktisk ved at lykkedes for hende. Der stod jeg med ryggen til hende og opdagede det faktisk ikke, før jeg kunne høre, at der var noget, der buldrede bag ved mig. Og så i det jeg vender mig om, så hugger hun faktisk lige ned ved siden af mig. Der blev jeg sådan opmærksom på, okay, det var ikke et uheld første gang. Det var ikke en stivbrandert. Det var ikke et hæsblæsende raserianfald. Det var simpelthen noget, der kunne ske igen. Og der begyndte jeg at få det sådan lidt, at når hun blev tilpas rasende, så bad jeg hende om at gå. Nogle gange har jeg så også måttet ringe til politiet og sige til dem, at de ligesom er nødt til at komme og fjerne hende. Jeg har simpelthen ikke turdet falde i søvn. (Mand udsat for vold)

Citatet illustrerer, hvordan partnerens forsøg på at stikke manden med kniv gør ham bange for, at hun vil slå ham ihjel. Dette kan illustrere, at styrkeforholdet mellem manden og den kvindelige partner ændres, når kvinden udøver fysisk vold mod sin mandlige partner ved brug af genstande som fx en kniv eller saks. En undersøgelse af praktikers erfaringer med partnervold peger ligeledes på, at mænd bl.a. kan frygte for deres liv, når den kvindelige partner anvender kniv, da det ændrer styrkeforholdet mellem manden og kvinden (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a). Samtidig viser citatet, hvordan bestemte situationer også kan ændre styrkeforholdet. I citatet beskriver manden, hvordan det særligt er i forbindelse med søvn, at han er bange for, om partneren vil slå ham ihjel. En anden mand beskriver, at han er bange for at blive stukket ned med kniv, mens han er i bad. For begge mænd er det derfor særligt, når de befinder sig i en situation, fordi det er sværere for dem at gøre modstand, at de oplever frygt for eget liv.

I interviewmaterialet er der også enkelte eksempler på mænd, der har været bange for, at partneren ville påføre dem alvorlig skade, selvom der

ikke har været foregående eksempler på dette. En mand, der har været udsat for stalking af sin ekspartner, fortæller fx, hvordan han frygter, at hun kan finde på at overfalde ham med kniv:

I dag har jeg hemmeligt navn og adresse. Hvis man går ind på min Facebook, så får man ikke andet end et profilbillede. Der er simpelt hen lukket for alt info. Så det har givet mig en dejlig ro. [...] Den ligger stadigvæk sådan lidt psykisk i baghovedet, at nu kommer jeg her [området hvor han er blevet opsøgt af ekspartneren], så skal jeg være opmærksom. Hvis jeg nu møder hende, hvad kan hun så finde på? For det var sådan til sidst, at jeg var bange for, hun ville komme med en kniv eller et eller andet. Altså at hun planlagde det helt store overfald. (Mand udsat for vold)

Til forskel fra manden beskrevet i forrige eksempel, hvis frygt udspringer af tidligere erfaringer med partnerens fysiske overfald og en frygt for, at partneren vil gentage overfaldene, udspringer denne mands frygt af tanker om, hvad ekspartneren kan finde på at gøre, selvom hun ikke tidligere har udøvet fysisk vold mod ham. Hans frygt bunder i en oplevelse af, at ekspartnerens adfærd er utilregnelig. Dermed illustrerer mandens beskrivelse af frygt, at frygt for alvorlig skade eller drab kan være til stede, uden der har været foregående eksempler på eller trusler om fysisk vold.

I både spørgeskemaundersøgelsen og i interviewmaterialet er der herved mænd, der har oplevet frygt for alvorlig skade eller drab. Dette indikerer, at flere af mændene forud for opholdet på botilbud har oplevet et behov for beskyttelse. I interviewene fortæller nogle af mændene også selv, at beskyttelsen på botilbuddet har været en årsag til deres ophold.

Fysisk styrkeulighed

Selvom flere mænd har oplevet frygt for alvorlig skade eller drab, så har størstedelen (76 %) af den samlede gruppe af voldsudsatte mænd ikke oplevet frygt. For mænd, der desuden angiver vold som en årsag til ophold, har 44 % ikke oplevet frygt for alvorlig skade eller drab. I interviewmaterialet er der tilsvarende eksempler på, at flere af mændene ikke frygter for partnerens handlinger, fordi de oplever, at de er deres partner fysisk overlegen.

I Altså, jeg er en mand på 100 kg, og jeg tror, hun vejer 65 kg. Jeg har aldrig nogensinde haft noget behov for at bruge min fysiske styrke overfor hende [...] Hun har jo også kastet ting efter mig, men det har aldrig nogensinde været noget, som jeg har set som noget. Der har jeg mest set hende som – ja, groft talt – en teenager, der bare har fået et flip. Det har ikke været noget, der har påvirket mig.

Andre af mændene italesætter ligeledes, at de pga. deres fysiske overlegenhed ikke har været bange for partnerens fysiske voldshandlinger, dette selvom nogle af mændene har oplevet grove fysiske voldshandlinger. I litteraturen er der tilsvarende eksempler på mænd, der udsættes for fysisk partnervold, men som negligerer de fysiske voldshandlinger, de udsættes for, bl.a. på grund af den fysiske styrkeulighed mellem manden og den kvindelige partner, og at mændene derfor er i stand til at gøre modstand, hvis det er nødvendigt (Lien and Lorentzen 2019; Fjell 2013; Bindsbøl Holm Johansen et al. 2020).

At blive udsat for vold vil afføde en respons, og i nogle tilfælde kan denne respons være voldelig (Wade 1997; Bindsbøl Holm Johansen et al. 2020). I litteraturen omkring partnervold skelnes mellem ”modvold” og ”gensidig vold” (Johnson 2008). Modvold er en enkeltstående voldelig reaktion, der opstår som respons på, at manden selv er blevet udsat for vold. Ved gensidig vold er begge parter initiativtager til volden (Bindsbøl Holm Johansen et al. 2020). I interviewene spørger vi mændene, om der har været situationer, hvor de selv har udøvet vold, samt om partneren eller andre har anklaget manden for vold.

Enkelte af mændene giver udtryk for, at de ikke har gjort fysisk modstand, fordi de mener, de som mænd ikke må slå på en kvinde, heller ikke selv om hun slår på dem. I litteraturen om mænd, der udsættes for partnervold, er der flere beskrivelser af mænd, der deler denne opfattelse, og derfor ikke gør fysisk modstand til trods for, at de faktisk ville være i stand til at stoppe volden. I et interviewstudie med danske praktikere erfares også, at nogle mænd undlader at udøve fysisk modstand, bl.a. fordi de er bange for, at de selv vil blive anklaget for at være voldsudøver (Bindsbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a), ligesom der er eksempler på dette i nordisk litteratur (Mandecentret 2020; Lien and Lorentzen 2019; Plauborg and Helweg-Larsen 2013; Grøvdal and Jonassen 2015; Fjell 2013; Gravesen, Olsen, and Winther 2015).

Størstedelen af de interviewede mænd, der har været udsat for fysisk vold af deres partner, fortæller, at de i flere situationer, hvor partneren har udsat dem for fysisk vold, selv har udøvet fysisk voldelig modstand. Mændenes beskrivelser af deres fysiske modstand dækker over slag med flad hånd, fysisk fastholdelse og skub. En af mændene fortæller også, at han har lukket partneren inde for at stoppe volden. En anden mand fortæller desuden om handlinger, som kan kategoriseres som en form for psykisk vold, da han som reaktion på partnerens psykiske vold selv har talt nedværdigende til hende og derudover videoovervåget partneren og deres fælles barn, fordi han er bange for, om hun kan tage vare på barnet, når hun er påvirket af alkohol. Ingen af mændene fortæller, at de har

reageret med fysisk modstand i tilfælde, hvor partneren har udsat dem for psykisk vold, og ingen af dem fortæller, at de selv har været initiativtager til de voldelige handlinger. Mændene beskriver derimod, at de har gjort fysisk modstand for at forsvare sig selv og herigennem nedskalere partnerens voldsudøvelse. For nogle af mændene er dette sket en enkelt gang, mens andre fortæller, at de flere gange har gjort fysisk modstand for at stoppe de fysiske voldshandlinger, de selv bliver udsat for.

Et fællestræk i mændenes fortællinger er, at det i selve situationen med vold ofte lykkes dem at stoppe volden, hvis de anvender fysisk modstand. Oplevelsen af at kunne stoppe de fysiske voldshandlinger kan hænge sammen med en manglende frygt for alvorlig skade eller drab, hvilket igen indikerer, at forskelle i det fysiske styrkeforhold kan have betydning for, hvordan det opfattes at blive udsat for forskellige former for voldshandlinger. Det viser, at den kønnede forskel i fysisk styrke, der som oftest vil være mellem en mand og en kvinde, har betydning for, at mændene oplever, at de faktisk er i stand til at stoppe den vold, de bliver udsat for, fx ved at holde partneren fast eller skubbe hende væk. Et norsk studie med 20 voldsudsatte mænd viser tilsvarende, at ingen af mændene har været bange for at miste livet under disse voldsepisoder, fordi de oplevede, at de ville være i stand til at forsvare sig selv – til trods for grove voldshandlinger (Fjell 2013).

Den voldelige modstand kan dog opfattes forskelligt af manden selv og af hans partner. I nedenstående citat beskriver en af de interviewede mænd en situation, hvor han selv oplever, at han forsvare sig, mens partneren oplever, at han tager kvælertag på hende.

”

Interviewer: Har der været situationer, hvor du for at forsvare dig selv også har været fysisk over for hende? Hvor det er eskaleret på den måde?

Mand: Ja, jeg har skubbet hende væk fra mig nogle gange. Hun har også nogle gange sådan angrebet mig, simpelthen kastet sig efter mig nærmest, hvor jeg har holdt armene ud, og så har hun en enkelt gang fået sådan en hals [afbryder sig selv]. Ja, jeg ved egentlig ikke hvordan, det går så hurtigt, men jeg holdt min hånd ud, og så på en eller anden måde fik hun eller jeg [afbryder sig selv igen] min hånd lander så lige pludseligt på hendes hals, og hun mente selvfølgelig, at jeg tog kvælertag på hende, men... jeg kan ikke engang huske, hvordan det foregik. Jeg synes, at det var i nødværge, at jeg bare holdt hånden op. (Mand udsat for vold)

Citatet illustrerer, hvordan manden og hans partner har forskellige opfattelser af, hvad der er foregået i situationen. Citatet kan også indikere,

hvordan den fysiske styrkeforskel kan have indflydelse på, hvordan det opleves for partneren, når manden gør modstand, fordi manden er i stand til at gøre fysisk modstand på en måde, der kan gøre skade på partneren. En anden af interviewpersonerne fortæller, at han prøver at holde partneren fast, når hun slår ham, men at han stopper igen, fordi han oplever, at det gør ondt på hende. Det bliver derfor svært for ham at gøre modstand, uden samtidig at gøre skade på partneren. På denne måde bliver det en udfordrende situation for mændene, når de udsættes for fysisk vold, fordi de enten risikerer at gøre skade på partneren og selv blive anklaget for vold, hvis de forsvarer sig, eller de risikerer, at voldsudøvelsen fortsætter, hvis de ikke selv gør modstand. Selvom mændene i flere tilfælde faktisk er i stand til at stoppe den fysiske vold, de bliver udsat for, er det således ikke i alle tilfælde, de gør det.

Anklager om vold

Som vi har været inde på i ovenstående afsnit, har flere af de interviewede mænds partnere anklaget manden for at udøve vold. I den ene mands tilfælde anmelder partneren ham, men sagen bliver afvist i retten, fordi partneren trækker sin anmeldelse tilbage. En anden mand er blevet dømt for vold. Han fortæller om episoden i nedenstående uddrag:

” Hun siger til mig, at jeg ligner lort og alle de her ting, for at prøve at opildne et skænderi med mig. Hvor jeg siger til hende: ”Det er lige meget. Jeg gider ikke”. Så jeg hopper op på min cykel. Men hun har så stillet sig foran et kamera. Så det ender med, at hun prøver at hive mig halvt af cyklen, og jeg prøver at daske ud efter hende, fordi hun prøver at rive min jakke af, og hele det her, det videregiver hun så, hvor jeg er blevet dømt for den mildeste grad af vold i at slå ud efter hende og skubbe til hende. Så hun har jo... ja, gjort sit baggrundsarbejde, eller hvad man ligesom skal sige, for at stille mig dårligst muligt med de her ting. (Mand udsat for vold)

I tråd med dette interviewuddrag har de interviewede mænd, der er anklaget for vold, en oplevelse af, at partnerens anklager eller trusler om anklager har været et forsøg på at opnå noget bestemt eller positionere sig selv bedre i en konkret sag. I anden nordisk litteratur om mænds partnervoldserfaringer er der ligeledes beskrivelser af voldsudsatte mænd, der er blevet beskyldt eller anmeldt for selv at have udøvet vold eller incest (Plauborg and Helweg-Larsen 2013; Bindsbøl Holm Johansen et al. 2020; Fjell 2013; Rosten 2020). Hvis der er tale om en falsk anklage mod manden, kan det ses som en form for psykisk vold, hvor offer-udøver-forholdet vendes om, så den mand, der selv er udsat for vold, beskyldes for at være voldsudøver. Ifølge en norsk undersøgelse trækker denne ’omvendning’ på stereotype partnervoldscenarier, hvor kun kvinder bliver udsat

for vold af en mandlig partner. Ifølge undersøgelsen er det derfor hovedsageligt mænd, der udsættes for denne form for partnervold (Lien and Lorentzen 2019). Det kan også være trusler om at ville fremføre sådanne beskyldninger, hvis mændene fx ikke efterlever partnerens ønsker.

En af mændene er ikke blevet anklaget for vold mod partneren, men fortæller, at partneren har truet med at anmelde ham for at have krænket deres fælles datter seksuelt.

”Mand: Når hun blev rigtig grim, så siger hun ”jeg skal nok få ram på dig”, det har jeg hørt så mange gange. ”Jeg skal nok få ram på dig”. Så sagde jeg ”Jamen hør lille skat, hvad er det du vil have ram på mig for, vi er da en familie, jeg er da dit barns far, hvad er det, du snakker om, og så vil du have ram på mig, hvad mener du med det?”. ”Jamen øh... jeg skal fandeme nok få ram på dig, jeg ringer bare til kommunen og siger, at du har pillet ved [navn på datter], jeg melder dig for incest, så skal du nok komme ned med nakken” [...]. Det har hun sagt fem gange. [...]

Interviewer: Hvad går igennem dig, når du hører det?

Mand: Først, angst, for som mand [langt suk], så er du næsten stempet på forhånd. [...] hvis du kaster en mistanke om sådan noget som børnemisbrug, så bliver mistanken hængende. (Mand udsat for vold)

Interviewet giver ikke indsigt i, hvad der ligger til grund for partnerens udtalelser, eller hvad hun forsøger at opnå med truslen mod ham. Partneren har ikke anmeldt manden for seksualiserede overgreb på datteren.

To af mændene har desuden en partner, der har taget ophold på et krisecenter, hvilket kan indikere, at der også har været vold fra mændenes side. I spørgeskemaundersøgelsen spørger vi også til, om partneren i dag opholder sig på et krisecenter, hvis det er en partner, der har udøvet vold. Det er dog kun tre af mændene i spørgeskemaundersøgelsen, der angiver, at deres partner bor på krisecenter, svarende til 3 % af alle de mænd, der har været udsat for vold af en partner.

Begge de interviewede mænd, hvis partner har opholdt sig på krisecenter, afviser, at opholdet skyldes, at de har udøvet vold mod partneren. En af mændene beskriver, at partneren først har taget ophold på krisecenter, efter han selv har forladt hjemmet og taget ophold på botilbuddet:

”Hun [partneren] meldte mig faktisk for vold. Hun flyttede selv på

et krisecenter en måned efter, jeg var flyttet ind her, fordi hun sagde, hun følte sig utryk i hjemmet, fordi jeg jo var der, og jeg kunne jo bare finde på hvad som helst. Men jeg var der ikke, men det tror jeg, hun fortalte derude. Og så har vi også en mistanke om – altså sagsbehandleren, hendes mor og vores familiebehandler – at krisecenteret har rådet hende til at melde mig for det, fordi så ville sagen inde i Familieretshuset blive suspenderet. Så vi har en mistanke om, at det nok mest bare var derfor, at hun har gjort det. (Mand udsat for vold)

Manden er på tidspunktet for interviewet ikke dømt for partnerens anklage om at have udøvet vold mod hende. Interviewuddraget illustrerer, at manden opfatter partnerens anmeldelse og krisecenterophold som en strategisk handling, der har til formål at afholde ham fra samvær med deres fælles barn. En anden mand oplever ligeledes, at partnerens anklage om vold er strategisk, fordi han oplever, at hun mistrives og af denne grund har et ønske om at komme på krisecenter.

Andre former for frygt

Frygt for alvorlig skade og drab er den form for frygt, der oftest tænkes på, når vi taler om vold i nære relationer. Det er også udelukkende denne form for frygt, der spørges til i spørgeskemaundersøgelsen. I de kvalitative interview fortæller mændene om andre former for frygt, som har spillet en rolle for dem. Nogle af mændene fortæller om frygt for skade på andre nære relationer, mens flere af mændene fortæller om frygt for at miste kontakten til deres børn. Dette udfoldes i nedenstående afsnit.

Frygt for skade på andre nære relationer

Nogle af de interviewede mænd oplever en frygt for, at partneren vil gøre skade på deres fælles børn. For to af mændene bunder frygten i tidligere erfaringer med, at partneren (der er børnenes mor) har været voldsom over for børnene. De fortæller, at partneren har udøvet fysisk vold mod barnet i form af rusk, og at hun desuden har råbt ad børnene. Begge mænd fortæller, at der har været underretninger om partnerens adfærd over for børnene, og i et af tilfældene har underretningerne også vedrørt, at partneren har råbt ad og slået børnene, når manden ikke har været hjemme. Manden fortæller, at han har været bekendt med, at partneren har rusket i og råbt ad børnene, men at han først er blevet bekendt med, at partneren på anden vis har været fysisk voldelig over for børnene, gennem underretningerne. For en af mændene har underretningerne været fra familiemedlemmer til både manden og partneren og fra politiet, mens underretningerne i den anden mands tilfælde har været fra naboer.

For en tredje mand bunder frygten i, om partneren er i stand til at tage

vare på deres fælles børn, når hun er påvirket af alkohol, som vi også tidligere har været inde på. Her frygter manden i højere grad omsorgssvigt af barnet end egentlige voldelige handlinger.

Blandt de interviewede mænd er der desuden én, som har frygtet for farens vold mod mandens mor og søskende. Af samme grund ønsker manden at være hjemme, så han kan beskytte sin mor og søskende mod farens vold.

”

Hvis jeg tænkte på, at jeg gerne ville gå i byen med mine venner, så gjorde jeg det ikke. Jeg havde ikke lyst til at gøre det, fordi jeg tænkte på, hvad sker der, hvis jeg går i byen, og han slår min mor. Så jeg skal være til stede i mit hjem, så jeg kan forsvare min mor og mine søstre. (Mand udsat for vold)

Interviewuddraget viser, hvordan manden, som følge af hans frygt for farens vold, har undladt at mødes med venner, og hvordan han har følt ansvar for at forsvare resten af sin familie mod farens vold.

Frygt for at miste kontakt til fælles børn

En anden form for frygt, som spiller en rolle for flere af de interviewede mænd, er frygten for at miste kontakt til deres børn i tilfælde af parbrud.

”

Jeg har aldrig nogensinde haft en decideret frygt for hende. Jeg har jo aldrig nogensinde været bange for hende fysisk eller noget. Jeg har været bange for, hvad hun kunne gøre med mine børn. Men jeg har aldrig nogensinde været bange for, hvad hun udsatte mig for [...] Altså frygten har nok altid ligget i det der med, at hun kunne tage ting fra mig – som mine børn. Og hele mit kendskab til mine børn. (Mand udsat for vold)

I afsnittet omkring psykisk vold beskriver vi, at nogle mænd oplever, at partneren truer med at fratage dem kontakten med deres børn i tilfælde af parbrud. Disse mænd oplever derfor en frygt for, at de ved parbrud vil miste kontakten til deres børn, der kan afholde dem fra at bryde med forholdet. Andre af mændene oplever en lignende frygt, uden at den er betinget af partnerens adfærd, men i stedet skyldes en generel forestilling om, at de ved parbrud står dårligere i en forældremyndighedssag alene på baggrund af deres køn. Blandt flere danske praktikere er der ligeledes en oplevelse af, at mænd står dårligere i sager omkring forældremyndighed og samvær på baggrund af deres køn (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a). Uanset hvad der betinger frygten, synes den at medvirke til, at mændene bliver i forholdet med partneren.

Generelt beskriver de interviewede mænd med børn, at de på interviewtidspunktet ikke har det forhold til deres børn, som de ønsker. Vi har ikke mulighed for at vurdere, om eller i hvilket omfang volden er årsag til, at mændenes forhold til deres børn er udfordret. Alligevel illustrerer mændenes beskrivelser, at relationen til deres børn og ønsket om at have mere kontakt til dem optager dem. To af mændene er på interviewtidspunktet fraflyttet botilbuddet og har samvær med børnene, mens størstedelen af de mænd, der er indskrevet på botilbuddet på tidspunktet for interviewet, kun har haft sporadisk kontakt med deres børn, mens de har boet på botilbuddet.

I spørgeskemaundersøgelsen har en mindre del (20 % af de botilbud, der har besvaret spørgeskemaet), angivet, at de har mulighed for at indskrive børn. På 25 % af botilbuddene kan barnet komme på besøg, og på cirka halvdelen af disse er der også mulighed for, at barnet kan overnatte. På de resterende botilbud (55 %) kan manden ikke have sine børn på besøg. Dette kan i sig selv være en hindring for mændenes kontakt til deres børn, mens de er indskrevet på botilbuddet.

For nogle af de interviewede mænd forbindes den manglende kontakt med barnet dog ikke med, at barnet ikke kan opholde sig på botilbuddet, men i stedet med manglende inddragelse fra ekspartnerens side.

Interviewer: Vil du beskrive dit forhold til din søn? Kan han komme her [på botilbuddet]?

Mand: Det vil han jo kunne, men hun [ekspartneren] har nægtet. I tre måneder har jeg kun set ham sammenlagt to timer. Og han bliver jo mere og mere fjern. Sidste gang, det var for fire uger siden, hvor vi prøvede at lave noget samvær, det havde vi stille og roligt fået forhandlet os frem til det. [Navn på ekspartner] endte med at træde på bremsen og prøve at få det stoppet. Eftermiddagen kom, hvor det skulle ske, og så havde jeg ham i en time i sådan en samværsstue. Han var meget indelukket i den første halve time, men jeg fik ham da til at åbne op. Han blev glad efterhånden, og da han så skulle afleveres igen, så blev han ked af det. Han har sikkert også syntes, at det var hyggeligt [...] Der en god kontakt til ham, men jeg vil jo ikke sige, at jeg kender så meget til, hvordan han har det. Det får jeg ikke noget at vide om. Jeg ved ikke, hvordan hans vaner er, hans søvnrytme, hvad han spiser, og hvad kan han lide at lave. Jeg er meget isoleret fra ham, og det er jeg pissetræt af [...]. Det føles meget tomt og frustrerende, også fordi jeg ved, at vi havde en pissegod kontakt inden. Jeg kunne altid få ham til at falde til ro, jeg kunne altid få ham til at grine, og nu har hun sørget for, at vi nærmest bliver fremmede. (Mand udsat for vold)

Interviewuddraget er et eksempel på, hvordan nogle af mændene oplever, at kontakten til deres børn er blevet mindsket, fordi partneren forhindrer dem i at have en god kontakt til deres børn.

Udfordringer i afgrænsning af vold

Foruden de ni mænd, hvis fortællinger den kvalitative analyse hviler på, har vi yderligere interviewet to mænd, som ikke er inkluderet i analysen. Dette skyldes, at det har været for vanskeligt at få et fyldestgørende indblik i, hvad der er foregået i relationen, herunder at vurdere, om de to mænds oplevelser kan kategoriseres som vold. Dette er en udfordring, som vi ligeledes er stødt på i en tidligere undersøgelse (Bindesbøl Holm Johansen et al. 2020). I det ene interview har vi vurderet, at der på baggrund af mandens fortælling ikke er tilstrækkelige beskrivelser af den vold, han giver udtryk for at have været udsat for, mens der er flere eksempler på vold, han selv har udøvet. I det andet interview beskriver manden, at han har oplevet handlinger, som vi ikke ellers ville karakterisere som vold. I vores pilotundersøgelse af mænd udsat for partnervold fremgår det, at fagpersoner inden for området ikke har en fast fælles forståelse af, hvilke handlinger, der kan karakteriseres som vold (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a). Vi kan derfor have en anden opfattelse af vold end botilbuddene, eller der kan være noget i vores rekrutteringsproces, der har været uklart.

En af de interviewede psykologer fortæller ligeledes om at møde mænd, der selv opfatter, at de har været udsat for vold, men hvor dette ifølge psykologen ikke nødvendigvis er tilfældet.

”

Interviewer: Er der andre voldsformer, som du ser [hos voldsudsatte mænd]?

Psykolog: Der er en særlig afart, som vi ser mere og mere, som er blevet mere moderne, og det er, at mænd, der ikke får tilstrækkelig opmærksomhed fra deres partner, oplever det i højere og højere grad som krænkende. Og så krænkende, at det nedbryder dem psykisk. Så hvis man som kvinde ikke længere synes, at manden er superfantastisk, så kommer der nogle elementer ind der, som vi kalder narcissistisk krænkelse af manden, som virkelig påvirker dem voldsomt psykisk.

Interviewer: Betragter I det som en voldsform i sig selv eller hvordan?

Psykolog: Nej, det betragter vi mere som et problem for manden. Det er mere hans udfordring, og noget han skal lære at leve med; at

han har de behov, og at han ikke kan forvente, at alle her på jorden vil tilfredse dem, og som nu skal acceptere tabet af det.

Citatet illustrerer psykologens oplevelse af hyppigere at støde på mænd, der føler sig krænket, fordi de har nogle forventninger til deres partner, som ikke bliver indfriet, men hvor der ikke er tale om, at manden er udsat for vold. I litteraturen om mænds partnervoldserfaringer er der ligeledes eksempler på psykisk vold, der udfordrer afgrænsningen af partnervold. Her er eksempler på mænd, der opfatter det som psykisk vold, når deres partner ikke længere vil udføre forskellige huslige opgaver, som fx at lave mad og lægge mandens tøj sammen (Sogn and Hjemdal 2010). Dette illustrerer behovet for en tydelig definition af vold, og et screeningsværktøj, som kan hjælpe fagpersoner, der kommer i berøring med målgruppen, med at afgrænse, hvornår der er tale om vold.

Opsummering

Kapitlet viser, at omkring hver fjerde (24 %) af de mænd, der har været udsat for vold, har oplevet, at en nær relation i året op til opholdet på botilbuddet har givet dem grund til at frygte for alvorlig skade eller drab. Det samme gælder for over halvdelen (56 %) af de mænd, som desuden angiver vold som en årsag til opholdet. Zoomes ind på de mænd, der har oplevet frygt (37 mænd), har over halvdelen (54 %) været udsat for vold gennem tredjepart. Blandt de interviewede mænd er der også én, der har været udsat for vold gennem tredjepart, og her har frygten for eget liv og behovet for beskyttelse været udtalt. Blandt de mænd, der har oplevet frygt, har 38 % været udsat for livstruende vold. Interviewmaterialet viser eksempler på, hvordan partnerens brug af knive og andre genstande kan skabe frygt hos manden.

For den samlede gruppe af voldsudsatte mænd er der således 76 %, der ikke har oplevet frygt for alvorlig skade eller drab. I interviewmaterialet er der ligeledes mænd, der ikke har oplevet frygt, og som italesætter den fysiske styrkeulighed mellem sig selv og den kvindelige partner som årsag til, at de ikke har frygtet for alvorlig skade. Flere af de interviewede mænd fortæller, at de har anvendt fysisk modstand som reaktion på fysisk voldsudsættelse, og at de på denne måde har været i stand til at stoppe partnerens fysiske voldshandlinger. Det har fx været ved at bruge slag med flad hånd, fysisk fastholdelse og skub. Af interviewene fremgår det desuden, at mændenes voldelige modstand kan opfattes forskelligt af dem selv og af deres partner. Flere af mændene er blevet anklaget for vold af deres kvindelige partner, som mændene selv har oplevet som selvforsvar eller som et forsøg på at nedskalere partnerens vold. Flere af mændene oplever partnerens anklager som en strategisk handling, der har til formål at stille partneren bedre, fx i forhold til en igangværende samværsdag.

Undersøgelsen viser derudover, at mændene oplever andre former for frygt end frygt for fysisk skade eller drab. Flere af de interviewede mænd har frygtet at miste kontakten til fælles børn ved et parbrud. Denne frygt knytter sig til en forventning om, at den kvindelige partner har mulighed for at forhindre eller mindske mændenes kontakt til børnene. Flere af mændene beskriver, at de på interviewtidspunktet ikke har den kontakt til deres børn, som de ønsker. Et par af mændene beskriver desuden, at de har frygtet, at partneren ville gøre skade på deres børn, ligesom en mand, der har været udsat for vold af sin far, har oplevet frygt for morens og sine søskendes voldsudsættelse.

Samlet peger kapitlet på, at der er variationer i mændenes voldserfaringer. Mændenes erfaringer befinder sig i et kontinuum, hvor nogle bærer præg af dysfunktion, mens frygten og behovet for beskyttelse har været udtalt i andre af mændenes fortællinger. Mændene har derfor behov for differentierede indsatser, der kan understøtte deres forskellige behov for hjælp og støtte.

Kapitel 6

Mændenes livs- omstændigheder

Flere forskellige svære omstændigheder i mændenes liv kan føre til et behov for at tage ophold på et herberg eller mandekrisecenter. Dette kapitel belyser, hvad der karakteriserer mændenes livssituation, ved at se på de baggrundsinformationer, mændene angiver i spørgeskemaundersøgelsen, og undersøger, hvordan forskellige forhold i mændenes liv er medvirkende til, at de tager ophold på botilbuddet. Formålet med kapitlet er at give læseren et indblik i, hvad der karakteriserer de mænd, der har været udsat for vold, og hvilke sociale problemstillinger der ud over vold har betydning for mændenes liv og er medvirkende til deres ophold på botilbuddet.

I gennemgangen ser vi på fordelingen opdelt på tre grupper: 1) mænd, der ikke angiver, at de har været udsat for vold de seneste 12 måneder før deres ophold, 2) mænd, der angiver at have været udsat for mindst én handling, der kan defineres som vold, inden for de seneste 12 måneder før deres ophold, og 3) mænd, som både angiver at have været udsat for mindst én handling, der kan defineres som vold inden for de seneste 12 måneder før deres ophold, og at dette er en årsag til deres ophold på botilbuddet. Gruppe to og tre er herved de samme, som er anvendt i kapitel 4, men i nærværende kapitel sammenlignes de med de øvrige beboere indskrevet på herberger eller mandekrisecentre. Da den tredje gruppe er en delmængde af de beboere, der har været udsat for vold, er grupperne ikke gensidigt udelukkende, og vi tester derfor ikke, om forskellene imellem dem er statistisk signifikante. I stedet tester vi, om de to gruppers fordeling hver især er signifikant forskellig fra gruppen af mænd, der ikke har været udsat for vold det seneste år⁵.

Baggrundsinformationer

Dette underkapitel gennemgår de baggrundsinformationer, der er indsamlet for de mandlige beboere i spørgeskemaundersøgelsen: mændenes alder, opholdsgrundlag, uddannelse og indtægt, om de har børn under 18 år, og om de har misbrugsproblemer. Som beskrevet i kapitel 2 skal der tages forbehold for, at de mænd, der har besvaret spørgeskemaet, ikke nødvendigvis er repræsentative for den samlede gruppe af mandlige beboere på herberger og mandekrisecentre.

Alder

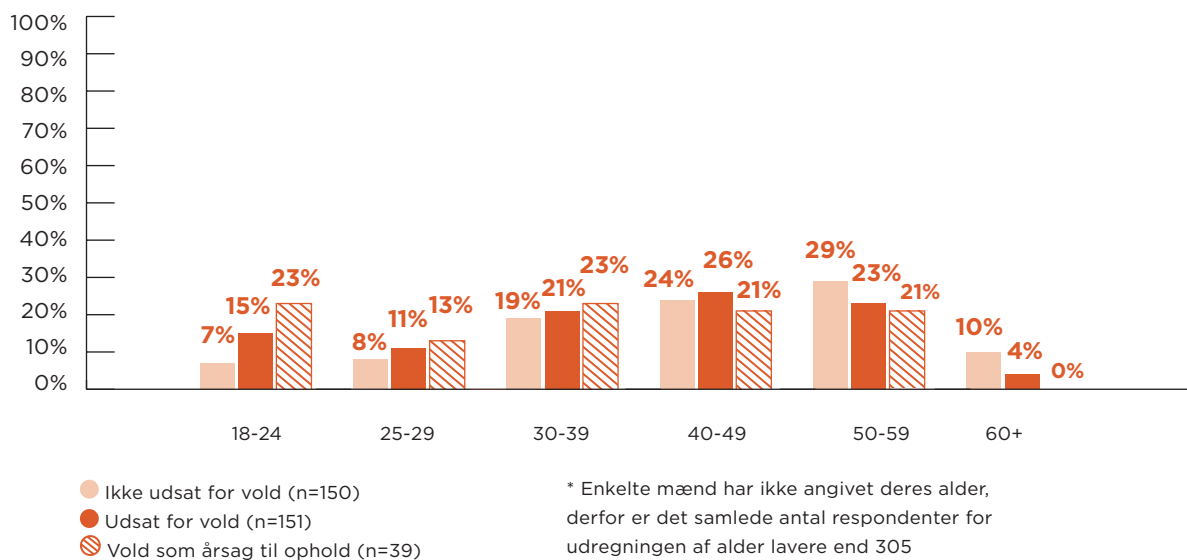
Figur 17 viser alderen på de mænd, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen. Kapitel 2 viste, at aldersfordelingen for mænd, der har deltaget

---

⁵ Når vi tester for signifikante forskelle mellem fordelinger, benyttes et signifikansniveau på 5 %. Det betyder, at når en forskel omtales som signifikant, er der højst 5 % sandsynlighed for, at den fundne forskel i virkeligheden er udtryk for en tilfældighed. Den statistiske signifikans afhænger af antallet af respondenter og af størrelsen på forskellen mellem grupperne.

Vi benytter χ^2 -test til at teste, om gruppernes fordeling er statistisk signifikant forskellige fra hinanden. Til en enkelt test af aldersgennemsnittet for grupperne er anvendt t-test.

Figur 17. Mændenes alder

i spørgeskemaundersøgelsen, generelt ligner aldersfordelingen for mænd indskrevet på botilbud efter servicelovens § 110.

Overordnet peger materialet på, at mænd udsat for vold er yngre end de øvrige mænd på herberger og mandekrisecentre. Gennemsnitsalderen for de mænd, der har været udsat for vold, er 40 år, mens gennemsnitsalderen for dem, der ikke har været udsat for vold, er 44 år. Mænd, der desuden angiver vold som en årsag til opholdet, er endnu yngre, nemlig i gennemsnit 36 år. Aldersgennemsnittet for både mænd udsat for vold og mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, er signifikant lavere end aldersgennemsnittet for gruppen, der ikke har været udsat for vold.

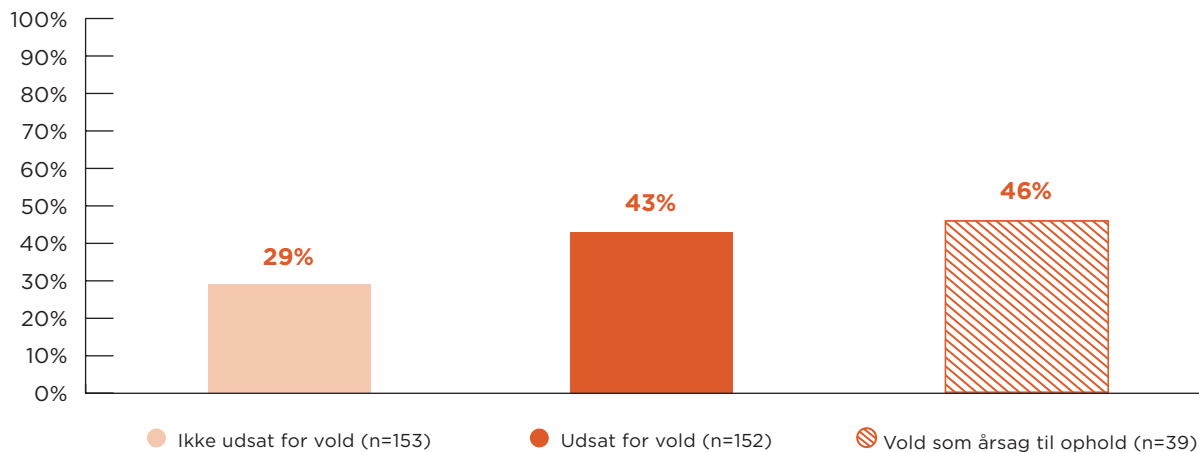
Ser vi på aldersfordelingen, er en større andel af de mænd, der har været udsat for vold, i de yngre alderskategorier, og tilsvarende færre befinder sig i de ældre alderskategorier sammenlignet med de mænd, der ikke har været udsat for vold. Zoomer vi ind på de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, bliver denne tendens tydeligere, idet ingen af disse mænd er over 59 år, mens en større andel (23 %) er under 25 år.

Børn

Spørgeskemaundersøgelsen afdækker, om mændene har børn under 18 år og i så fald hvor mange. Figur 18 viser, hvor stor en andel af grupperne der har børn under 18 år.

I gruppen, der ikke har været udsat for vold, har 29 % børn. Blandt de voldudsatte mænd har en signifikant større andel på 43 % børn under

Figur 18. Andel mænd, der har børn under 18 år

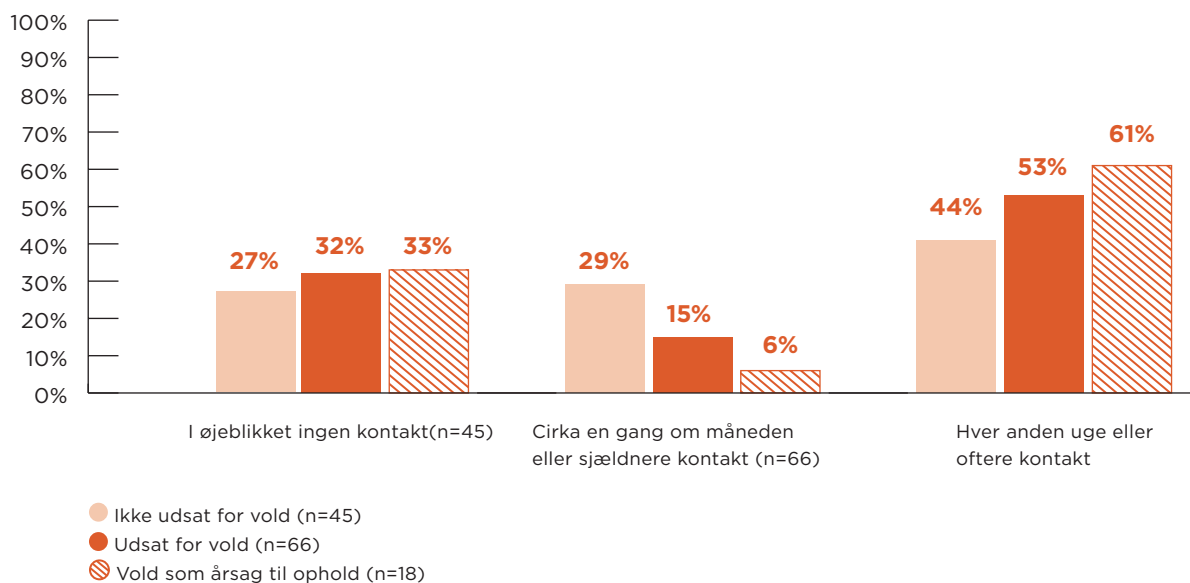
18 år. Zoomer vi ind på de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, har 46 % børn under 18 år, hvilket også er en signifikant større andel, end blandt dem, der ikke har været udsat for vold. Tallene viser herved, at der er en større andel af de mænd, der er indskrevet på et botilbud som følge af vold i en nær relation, der har børn, end af de mænd, der ikke har været udsat for vold. Dette peger derfor på et behov for tilbud, hvor mændene kan blive indskrevet sammen med deres børn eller få deres børn på besøg, mens de er på botilbuddet.

Ser vi på, hvor mange børn mændene har, er der ikke den store forskel mellem grupperne. I gennemsnit har de beboere, der har børn og ikke har været udsat for vold, 1,7 børn. I gruppen af mænd, der har været udsat for vold, er antallet 1,9, mens målgruppen i gennemsnit har 2,0 børn.

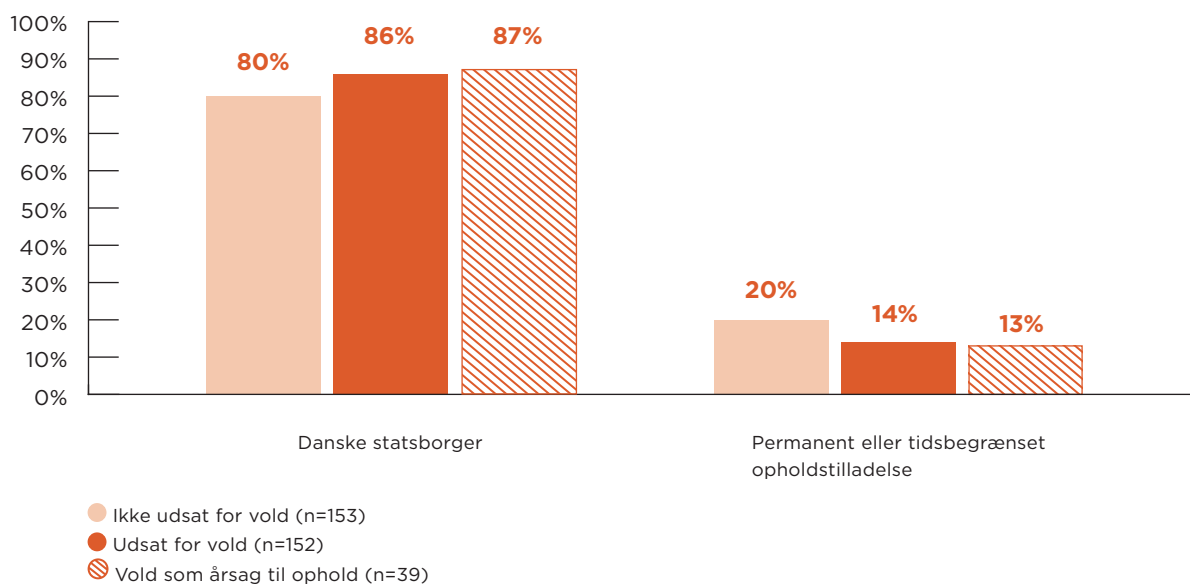
I spørgeskemaundersøgelsen spørges de af mændene, der har børn, desuden om, hvor ofte de har kontakt til deres børn. Figur 19 viser fordelingen af mændenes besvarelser.

Det fremgår af figuren, at flertallet af mændene er i kontakt med deres børn, om end omkring 1 ud af 3 af mændene i alle tre grupper ikke har kontakt til deres børn. I gruppen, der ikke har været udsat for vold det seneste år, er der en større andel, der har kontakt med deres børn cirka en gang om måneden eller sjældnere (29 %), end i både gruppen udsat for vold (15 %) og i gruppen, der angiver vold som årsag til opholdet (6 %). I gruppen af mænd udsat for vold det seneste år og i gruppen af mænd, der også angiver vold som årsag til opholdet, har en større andel

Figur 19 Mændenes kontakt til deres børn

Figur 20. Mændenes opholdsgrundlag

enten hyppigere kontakt eller i øjeblikket ingen kontakt end i gruppen, der ikke har været udsat for vold. Forskellen mellem mænd, der ikke har været udsat for vold og voldsudsatte mænd er ikke statistisk signifikant.⁶

Opholdsgrundlag

Tidligere undersøgelser peger på, at når personer, der er udsat for vold i nære relationer, lever med et usikkert opholdsgrundlag, kan deres ophold i Danmark være afhængigt af den, der udøver vold mod dem, hvilket kan gøre det svært at bryde relationen (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a; 2021b; Lien and Lorentzen 2019). Spørgeskemaundersøgelsen afdækker derfor de mandlige beboeres opholdsgrundlag i Danmark. Figur 20 viser deres besvarelser fordelt efter, om de har dansk statsborgerskab, eller om de har permanent eller tidsbegrænset opholdstilladelse.

Størstedelen af beboerne har dansk statsborgerskab (over 80 %), både når vi ser på beboere, der ikke har været udsat for vold, på beboere, der har været udsat for vold, og på beboere, der desuden angiver vold som en årsag til ophold. Vi har dog en antagelse om, at en del af de mænd, der ikke har dansk statsborgerskab heller ikke har tilstrækkelige danskundskaber til at besvare spørgeskemaet, og derfor kan disse generelt være underrepræsenterede i spørgeskemaundersøgelsen. Der er en højere andel uden dansk statsborgerskab i den gruppe beboere, der ikke har været udsat for vold, end i de øvrige grupper, men forskellen er ikke statistisk signifikant. Mændene spørges ikke yderligere til, hvorvidt de selv eller deres forældre er født uden for Danmark.

Uddannelse

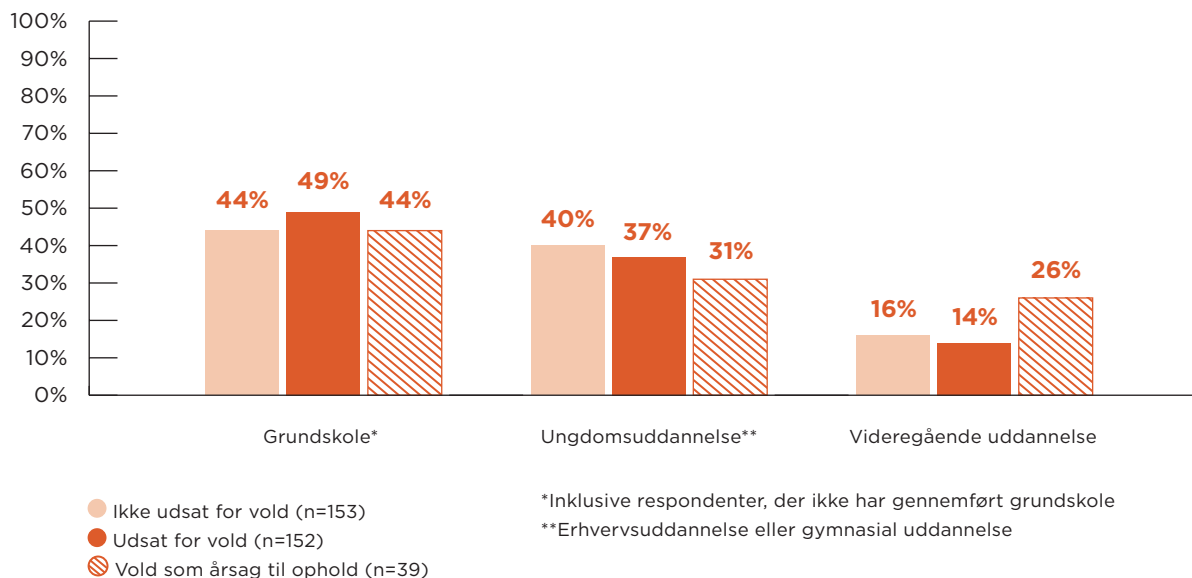
Figur 21 viser beboernes uddannelsesniveau. Der har været mulighed for at vælge andre svarkategorier end de angivne, men nogle svarkategorier er sammenlagt for overskuelighedens skyld.

Figuren viser, at der er enkelte forskelle på de tre grupper. I alle grupper er det lidt under halvdelen, der ikke har en uddannelse ud over grundskolen. Zoomer vi ind på mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, har en større andel en videregående uddannelse (26 %) set i forhold til de mænd, der ikke har været udsat for vold (16 %), mens lidt færre har en ungdomsuddannelse. Forskellene er dog ikke statistisk signifikante og kan derfor være tilfældige. Det samme gør sig gældende for forskelle i fordelingen mellem de beboere, der har været udsat for vold, og de beboere, der ikke har været udsat for vold.

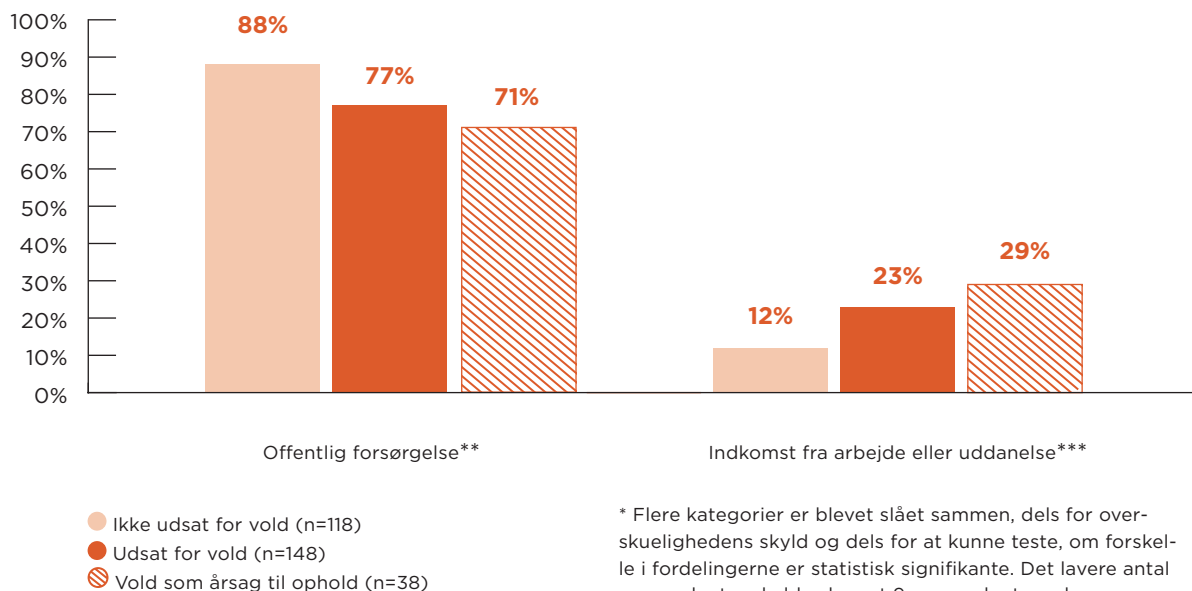
---

⁶ På grund af for få observationer i svarkategorierne er der ikke lavet signifikanstest for forskellen på mænd, hvor vold er årsag til opholdet på botilbuddet, og mænd, der ikke har været udsat for vold.

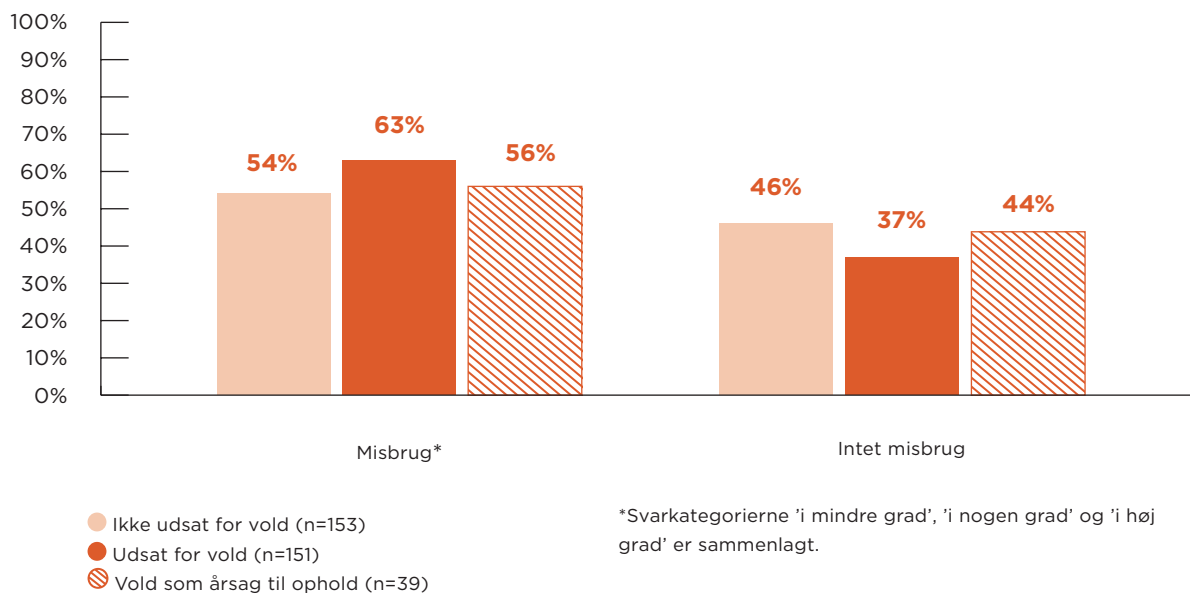
Figur 21. Mændenes uddannelse

Figur 22. Mændenes forsørgelsesgrundlag*

Figur 23. Mændenes vurdering af eget misbrug

Forsørgelsesgrundlag

Figur 22 viser mændenes forsørgelsesgrundlag.

Størstedelen af mændene i de tre grupper er på offentlig forsørgelse, mens en mindre del har en indtægt fra arbejde eller uddannelse. Der er dog en statistisk signifikant højere andel af de mænd, der ikke har været udsat for vold, der er på offentlig forsørgelse (88 %), set i forhold til både alle, der har været udsat for vold (77 %) og alle, der desuden angiver vold som en årsag til ophold (71 %).

Tallene indikerer herved, at mænd, der tager ophold på et herberg eller et mandekrisecenter efter at have været udsat for vold, i mindre grad er på offentlig forsørgelse, end de beboere, der ikke har været udsat for vold. I begge grupper af beboere er størstedelen dog på offentlige forsørgelse.

Misbrug

For at afdække omfanget af andre udvalgte sociale problemstillinger end vold i nære relationer spørges beboerne til, om de har misbrugsproblemer. Beboerne angiver, i hvor høj grad de oplever at have misbrugsproblemer, der påvirker deres liv. I Figur 23 er besvarelsene opdelt efter, om beboere angiver, at de har et misbrug, der i større eller mindre grad påvirker deres liv, eller om de angiver, at de slet ikke har et misbrug.

Over halvdelen af beboerne i alle tre grupper har misbrugsproblemer i noget omfang. Ser vi på fordelingen mellem grupperne, er misbrug mere udbredt i den samlede gruppe af mænd udsat for vold end i de to andre

grupper. Forskellen er dog ikke statistisk signifikant. Zoomer vi ind på mænd, der angiver vold som en årsag til ophold, er der også flere, der har et misbrug, set i forhold til mænd, der ikke har været udsat for vold, men heller ikke denne forskel er signifikant.

Flere svære livsomstændigheder

I dette underkapitel ser vi på, hvilke andre svære livsomstændigheder i mændenes liv der har været medvirkende til, at de har taget ophold på et herberg eller mandekrisecenter. Med afsæt i spørgeskemaundersøgelsen undersøges det, hvilke årsager mændene angiver til, at de opholder sig på botilbuddet. De interviewede mænds fortællinger inddrages til at illustrere, hvordan flere forskellige livsomstændigheder kan spille sammen og føre til, at mændene får behov for at tage ophold på et herberg eller et mandekrisecenter.

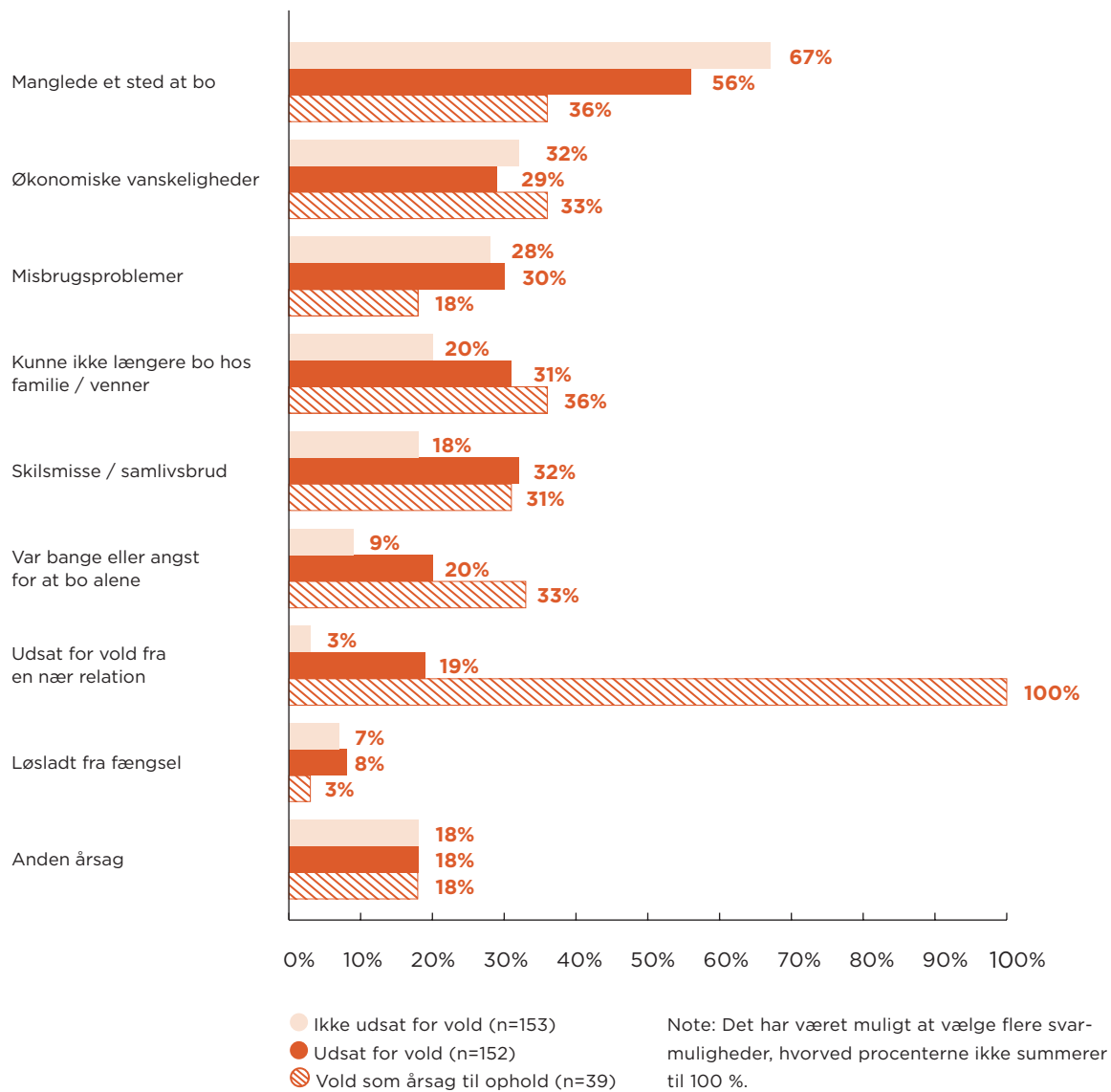
Årsager til ophold

I spørgeskemaundersøgelsen angiver syv af mændene vold i nære relationer som den eneste årsag til deres ophold på botilbuddet (svarende til 18 % af de mænd, der angiver vold som en årsag til deres ophold). I interviewmaterialet er der ligeledes mænd, der primært beskriver den nylige voldsudsættelse som årsag til, at de må tage ophold på et botilbud. For enkelte af disse mænd har muligheden for at opnå beskyttelse på tilbuddet desuden haft betydning for, at de har taget ophold på tilbuddet.

Figur 24 viser de årsager til opholdet, som beboerne i spørgeskemaundersøgelsen angiver. Da en af grupperne er defineret ud fra, at mændene angiver vold som en årsag til ophold, viser svarkategorien 100 % for denne gruppe. Her afdækkes derfor øvrige årsager til ophold.

Det fremgår af figuren, at den hyppigste årsag til opholdet er, at manden har manglet et sted at bo, hvilket da også er et kriterium for indskrivning på et botilbud efter servicelovens § 110. Dette er angivet som en årsag for 67 % af de mænd, der ikke har været udsat for vold. En mindre andel af de voldsudsatte mænd (56 %) angiver det forhold, at de manglede et sted at bo, som årsag til opholdet. Forskellen er dog ikke signifikant. Herimod er der en signifikant mindre andel af de voldsudsatte mænd, som angiver vold som en årsag til opholdet, der opholder sig på botilbuddet, fordi de har manglet et sted at bo (36 %). En lige så stor andel af disse mænd (36 %) angiver, at de ikke længere kan bo hos familie og venner. Disse to årsager er ud over vold de hyppigste for mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet. En signifikant lavere andel (20 %) af de mænd, der ikke har været udsat for vold, angiver ikke længere at kunne bo hos familie eller venner, som en årsag til deres ophold. For gruppen af voldsudsatte mænd angiver 31 % dette som en årsag. Dette er ligeledes

Figur 24. Mændenes årsager til ophold på botilbuddet

en signifikant lavere andel end for gruppen af mænd, der ikke har været udsat for vold. Undersøgelsen indikerer derfor, at en større andel af de voldsudsatte mænd har forsøgt at opholde sig midlertidigt hos venner og familie, før de har taget ophold på botilbuddet, end hos de resterende beboere på herberger og mandekrisecentre.

Økonomiske vanskeligheder er den næsthøjest hyppigste årsag til opholdet blandt de mænd, der ikke har været udsat for vold i nære relationer. 32 % af disse mænd angiver økonomiske vanskeligheder som en årsag til deres ophold. Økonomiske vanskeligheder er ligeledes angivet som en årsag til opholdet for omkring en tredjedel af de voldsudsatte mænd (29 %) og

for de mænd, hvor vold desuden er en årsag til ophold (33 %). Forskellene er ikke statistisk signifikante.

En nogenlunde tilsvarende andel af voldsudsatte mænd (30 %) og af mændene, der ikke har været udsat for vold (28 %) angiver misbrug som årsag til ophold. Det gælder dog en lavere andel på 18 % af de mænd, som angiver vold som årsag til deres ophold. Denne forskel er heller ikke signifikant.

For 18 % af de beboere, der ikke har været udsat for vold, er skilsmisse eller parbrud en årsag til opholdet. En signifikant højere andel af de voldsudsatte mænd (32 %) og af de mænd, der desuden angiver vold som en årsag til opholdet (31 %), angiver dette som en årsag til deres ophold. Da størstedelen af de mænd, der har været udsat for vold, har været udsat for partnervold, er det forventeligt, at parbrud og skilsmisse hyppigere er en årsag til opholdet for disse to grupper.

9 % af de beboere, der ikke har været udsat for vold, angiver, at de er bange eller angst for at bo alene. En signifikant højere andel (20 %) af de voldsudsatte mænd, og af de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet (33 %), angiver dette som en årsag. Dette kan indikere, at vold i nære relationer kan føre til en angst for at bo alene.

De resterende årsager og forskelle imellem grupperne kan ses i figur 24. Disse forskelle er dog ikke signifikante.

Samspelet mellem forskellige svære livsomstændigheder

For størstedelen af de mænd, der angiver vold som en årsag til ophold, er der således flere forskellige årsager til, at de tager ophold på botilbuddet. I interviewmaterialet fremgår det ligeledes, hvordan opholdet på botilbuddet for flere af mændene må anskues som en kulmination af flere svære omstændigheder i mændenes liv. Tre af mændene fortæller eksplicit, at de ikke ville have henvendt sig til eller taget imod et tilbud om at blive indskrevet på et herberg eller et mandekrisecenter, alene som følge af den vold, de har været udsat for. Behovet for en bolig har været en afgørende faktor for nogle af mændene. Volden har for dem været en medvirkende årsag i samspil med andre svære livsomstændigheder.

Ser vi på disse mænds fortællinger, bærer de præg af, at mændene har befundet sig i en form for livskrise op til indskrivningen på botilbuddet. Her synes botilbuddet at have været den sidste løsning i en række af forsøg på at løse eller håndtere de svære livsomstændigheder, der har omgivet dem på tidspunktet for indflytningen. Nogle af mændene har efter

”

Jeg har boet der [i en campingvogn] i august, september, oktober, november, og så var det i starten af december, at det så småt begyndte at krakelere for mig, der var arbejdsløsheden også kommet ind over. [...] Det her, det kan jeg sgu' ikke, det kan jeg mærke, det har den forkerte retning. De psykiske tanker, de kører ned ad bakke, det er en nedadgående spiral, jeg bliver mere og mere depressiv. Jeg vil ikke sige suicidal, fordi uanset om jeg så måske havde lyst til at hænge og dingle ude i et træ, så havde det været overstået... skal hun [hans datter] stå og snakke med en kiste og sige "far, hvorfor gjorde du det?". Der tænkte jeg med mig selv, det kommer aldrig til at ske [...] Det vil jeg simpelthen ikke. Nu kører jeg sgu' lige herind [til botilbuddet] engang.

(Mand udsat for vold)

bruddet med deres partner overnattet hos enten familie eller venner eller i familiens campingvogn. I tiden op til opholdet på botilbuddet synes flere af mændene at have befundet sig i en negativ spiral med sygdom, tab af arbejde og en deraf økonomisk trang situation. Det gælder fx for en af mændene, der i nedenstående citat fortæller om hvordan det, at han mister sit arbejde, er en sidste årsag til, at det begynder at ”krakelere”.

”

Jeg har boet der [i en campingvogn] i august, september, oktober, november, og så var det i starten af december, at det så småt begyndte at krakelere for mig, der var arbejdsløsheden også kommet ind over. [...] Det her, det kan jeg sgu’ ikke, det kan jeg mærke, det har den forkerte retning. De psykiske tanker, de kører ned ad bakke, det er en nedadgående spiral, jeg bliver mere og mere depressiv. Jeg vil ikke sige suicidal, fordi uanset om jeg så måske havde lyst til at hænge og dingle ude i et træ, så havde det været overstået... skal hun [hans datter] stå og snakke med en kiste og sige ”far, hvorfor gjorde du det?”. Der tænkte jeg med mig selv, det kommer aldrig til at ske [...] Det vil jeg simpelthen ikke. Nu kører jeg sgu’ lige herind [til botilbuddet] engang.

I tråd med spørgeskemaundersøgelsen, der viser, at økonomiske vanskeligheder er en hyppig årsag til, at mændene tager ophold på botilbuddet, viser de kvalitative interview, at økonomiske vanskeligheder i samspil med flere forskellige svære omstændigheder kan føre til ophold på botilbuddet. Samtidig illustrerer mændenes fortællinger, hvad der kan ligge til grund for eller lede til, at man ikke længere kan bo hos familie og venner og derfor må søge ophold på et botilbud. Mændene har et spinkelt netværk, og de har benyttet sig af de få, de har haft at trække på, indtil det ikke længere har været en mulighed. Generelt beretter flere af de interviewede mænd om dels et mindsket socialt netværk at trække på, dels om få nære relationer, der har haft kendskab til mændenes livssituation og den vold, de har været udsat for.

I det kvalitative materiale tegner der sig ikke et tydeligt eller ensartet mønster i, hvordan forskellige svære livsomstændigheder i mændenes liv påvirker hinanden. For nogle af mændene indtræffer flere svære livsomstændigheder sideløbende, mens der for andre af mændene synes at være en sammenhæng mellem voldsudsættelse og fx angst eller nedsat arbejdsevne. Flere af mændene beretter selv om angst, stress og koncentrationsbesvær. De interviewede psykologer oplever tilsvarende, at voldsudsatte mænd ofte kan have søvnproblemer og udvise symptomer på depression og angst. En undersøgelse fra VIVE viser ligeledes, at mænd udsat for fysisk partnervold har en øget sandsynlighed for at udvikle en depression (Ottosen and Østergaard 2018), og en kvalitativ norsk undersøgelse viser, at voldsudsatte mænd kan opleve søvnløshed,

koncentrationsbesvær, indre uro og social angst (Lien et al. 2017). En af mændene beskriver i tråd med dette, hvordan han på baggrund af volden har udviklet angst, der forhindrer ham i at have et arbejde.

” Det er angsten, der gør det. Angst og frygt for alle mennesker, selv dem, jeg har nærmest. [...] Så det er svært for mig at se mig selv i et arbejde, når jeg ikke ved, hvordan jeg reagerer. Lige nu kan det [angsten] komme, selvom jeg sidder ude i gården, som et lyn fra en klar himmel. [...] Så skal jeg have en arbejdsgiver, som hele tiden skal være forstående over for, hvorfor jeg lige pludselig forsvinder. Og det gør jeg jo, jeg forsvinder, når det kommer. Så går jeg min vej, så skal jeg bare hjem ikke? Så det er helt klart noget, der skal bygges op igen. Og jeg håber da, at tingene når dertil, hvor jeg kan varetage et arbejde igen, men jeg føler mig ikke tryk nogle steder, så det gør det endnu sværere. (Mand udsat for vold)

På linje med manden i dette citat giver flere af mændene udtryk for, at de på tidspunktet for interviewet ikke er i stand til at varetage deres arbejde eller studie.

Sociale og praktiske støttebehov

I interviewene med psykologer tilknyttet botilbuddene beskrives, hvordan mændenes livssituation ofte er kaotisk, når de bliver indskrevet på botilbuddet, og at mændene kan have en oplevelse af at have mistet greb om og kontrol med deres liv. Det er psykologernes oplevelse, at mændene kan have behov for støtte til praktiske forhold såsom økonomi, NemID og bolig samt børnenes skolegang. Det kan for nogle af mændene være en forudsætning for, at de kan profitere af psykologbehandling, at de først hjælpes med at få overblik over en række andre forhold i deres liv.

” Hvis de er helt kaotiske, så giver det ikke meget mening at begynde at snakke om psykologhjælp til dem, for så er der alt muligt andet, der fylder for dem. Det kunne være: ”Hvad med mine børn? Hvordan får jeg dem i skole?”, ”Hvor skal jeg bo henne?”. Alt sådan noget kan fylde helt vildt meget for dem. (Psykolog)

Flere af de interviewede mænd fortæller også, at de har behov for støtte til at håndtere økonomi, bolig og kontakten til myndigheder, fx kommunen og familieretshuset, fordi det kan være svært at overskue og navigere i.

” Det med at kunne navigere i bureaukratiet, det har været rigtig rart [at

få hjælp til], fordi jeg har i forvejen ikke noget overskud til noget som helst. Jeg er handlingslammet, og jeg kan ikke trække mig i gang med noget som helst. Og hvis jeg så også skulle begynde at drukne lidt over dagpengesystemet, familieretshuset, børn og unge i kommunen, alt det der. Det havde ikke kunne lade sig gøre, hvis ikke jeg havde været her. (Mand udsat for vold)

Enkelte af de interviewede mænd giver udtryk for, at de ligeledes har et behov for støtte i tiden, efter at de har taget ophold på botilbuddet, både i forhold til praktiske forhold samt at få skabt et socialt netværk og generelt i forhold til at håndtere overgangen fra botilbud til egen bolig. En af de mænd, der også tidligere har været indskrevet på et krisecenterlignende botilbud, beskriver, hvordan han har manglet hjælp, efter at han har forladt tilbuddet.

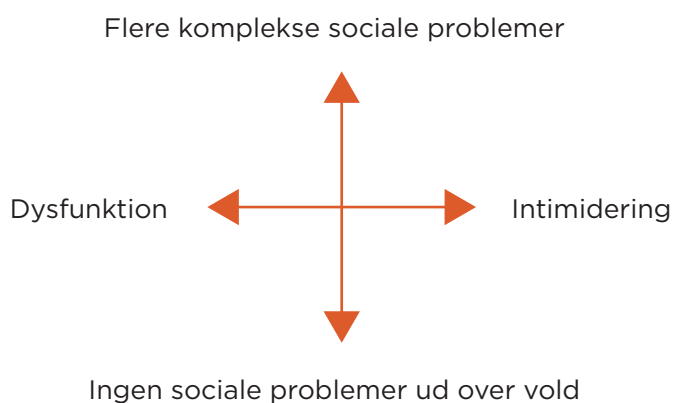
Et krisecenter er også en sovepude, der er en vis tryghed og sikkerhed i at være der, så når man kommer ud for sig selv, så kommer den virkelige verden med ét, så der er det virkelig vigtigt, at man ligesom er rustet til at komme ud igen. [...] Der er virkelig mange ting, der skal være på plads, som man glemmer, når man er her, fordi der en falsk tryghed i, at der hele tiden er nogen at snakke med. Når du kommer ud for dig selv, så sidder du for dig selv, for mange gange kender vi slet ikke nogen i byen. Så man er alene, og det kan godt være et stort problem, når man kommer ud og er alene. (Mand udsat for vold)

Interviewbaserede studier fra Norge om mænd på krisecenter peger ligeledes på, at mænd kan have behov for længerevarende støtte i form af psykologisk behandling, efterværnstilbud og hjælp til at finde egen bolig (Grøvdal and Jonassen 2015; Sogn and Hjemdal 2010).

Variationer i mændenes livsomstændigheder

Årsagerne til mændenes ophold på botilbuddet kan således variere, ligesom det kan variere, hvorvidt et samspil mellem flere forskellige forhold i mændenes liv foruden volden leder til opholdet. Med afsæt i det empiriske materiale kan man således anskue mændenes livsomstændigheder ud fra et kontinuum, hvor nogle har flere forskellige svære livsomstændigheder og sociale problemer, mens volden for andre af mændene må anskues som den primære årsag til deres ophold. Undersøgelsens målgruppe har været afgrænset til mænd, der tager ophold på botilbud under servicelovens § 110 eller et mandekrisecenter. Da indskrivningskriteriet på § 110 som bekendt ikke er vold, men 'særlige sociale problemstillinger', er det ikke overraskende, at en del af mændene har andre komplekse sociale problemer ud over voldsudsathed.

Figur 25. Dimensioner i mændenes voldserfaringer og livsomstændigheder

Undersøgelsen giver således et bredere indblik i, hvordan andre sociale problemer i mændenes liv også har indflydelse på deres udsathed og hermed deres behov for hjælp og støtte. Ligesom, der er variationer i mændenes voldserfaringer, er der altså også variationer i deres livsomstændigheder. Figur 25 illustrerer disse dimensioner i mændenes voldserfaringer og livsomstændigheder.

Formålet med illustrationen er ikke, at de enkelte mænd kan eller skal placeres i diagrammet, men at illustrere centrale variationer hos den samlede gruppe af voldsudsatte mænd. Dette skal også synliggøre behovet for differentierede tilbud, der tilgodeser variationer i mændenes behov for hjælp og støtte. Ser vi nærmere på mændenes støttebehov, afspejler de interviewede psykologers erfaringer med målgruppen ligeledes, at der kan være flere forskellige forhold, der fylder hos mændene, når de indskrives på botilbuddet, og som mændene også kan have behov for støtte til.

I tråd med dette viser nordisk viden om partnervold mod mænd, at mænds behov for hjælp og støtte kan være forskellige og afhænge af deres livssituation (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021b). Samtidig viser et pilotstudie blandt danske praktikere, der møder voldsudsatte mænd i deres arbejde, at mændenes støttebehov ikke altid er knyttet til erfaringer med partnervold, men også kan være knyttet til sociale, økonomiske og praktiske forhold som bolig og hjælp til koordinering af kontakt til myndigheder (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a).

Mændene kan således have forskellige støttebehov, når de bliver indskrevet på botilbuddet, og nogle af psykologerne fremhæver i forlængelse af dette styrken ved, at mændene kan modtage koordineret støtte målrettet forskellige dele af deres liv, når de indskrives på botilbuddet.

Opsummering

Kapitlet giver et indblik i mændenes baggrundsoplysninger og viser, at gennemsnitsalderen for de voldsudsatte mænd er signifikant lavere end for de øvrige mænd på botilbuddene. For mænd, som angiver vold som en årsag til opholdet, er gennemsnitsalderen 36 år, og for den samlede gruppe af voldsudsatte mænd er gennemsnitsalderen 40 år. For de mænd, der ikke har været udsat for vold, er gennemsnitsalderen 44 år. Blandt de voldsudsatte mænd er der signifikant flere, der har børn (lidt under halvdelen), end blandt de mænd, der ikke har været udsat for vold (lidt under en tredjedel). Det gælder både de voldsudsatte mænd generelt og de mænd, som angiver vold som en årsag til opholdet.

Hovedparten af mændene på botilbuddene er på offentlig forsørgelse. Blandt de voldsudsatte mænd er der dog en signifikant større andel, der er i arbejde eller uddannelse. Det gælder for 29 % af de mænd, som angiver vold som en årsag til opholdet, og for 23 % af de voldsudsatte mænd generelt. For de mænd, der ikke har været udsat for vold, er 12 % i arbejde eller uddannelse. En større andel af de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, har en videregående uddannelse, men forskellen er ikke signifikant. Lidt over halvdelen af alle mændene har et misbrug, som de vurderer, i et vist omfang påvirker deres liv. Både blandt de voldsudsatte mænd generelt og blandt de mænd, som angiver vold som en årsag til opholdet, er der lidt flere, der har misbrugsproblemer, end blandt de mænd, der ikke har været udsat for vold. Disse forskelle er dog ikke signifikante.

De fleste af mændene angiver hjemløshed som en årsag til opholdet. Økonomiske vanskeligheder er også en udbredt årsag til ophold både for de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, og for den samlede gruppe af voldsudsatte mænd. En tilsvarende høj andel af voldsudsatte mænd angiver misbrugsproblemer som en årsag til deres ophold, mens det gælder en lavere andel af de mænd, der angiver vold som årsag til deres ophold. Forskellen er dog ikke signifikant. Blandt de mænd, der har været udsat for vold, og i særdeleshed de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, er der signifikant flere, som angiver skilsmisse og parbrud samt at være bange for at bo alene som årsager til opholdet. Yderligere er der signifikant flere af de mænd, der har været udsat for vold, som angiver, at de ikke længere kunne bo hos deres familie eller venner.

Både interviewmaterialet og spørgeskemaundersøgelsen viser, at det for en del af mændene er flere svære omstændigheder i deres liv, der fører til opholdet på botilbuddet. I interviewmaterialet er der eksempler på mænd, der har taget direkte fra den voldsudøvende partner til botilbuddet, og for hvem det har haft en afgørende betydning, at de har kunne opnå beskyttelse på botilbuddet. For andre af de interviewede mænd

har flere forskellige svære livsomstændigheder spillet sammen og ledt til opholdet på botilbuddet. Det kan fx være mistet arbejde, angst, dårlig økonomi, og at de ikke længere kunne opholde sig hos venner og familie.

Samlet peger undersøgelsen derfor på, at mændene i varierende grad oplever forskellige sociale problemstillinger, som har betydning for deres ophold på botilbuddet. For nogle er det primært voldsudsathed og beskyttelse, de har behov for hjælp til, mens andre også har behov for hjælp til andre sociale problemstillinger. Hermed befinder mændene sig i et kontinuum mellem at have ingen sociale problemstillinger ud over vold og flere komplekse sociale problemstillinger. Der er derfor behov for differentierede indsatser, der kan imødekomme deres forskellige behov for hjælp og støtte.

Kapitel 7

Voldserfaringer i barndommen

Der kan være sammenhænge mellem vold i barndommen og forskellige sociale og psykiske problemstillinger i voksenlivet såsom alkoholisme, stofmisbrug, depression og selvmordsforsøg (Ottosen, Frederiksen, and Henze-Pedersen 2020). Nogle af disse problemstillinger er ligeledes overrepræsenterede blandt beboere indskrevet på botilbud efter servicelovens § 110 (Benjaminsen 2019; Benjaminsen, Dyrvig, and Gliese 2015). Yderligere peger undersøgelser på, at erfaringer med vold i barndommen er en risikofaktor for voldsudsættelse eller voldsudøvelse i voksenlivet (Flood and Frugård 2019; Nybergh et al. 2013) og for andre former for negativ udvikling hos personer som har været udsat for vold i barndommen. Vi har undersøgt hvordan det går med personer som er udsat for vold i barndom over tid, med fokus på følgende områder: risiko for nye voldshendelser (reviktimisering. I dette kapitel undersøges derfor mændenes erfaringer med vold i barndommen.

Kapitlet undersøger, om andelen af mænd, der har været udsat for vold i barndommen, er forskellig for mænd, der har været udsat for vold det seneste år, og for mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, sammenlignet med mænd, der ikke har været udsat for vold det seneste år.

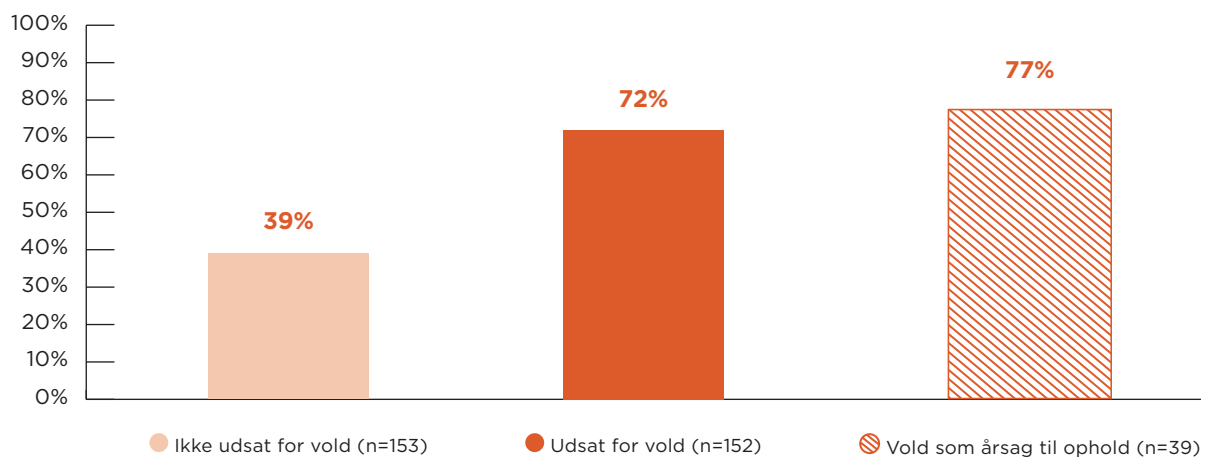
I spørgeskemaundersøgelsen spørges mændene, om de har været udsat for henholdsvis fysisk, psykisk og seksualiseret vold af en forælder, en værge eller andre familiemedlemmer, før de fyldte 18 år. For at begrænse længden af spørgeskemaet er der kun ét spørgsmål til hver voldsform. Mændene spørges desuden, om de som barn har overværet fysisk vold mellem forældrene. De enkelte spørgsmålsformuleringer kan ses i tabel 10 (se næste side). Mænd, der har overværet fysisk vold mellem deres forældre, tælles med i gruppen af mænd, der har været udsat for vold i barndommen, idet overværelse af vold kan forstås som en form for psykisk vold mod børn (Ottosen, Frederiksen, and Henze-Pedersen 2020).

Opgørelserne fra spørgeskemaundersøgelsen suppleres og nuanceres med beskrivelser fra dem af de interviewede mænd, der har været udsat for vold i barndommen, og ser nærmere på, hvilken betydning mændene selv tillægger at have været udsat for vold i barndommen. Det suppleres yderligere med interview med de fire psykologer, der alle har erfaring med at arbejde med målgruppen.

Tabel 10. Spørgsmål i spørgeskemaet, der afdækker vold i barndommen

Karakter	Spørgsmål
	Har du som barn (dvs. før du fyldte 18) oplevet, at dine forældre, værger eller andre familiemedlemmer:
Psykisk vold	Gentagne gange gjorde nar af dig, ydmygede dig, ignorerede dig eller fortalte dig, at du ikke var god nok?
Fysisk vold	Slog, skubbede eller sparkede dig?
Seksualiseret vold	Tvang eller pressede dig til seksualiserede handlinger eller rørte din krop mod din vilje?
Overværet fysisk vold i barndommen	Har du som barn hørt eller set, at en eller begge dine forældre slog, skubbede eller sparkede den anden?

Figur 26. Andel mænd, der har været udsat for mindst en form for vold i barndommen

Figur 26 viser, at 39 % af de mænd, der ikke har været udsat for vold inden for de seneste 12 måneder, har været udsat for vold i barndommen. Blandt gruppen af voldsudsatte mænd har en signifikant højere andel på 72 % været udsat for vold i barndommen. Zoomer vi ind på mænd, der angiver vold som en årsag til ophold på botilbuddet, fremgår det, at en tilsvarende høj andel (77 %) har været udsat for vold i barndommen. Forskellen er ligeledes signifikant højere end for gruppen af mænd, der ikke har været udsat for vold.

Dermed peger spørgeskemaundersøgelsen på, at der kan være en sammenhæng mellem at have været udsat for vold i en nær relation i barndommen og at udsættes for vold i en nær relation senere i livet. Andre undersøgelser fra forskellige kontekster peger på, at der tilsvarende er en sammenhæng mellem voldsudsættelse i barndommen og voldsudsættelse senere i livet (Nybergh et al. 2013; Flood and Frugård 2019). En litteraturgennemgang konkluderer, at det er en signifikant, men lille sammenhæng (Smith-Marek et al. 2015). Spørgeskemaundersøgelsen indikerer, at sammenhængen også gør sig gældende blandt mænd på herberger og mandekrisecentre i Danmark.

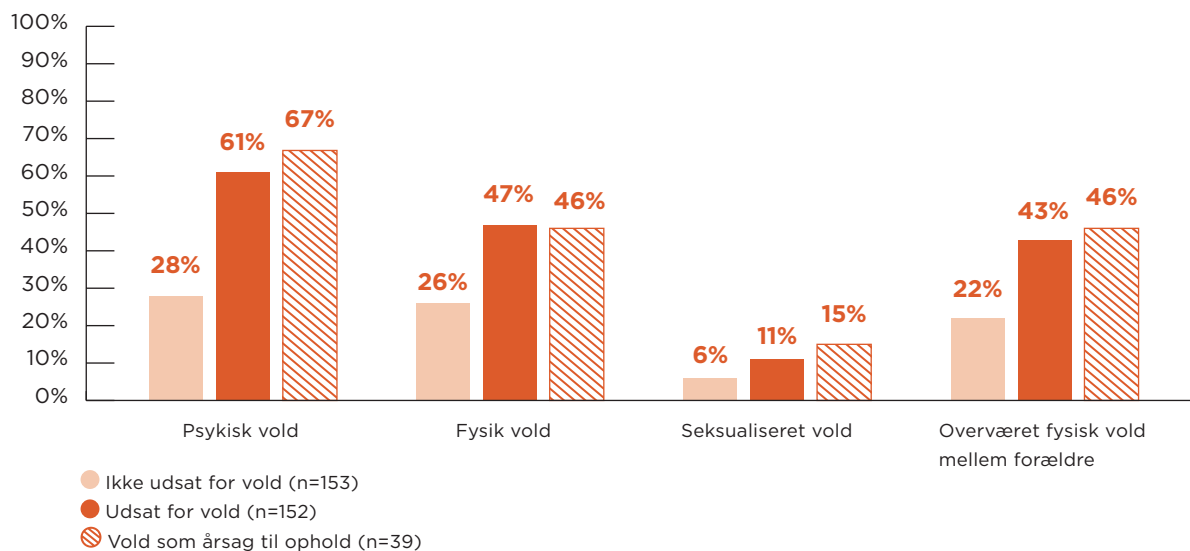
At vold i barndommen kan have en sammenhæng med vold i voksenlivet, opleves også blandt de interviewede psykologer, der fortæller, at flere af de mænd, de har mødt i deres arbejde, har oplevet vold i barndommen. En psykolog oplever, at erfaringer med vold i nære relationer går fra generation til generation. En anden psykolog fortæller, at mænd, der har været udsat for æresrelateret vold, oftest har været det gennem længere tid og igennem opvæksten.

Voldsformer

Figur 27 viser, at psykisk vold er den form for vold, som mændene oftest har været udsat for i deres barndom. Her har 28 % af de mænd, der ikke har været udsat for vold det seneste år, været udsat for vold i barndommen, mens det gælder signifikant flere i gruppen af mænd, der angiver vold som årsag til opholdet (67 %), og i gruppen af mænd, der har været udsat for vold det seneste år (61 %).

Næstmest hyppig er den fysiske vold, og også her ses en signifikant forskel på andelen af de mænd, der ikke har været udsat for vold det seneste år (26 %), i forhold til mænd med vold som årsag til opholdet (46 %) og i forhold til de voldsudsatte mænd (47 %). Den samme tendens ses for at have overværet fysisk vold mellem forældrene i barndommen. 22 % af de mænd, der ikke har været udsat for vold det seneste år, har overværet vold i barndommen. En signifikant højere andel af mænd, der angiver vold som årsag til opholdet (46 %), og af mænd, der har været udsat for

Figur 27. Andel mænd, der har oplevet hhv. psykisk, fysisk og seksualiseret vold i barndommen, og andel mænd, der har overværet fysisk vold mellem forældre

vold det seneste år (43 %), har overværet vold mellem forældrene som barn.

Seksualiseret vold er den voldsform, som færrest af mændene har været udsat for i barndommen. 6 % af de mænd, der ikke har været udsat for vold det seneste år, har været udsat for seksualiseret vold i barndommen. I gruppen af mænd, der har været udsat for vold det seneste år, har en højere andel (11 %) været udsat for seksualiseret vold, men forskellen er ikke signifikant. For mænd, der angiver vold som årsag til opholdet, har en højere andel (15 %) været udsat for seksualiseret vold i barndommen. Denne andel er signifikant højere end for andelen for mænd, der ikke har været udsat for vold det seneste år.

⁷ VIVEs undersøgelse defineres fysisk mishandling som handlinger, der fremkalder fysiske skader, eller som har stor risiko for at fremkalde fysiske skader, men hvor der lægges vægt på omstændighederne og konsekvenserne for barnet (Nygaard Christoffersen 2010, 27).

⁸ VIVEs undersøgelse er psykologisk mishandling defineret ved, at der foregår den ene eller begge af to typer handlinger. Den ene er et systematisk mønster med ydmygende og nedværdigende handlinger over for barnet, og den anden er trusler om mishandling (Nygaard Christoffersen 2010, 31).

Overordnet er omfanget af vold i barndommen højere sammenlignet med undersøgelser af forekomsten af vold i barndommen i den danske befolkning. VIVE har lavet en litteraturgennemgang af 31 skandinaviske undersøgelser af omfanget af børnemishandling (Ottosen, Frederiksen, and Henze-Pedersen 2020). Alle undersøgelserne finder, at en væsentligt lavere andel i befolkningen udsættes for vold sammenlignet med vores fund for beboerne på herberger og mandekrisecentre. For eksempel finder VIVE i en dansk undersøgelse blandt 25-årige om deres erfaringer med vold igennem barndommen, at 5,6 % havde været udsat for fysisk mishandling⁷, 22,7 % havde været udsat for psykologisk mishandling⁸ og 1,2 % havde været udsat for et seksuelt overgreb (Nygaard Christoffersen 2010, 60).

Drenge udgjorde omkring 1 ud af 10 af dem, der har været udsat for seksuelle overgreb i undersøgelsen. Tallene er ikke direkte sammenlignelige, men tyder dog på, at omfanget af vold i barndommen er væsentligt højere for mænd indskrevet på herberger og mandekrisecentre end i den danske befolkning, og altså endnu højere blandt de mænd, der har været udsat for vold inden for det seneste år.

I interviewmaterialet er der ligeledes flere eksempler på erfaringer med vold i barndommen. Der er dog også flere mænd, som fortæller, at de ikke har oplevet vold i barndommen, og beskriver deres opvækst med ord som ”stabil”, ”almindelig” eller ”kernefamilie”. I alle interviewene spørges mændene, om de har været udsat for vold i barndommen, og ikke specifikt om de forskellige voldsformer. De eksempler, mændene giver på voldshandlinger i barndommen, er udelukkende fysiske.

To af mændene har været udsat for fysisk vold af en forælder med misbrugsproblemer. I den enes tilfælde har faren haft et alkoholmisbrug og i fuldskab slået sønnen. Han fortæller, at han som barn har sovet med en kniv under hovedpuden af frygt for farens handlinger. I den anden mands tilfælde har moren haft et alkoholmisbrug under en langvarig depression og udsat ham for fysisk vold såsom at blive slået med bøjler og bæltter. Han fortæller, at volden stoppede, da han som 13-årig blev gammel nok til at slå igen. En tredje mand, der har været udsat af vold af sin far, er 18 år på interviewtidspunktet, og størstedelen af de voldshandlinger, han har været udsat for, er derfor sket i barndommen.

Sammenhæng med vold i voksenlivet

Ser vi på, hvordan erfaringer med vold i barndommen har påvirket mændene, er der i de to interview indikationer på, at vold i barndommen kan påvirke, hvordan mændene reagerer, når de udsættes for vold som voksne. En mand fortæller, at han tror, at volden i barndommen er grunden til, at han ikke har opsøgt hjælp og for eksempel er gået til lægen eller politiet.

”

Mand: Jeg snakkede med terapeuten om det. Jeg har været i noget, da jeg var lille, og så virker det [volden] velkendt, og det er egentlig meget godt, et eller andet sted. Så det er derfor, jeg ikke har kunnet komme ud af min boble [...]

Interviewer: Tror du selv, det [vold i barndommen] har nogen forbindelse nu?

Mand: Jeg tror, det er grunden til, jeg ikke har taget til lægen eller

ringet til politiet. Det er det, jeg tror, der er bag ved det. (Mand udsat for vold)

Manden fortæller her på baggrund af samtaler med sin terapeut, at hans erfaring med vold i barndommen kan have betydning for hans manglende reaktion på volden. Idet han tidligere har oplevet vold, opleves volden som 'velkendt' og 'egentlig meget godt et eller andet sted'. Altså oplever han, at det kan virke normalt for ham at blive udsat for vold, hvilket ifølge ham selv kan udfordre hans erkendelse af, at han udsættes for vold. Samtidig fortæller manden, at det har været afgørende for hans beslutning om at forlade sin voldelige partner, at han blev mere bevidst om partnerens vold mod børnene. Han ønsker ikke, at børnene skal opleve at vokse op med vold, som han selv har gjort.

I et andet interview fortæller en mand, at hans voldelige opvækst har givet ham 'lidt at stå imod med på en masse kontoer'. Det bliver dog ikke uddybet i interviewet, hvilken betydning volden i barndommen har for ham i dag. Alligevel indikerer det, at manden oplever, at hans erfaring med at have været udsat for vold i barndommen påvirker hans reaktionsmønster i dag.

En psykolog beskriver i tråd med manden i citatet, at mænd opvokset i voldelige familier har det med at tolerere den vold, de er udsat for. Han beskriver, hvordan det i arbejdet med nogle voldsudsatte er nødvendigt at forklare dem, at det er vold, de har været udsat for, og at det ikke er normal adfærd. Ifølge fagpersonen er mænd, der har vanskeligt ved at erkende, at de er udsat for vold, ofte vokset op i familier med vold. I de følgende to citater beskrives det, hvordan volden kan gå fra generation til generation:

” En psykolog, der tidligere har arbejdet her, havde samtaler først med familien, moren og børnene, på krisecenteret, så gik der 10 år, så havde psykologen samtaler med børnene igen, fordi de selv havde rodet sig ud i det. Altså der er en tolerance for vold i de familier, det er der bare. (Psykolog)

” Det er klart erfaringen, at det her kan gå igennem generationer, både hos mænd og kvinder, og det gør det også her. Vold er en udtryksform. (Psykolog)

Psykologerne beskriver det altså sådan, at der kan være en tolerance for vold i familier, hvor volden er gået fra generation til generation. Den ene psykolog beskriver vold som en udtryksform, der kan være anset som

normalt i en familie. Det at vokse op i en familie med vold kædes herigennem sammen med voldsudsættelse senere i livet.

Ingen af de mænd, der har været udsat for vold i barndommen, fortæller, at de på noget tidspunkt har modtaget hjælp og støtte i forhold til den vold, de har været udsat for i deres barndom. I tråd med andre undersøgelser peger psykologerne på, at børn, der vokser op med vold i hjemmet, ofte vil være påvirkede af volden (Bjørnholt 2019; Lien and Lorentzen 2019). Psykologerne oplever derfor, at børn, der oplever vold i hjemmet, har behov for psykologhjælp.

Dette gælder ligeledes for mændenes børn, der også er vokset op i en hjem, hvor den ene forælder har udøvet vold. Børnene vil både være påvirket af den vold, de har oplevet, ligesom mandens forældrekompetence kan være påvirket af den vold, han har været udsat for. De interviewede psykologer vurderer derfor, at der er behov for hjælp direkte til børnene, hvor deres voldserfaringer behandles, og at der samtidig arbejdes med mændenes forældreevne og relation til deres børn.

Opsummering

Kapitlet viser, at blandt alle beboere, der har besvaret spørgeskemaet, er der generelt en relativ høj andel, der har været udsat for vold i barndommen, set i forhold til den danske befolkning. Undersøgelsen indikerer hermed, at der kan være en sammenhæng mellem hjemløshed og vold i barndommen, hvilket er i tråd med andre undersøgelser, der finder, at vold i barndommen generelt øger risikoen for en række sociale problemer i voksenlivet.

Blandt de voldsudsatte mænd har 72 % været udsat for vold i barndommen. Blandt de mænd, der angiver vold som en årsag til opholdet, gælder det 77 %. Begge andele er signifikant større end blandt de øvrige mænd, hvor 39 % har været udsat for vold i barndommen. I tråd med tidligere undersøgelser indikerer undersøgelsen herved, at der kan være en sammenhæng mellem at blive udsat for vold i barndommen og blive udsat for vold i voksenlivet. Størstedelen af de mænd, der har været udsat for vold i barndommen, har været udsat for psykisk vold, mens lidt færre har været udsat for fysisk vold eller har overværet fysisk vold mellem deres forældre. Færrest har været udsat for seksualiseret vold i barndommen.

I interviewmaterialet er der både eksempler på mænd, der har været udsat for vold i barndommen, og mænd, som beskriver, at de har haft en tryk barndom. De interviewede psykologer peger på, at voldserfaringer i barndommen kan betyde, at volden bliver normaliseret, og at mændene derfor har vanskeligere ved at erkende, at de er udsat for vold i voksenlivet.

Kapitel 8

Barrierer og drivkræfter for at opsøge og modtage hjælp

En tidligere undersøgelse peger på, at det kan være en langvarig og omskiftelig proces at erkende, at man er udsat for partnervold og at opsøge og modtage hjælp (Bindesbøl Holm Johansen et al. 2020). I tråd med dette illustrerer de interviewede mænds fortællinger, at vejen til hjælp kan være barrierefyldt. Blandt de mænd, som har været udsat for partnervold, har nogle i perioden kortvarigt brudt med partneren for derefter at finde sammen igen. Andre beskriver, at de løbende har overvejet eller forsøgt at bryde med partneren, men har fundet det svært eller har oplevet, at partneren har modarbejdet deres ønske om parbrud. For flere af mændene gælder det, at det i sidste ende er partneren, der tager initiativ til at afslutte relationen. Alle mændene har på interviewtidspunktet brudt med den partner, der har udsat dem for vold, og herefter opsøgt hjælp på botilbuddet.

Dette kapitel ser nærmere på de barrierer, mændene oplever i forhold til at erkende, at de er udsat for vold, og for at opsøge og modtage hjælp og støtte. Kapitlet undersøger først mændenes erkendelse af volden og de følelser, der kan være forbundet med at fortælle andre om voldshandlingerne. Herefter gennemgås mændenes møde med omverdenen og de reaktioner, de har mødt fra deres netværk og fra fagpersoner. Kapitlet bygger alene på de kvalitative interview.

Manglende erkendelse og skam

For at opsøge og modtage hjælp fra tilbud, der har specialiseret viden om vold, er det centralt for mændene, at de erkender, at de er udsat for vold, og at de fortæller andre om dette. Dette underkapitel ser på de barrierer for erkendelse, som mændene fortæller om, og hvordan følelser som skyld og skam kan afholde mændene fra at fortælle om volden.

Barrierer for erkendelse

En barriere for at bryde med partneren og opsøge hjælp er for flere af mændene en manglende erkendelse af, at partnerens handlinger er problematiske og kan begrebsliggøres som vold. Som beskrevet i kapitel 7, oplever nogle af mændene, at voldsudsættelse i barndommen gør det sværere for dem at genkende voldshandlinger i voksenlivet og at erkende, at de er udsat for vold. Andre beskriver, hvordan de tidligere har opfattet vold som noget, som primært kvinder udsættes for, og at de har manglet kendskab til, at mænd også udsættes for vold. Derudover fortæller nogle af mændene, at de ikke har vidst, at der var tale om vold,

hvis der fx udelukkende er tale om psykisk vold. En mand beskriver fx 'Vold for mig, det har jo nok altid været knyttet og spark og slag og sådan noget voldsomt noget'. En manglende forståelse af, hvordan vold kan komme til udtryk på flere forskellige måder, kan være en barriere for at forstå, at man selv er udsat for vold, og for at opsøge hjælp.

Det er nok først her til sidst, at det rigtig er gået op for mig, hvad jeg har siddet i. Og det er jeg ked af, at jeg ikke selv har haft øjnene åbne for det noget før. Fordi så tror jeg, at jeg havde handlet anderledes (Mand udsat for vold).

En anden barriere for at erkende og reagere på vold kan være et håb om, at forholdet kan forbedres. Flere af de interviewede mænd fortæller, at det særligt er drømmen om en kernefamilie, hvor børnene vokser op med begge forældre, der har betydet, at de er blevet i forholdet. Nogle af mændene fortæller, at de selv er skilsmissebørn og er vokset op i en familie, hvor rammerne for den kernefamilie, som de ønsker at skabe for deres egne børn, ikke var til stede. Ønsket om at realisere drømmen om en kernefamilie synes således at få betydning for, hvornår mændene er indstillede på at opsøge og modtage hjælp, hvilket vi i en tidligere undersøgelse har erfaret, også kan gøre sig gældende for kvinder (Bindesbøl Holm Johansen et al. 2020).

Nogle af de interviewede mænd fortæller desuden, at deres partner tidligere selv har været udsat for vold af en mandlig partner. Dette kan ifølge mændene have betydning for, at de har udvist forståelse for partnerens handlinger som følge af svære livsomstændigheder i partnerens liv frem for at genkende handlingerne som vold.

Hun sagde i starten af vores bekendtskab, at hun havde været i et voldeligt forhold, og at hun havde fået nogle irrationelle reaktionsmønstre på grund af, at hun havde en hel masse i bagagen. Og det tog jeg for gode varer og troede, at hvis jeg bare var kærlig og omsorgsfuld, så kunne vi nok overvinde det [...]. Min naivitet har gjort, at jeg har holdt ud, mere end jeg skulle. (Mand udsat for vold)

Interviewuddraget illustrerer, hvordan mandens håb om, at kærlighed og omsorg over for partneren vil stoppe hendes voldelige adfærd, får betydning for, at han ikke tidligere bryder med hende. I tråd med dette fortæller andre af mændene om forhold hos partneren, fx en svær opvækst eller psykiske vanskeligheder, som kan have betydet, at de har udvist forståelse for, at partneren selv befinder sig i en svær situation, fremfor at fokusere på den situation, de selv befinder sig i. Anden litteratur om

mænds partnervoldserfaringer viser, at det at fortælle om partneren som én, der er sårbar eller psykisk syg, også kan være en måde for mændene at skabe et billede af sig selv som en stærk omsorgsgiver, der stemmer overens med mere traditionelle maskulinitetsopfattelser, fremfor at fortælle om sig selv som et offer for partnervold (Rosten 2020).

Følelser af skam og skyld

Når mændene har erkendt, at de er udsat for vold, kan det være svært for dem at dele deres erfaringer, fordi de oplever, at det er skamfuldt at fortælle andre, at de bliver udsat for vold. Skam kan opstå som reaktion på en oplevelse af ikke at kunne leve op til de værdier eller forventninger, som findes i samfundet generelt. I en tidligere undersøgelse har vi ligeledes fundet, at det kan opleves skamfuldt for både mænd og kvinder at fortælle, at man bliver behandlet ydmygende af sin partner (Bindesbøl Holm Johansen et al. 2020).

Yderligere peger flere studier på, at positionen 'offer for partnervold' kan være svær at indtage som mand, fordi kulturelle opfattelser af, hvad det vil sige at være et offer, kan stå i modsætning til kulturelle opfattelser af, hvad det vil sige at være maskulin. Mens der i de traditionelle opfattelser af maskulinitet er forventninger om, at mænd kan forsvare sig og løse deres problemer selv, er der i de mere traditionelle opfattelser af at være et 'offer' tilknyttet en underordnet og passiv position. Dette kan betyde, at mænd kan have svært ved at identificere sig selv som ofre for partnervold, ligesom omverdenen kan have svært ved at anerkende dem som ofre (Fjell 2013; Ernlund 2015; Hellgren, Andersson, and Burcar 2015; Rosten 2020; Bjerkeseth 2010; Grøvdal and Jonassen 2015; Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a). En af mændene beskriver selv, hvordan det kan være svært at vise sårbarhed som mand 'Jeg tror generelt, og især for mænd, at det er tabubelagt at være sårbar. Hvis du som mand viser dig sårbar, så er du svag'. Flere af mændene fortæller, hvordan de finder det skamfuldt og svært at dele, at de er udsat for vold.

Jeg har også senere fået at vide, at jeg burde været taget til læge, når hun har haft overfaldet mig og bidt mig, og jeg haft kradsemærker på hele kroppen. Men det er nok det der med skammen over at gå til lægen, fordi jeg får tæv af konen, der gjorde, at jeg lod være (Mand udsat for vold)

Andre italesætter denne skam som et tabu, der eksisterer om mænd, der udsættes for partnervold. Oplevelsen af, at det er skamfuldt og tabubelagt for mændene at fortælle, at de er udsat for vold, går igen blandt de interviewede psykologer.

” Det er mere tabubelagt end hos kvinderne. Det er det. Det er også tabubelagt hos kvinderne, men det er også stadigvæk meget tabubelagt hos mændene. Det bliver bedre og bedre, kan man sige, men vi kommer også næsten fra et nulpunkt, hvor mændene nærmest ikke snakkede om det. (Psykolog)

Samtidig fremgår det også i flere af mændenes fortællinger, at de desuden føler skyld over, at de ikke tidligere har erkendt deres situation, og at de ikke har gjort mere for at forhindre partnerens voldsudøvelse.

” Jeg blev sur på mig selv over, at jeg kunne ryge helt dernel, altså at jeg slet ikke gjorde noget (Mand udsat for vold)

” Hvorfor så jeg ikke faresignalerne, hvorfor lod jeg mig manipulere med, hvorfor har jeg ikke sagt fra med det samme, som jeg nok burde? (Mand udsat for vold)

Interviewuddragene illustrerer, at mændene kan pålægge sig selv noget af ansvaret for partnerens vold og bebrejde sig selv, at de ikke har været i stand til at stoppe voldshandlingerne. I den sammenhæng udtrykker de interviewede psykologer, at mændene kan have behov for støtte til at håndtere deres skam- og skyldfølelser og til at forstå deres egne responser. En erfaringsopsamling fra Mandecentret viser tilsvarende, at mænd udsat for partnervold kan reagere ved at være 'overdrevet selvkritiske' (Mandecentret 2020). I nordiske studier og erfaringsopsamlinger er der også eksempler på, at mænd udsat for partnervold kan opleve følelser af skyld og skam og psykiske lidelser som depression, angst og PTSD (Sogn and Hjemdal 2010; Grøvdal 2019; Mandecentret 2020). En dansk undersøgelse peger desuden på, at der blandt kvinder, der har været udsat for vold i nære relationer, kan være en sammenhæng mellem følelsen af skyld og symptomer på PTSD (Dokkedahl, Olsen, and Andersen 2021).

Omverdenens betydning for erkendelse og hjælp

At blive anerkendt af fagpersoner eller personer i eget netværk kan have betydning for, at mændene erkender, at det er vold, de er udsat for, ligesom anerkendelse kan være med til at flytte ansvaret fra manden til den voldelige partner. Det har derfor betydning, hvordan mændene bliver mødt, når andre får kendskab til, hvad der foregår i hjemmet (Bindesbøl Holm Johansen et al. 2020). I dette underkapitel ser vi først på mændenes oplevelse af at stå alene, herefter på netværkets reaktioner på volden og til sidst på mødet med fagpersoner.

Oplevelsen af at stå alene

Som beskrevet i kapitel 4, har flere af mændene oplevet, at deres partner har forsøgt at kontrollere og begrænse, hvem de ser, og hvor meget de er væk fra hjemmet, hvilket i sig selv er med til at isolere mændene fra deres netværk. Det kvalitative materiale peger desuden på, at en generel mistriksel og manglende overskud, som mændene kan opleve som følge af volden, yderligere kan begrænse deres kontakt til deres netværk. Desuden peger andre kvalitative undersøgelser af mænds partnervoldserfaringer på, at mændene kan mangle tillid til andre mennesker, hvilket gør det sværere for dem at indgå i sociale relationer (Lien et al. 2017; Plauborg and Helweg-Larsen 2013). Generelt giver størstedelen af de interviewede mænd udtryk for, at de har et spinkelt netværk, hvorfor flere af dem oplever at stå alene med at håndtere det, de er udsat for.

”

Det var også en frustration, jeg anede simpelthen ikke, hvor jeg skulle gå hen. Og vores venner eller bekendte, dem fik hun da også lynhurtigt talt med, om hvor stor en idiot jeg var, ikke? Så jeg havde heller ikke andre at snakke med. [...] Og så har jeg ikke for gode oplevelser med kommunen. Så det blev sådan lidt ”lille Palle alene i verden”.
(Mand udsat for vold)

Citatet illustrerer, hvordan manden oplever at stå alene, fordi han ikke har venner, han kan betro sig til, ligesom han ikke oplever kommunen som behjælpelig. Samtidig viser citatet, at manden generelt har manglet kendskab til, hvor han kan henvende sig, og hvilke hjælpetilbud der findes til voldsudsatte mænd. Dette går igen hos flere af de interviewede mænd. Flere af mændene formoder, at de havde opsøgt hjælp tidligere, hvis de havde haft kendskab til de eksisterende krisecenterlignende bo-tilbud.

”

Hvis jeg havde vidst, hvor let det var at komme på et krisecenter som mand, så havde jeg 110 procent pakket mine ting i en af de perioder, hvor hun ikke var hjemme, så var alt det her undgået. (Mand udsat for vold)

Mændene oplever herved, at de bliver længere tid i parforholdet, fordi de ikke ved, at der er hjælp at hente, når man som mand er udsat for partnervold. Manglende kendskab til hjælpetilbud til mænd bliver herved en central barriere for, at mændene får hjælp, og det har derfor betydning, at nogen i deres netværk eller fagpersoner formidler viden om hjælpetilbud til dem.

Netværkets betydning for erkendelse og hjælp

Selvom mændene har et sparsomt netværk, er der eksempler på, at personer i mændenes netværk har observeret en bekymrende adfærd hos partneren og opfordret mændene til at bryde med partneren eller til at opsøge hjælp. En mand, der er udsat for stalking, forstår først, hvad han er udsat for, da en ven foreslår ham at undersøge, hvad der kendetegner stalking. En anden mands mor har gentagne gange opfordret ham til at forlade partneren, ligesom en række personer i hans vennekreds har opfordret ham til at bryde forholdet, bl.a. fordi de selv har observeret partnerens vredesudbrud

Hun eksploderede tit offentligt, og så var der selvfølgelig mine egne [venner], der kontaktede mig, men de fleste spurgte ”Hvor gammel er hun?”. Der måtte jeg jo sige, at hun er 34. ”Nå, hun lyder ikke sådan”, sådan var det mest. ”Gå fra hende” og ”Lad være med at gå tilbage til hende”. (Mand udsat for vold)

For en anden af mændene er netværket direkte medvirkende til, at han forlader partneren og søger ophold på et botilbud. I dette tilfælde giver hans venner og hans svigermor kontaktoplysninger på det krisecenterlignende botilbud, som han tager ophold på. Deres kendskab til hjælpetilbud til mænd får herved betydning for, at manden modtager hjælp og støtte.

Andre af mændene oplever, at deres omgangskreds ikke har forståelse for, hvad de går igennem. Hvis omgangskredsen reagerer med manglende forståelse, kan det yderligere forstærke, at manden vælger ikke at dele sine erfaringer med vold med sin omgangskreds.

Set i bakspejlet kan jeg jo godt se, at jeg skulle nok have været bedre til at åbne mig. Men når jeg har prøvet at åbne mig over for de venner og bekendte, jeg har haft, har der ikke rigtig været forståelse for, hvad det er for en situation, jeg følte, jeg var placeret i, så jeg tror bare ikke, jeg har trumfet nok igennem. (Mand udsat for vold)

En anden mand fortæller, at hans mandlige kollegaer reagerer med humor, da de bliver bekendt med volden, uden at spørge videre til, hvordan han har det.

Jeg har faktisk bare sagt det lige ud: ”Så fik jeg sgu’ lige et blåt øje af konen”, så grinede folk jo. Først troede de, at det var for sjov, men så ikke mere end det. Så der er ikke nogen, der kommer og siger ”Nååh,

hvor er det synd for dig”. (Mand udsat for vold)

I forhold til at fortælle netværket om den seksualiserede vold, som nogle af mændene har været udsat for, er der ligeledes et eksempel på, at manden ikke bliver mødt med forståelse fra en ven, som han fortæller om, hvordan han oplever at blive presset til sex. Vennens reaktion er at stille sig uforstående overfor, hvorfor manden ikke har lyst til at have sex med sin kæreste. Et pilotstudie blandt praktikere, der møder voldsudsatte mænd, peger på, at mandens seksuelle præstationer er tæt forbundet med hans oplevelse af mandighed og følelsen af at være en ’rigtig’ mand (Bindesbøl Holm Johansen, Nymand Frederiksen, and Simonsen 2021a). Dette indikerer, at en forventning om, at mænd altid har lyst til sex, kan stå i vejen for, at voldelige handlinger anerkendes som sådan.

Mødet med fagpersoner

Fagpersoners kendskab til relevante tilbud til mænd, der er udsat for vold, samt deres generelle viden om vold i nære relationer synes ligeledes at have betydning for, om mændene bliver tilbudt den rette støtte, når de henvender sig for hjælp.

Flere af mændene fortæller om oplevelser med fagpersoner, hvor de ikke føler sig anerkendt. Mændene beskriver det særligt i relation til deres møde med politiet, som flere af dem har været i kontakt med, mens de var udsat for partnervold. Det er her væsentligt at gøre opmærksom på, at vi alene har mændenes oplevelse af mødet med politiet at tage udgangspunkt i. Der kan således være forhold, der har gjort, at politiet har handlet, som de har gjort, som vi ikke har viden om. Dette uagtet giver mændenes oplevelse af mødet med politiet os et indblik i, hvad der kan udgøre potentielle barrierer for at opsøge og modtage hjælp som voldsudsat mand.

En af de interviewede mænd fortæller, at han flere gange har forsøgt at anmelde partneren for vold, men oplevet, at det ikke er blevet anerkendt som vold.

”

Mand: Jeg har prøvet at melde hende for vold et par gange, hvor de [politiet] så siger i telefonen: ”Ah, det må I kunne snakke om”.

Interviewer: Også når du har beskrevet, hvad du har oplevet?

Mand: Ja, ja. Så siger de: ”Det lyder, som om I bare er to mennesker, der ikke kan blive enige om at gå fra hinanden. Det må I lære at snakke om som voksne mennesker”. (Mand udsat for vold)

Manden oplever, at hans voldsudsættelse rammesættes som generelle konflikter i parforholdet, som han selv må løse sammen med sin partner. Andre fortæller, at politiet er blevet kaldt ud til såkaldte 'husspektakler' uden at gribe ind over for partneren.

”

Den ene gang kom politiet, efter hun havde tyret en sutteflaske i hovedet på mig, ja også slået mig, flækket øjenbrynet. Politiet kom, jeg sad stille og roligt ned, de kunne godt se, det var mig, der havde røde mærker i ansigtet, men fordi hun stod med en baby, så bad de mig bare om at pakke mine ting og gå. (Mand udsat for vold)

Interviewuddraget viser, hvordan manden har en oplevelse af, at politiet tager hans ekspartners parti, da de er blevet tilkaldt som følge af et husspektakel. I tråd med dette fortæller den mand, der har været udsat for stalking, at han oplever, at den stalking, han udsættes for, bliver negligeret af politiet, og han oplever at blive talt fra at føre en sag om tilhold. Han bliver desuden bedt om at ignorere stalkeren, og han oplever at blive mødt med en forestilling om, at han som mand selv bør kunne håndtere situationen. Hans møde med politiet får betydning for, at han ikke efterfølgende opsøger anden hjælp.

”

Interviewer: Har du opsøgt hjælp andre steder?

Mand: Nej. Det har kun været politistationen, og efter jeg fik den her følelse af afslag, så mistede jeg lidt troen på systemet, når det gælder sådan nogle situationer her. Fordi hvis det var en kvinde, som havde sat sig ind på politistationen med lignende billeder, historikker og beviser, så var hun blevet mødt med det samme. Fordi det er mere normalt i dag, at en kvinde tager ophold på et center eller søger hjælp hos politiet, hvis der er en situation om stalking, end at en mand går ind og siger, en kvinde stalker én. Det hører man jo ikke nogen steder. Så der følte jeg mig lidt splittet i forhold til at blive mødt som menneske og ikke som mand. Så det var sådan lidt en øv-følelse, og jeg blev sådan lidt opgivende, også på det punkt. (Mand udsat for vold)

Interviewuddraget illustrerer vigtigheden af at møde mennesker, der er udsat for partnervold, med forståelse og anerkendelse, da det kan afholde dem fra at opsøge anden hjælp, hvis de oplever, at de ikke bliver taget alvorligt. I interviewuddraget fortæller manden, hvordan han oplever, at hans køn har betydning for, at han ikke får den hjælp, han har brug for. I en tidligere undersøgelse har vi dog tilsvarende eksempler på kvinder, der ligeledes ikke oplever at blive anerkendt i mødet med politiet (Bindesbøl Holm Johansen et al. 2020).

Fagpersoners kendskab til relevante tilbud til mænd, der er udsat for vold, synes ligeledes at have betydning for, om mændene bliver tilbudt den rette støtte, når de henvender sig for hjælp. For flere af mændene gælder det, at fagpersoner, som de møder, ikke henviser dem til det rette tilbud. Her er det dog ikke fagpersonens mangel på anerkendelse af mandens situation, der udfordrer, at manden bliver tilbudt hjælp, men derimod fagpersonens kendskab til relevante tilbud til voldsudsatte mænd. For en af mændene er det politiet, der har fortalt ham om muligheden for at tage på krisecenter, men uden at politiet har haft kendskab til krisecentre for mænd.

”

Politiet kommer så med en liste over krisecentre, hvilke jeg så ringer til, men alle er til kvinder, der er ikke noget til mænd. Så først da jeg får fat i [navn på krisecenter] fortæller han mig, at der er et krisecenter for mænd i [navn på by]. Dem prøver jeg så at ringe til, og de siger, at det er helt fint, jeg kan bare komme. Så det blev direkte fra hospitalet af og til [navn på krisecenter]. Og det var jo virkelig noget, jeg slet ikke havde vidst var en mulighed. (Mand udsat for vold)

Foruden politiet har de fleste af mændene været i kontakt med kommunen for at få hjælp til deres situation. Nogle har rettet henvendelse pga. volden, mens andre har rettet henvendelse som følge af deres situation som hjemløs. Nogle af mændene oplever ikke, at kommunen har tilbudt dem den rette hjælp. Flere af mændene er blevet henvist til ordinære herberger eller forsorgshjem, men har fravalgt det, bl.a. fordi de oplever målgruppen som mere socialt belastet end dem selv. For en af mændene har den manglende mulighed for at have børn med på herberget også været udslagsgivende for hans beslutning om at takke nej til opholdet, mens en anden får tilbudt en plads, der er for tæt på hans nuværende bolig og derfor ikke kan afhjælpe problemet med stalking.

Der er dog også mænd, der fortæller, at de igennem kommunen har fået kendskab til det krisecenterlignende botilbud, som de har taget ophold på. En af mændene fortæller om at være blevet tilbudt den rette støtte fra kommunens side, og i den forbindelse være blevet vejledt til at tage ophold på et krisecenterlignende botilbud. De forskellige erfaringer med kommunen er i tråd med en tidligere undersøgelse af kommunernes praksis og indsats over for partnervold, der viser, at den hjælp, voldsudsatte møder i kommunen, mangler systematik og varierer fra kommune til kommune og kan afhænge af den pågældende fagpersoners viden om vold i nære relationer (Oldrup, Kjær, and Weih 2019).

Opsummering

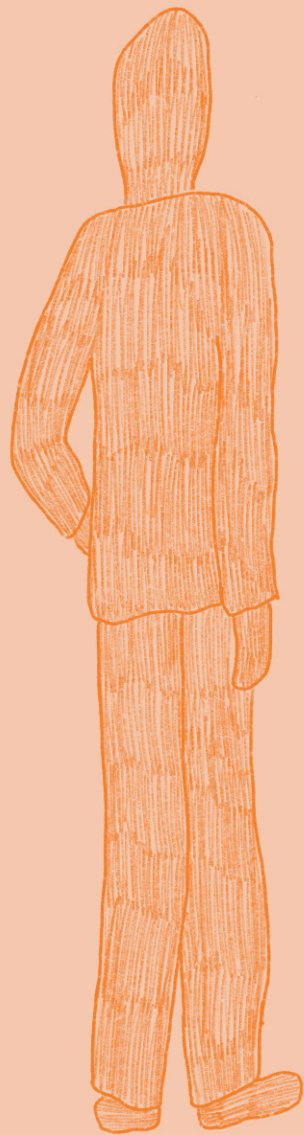
Interviewene viser, at mændenes vej til hjælp kan være barrierefyldt. Først og fremmest kan det tage tid for mændene at erkende, at de er

udsat for vold i nære relationer. Det kan hænge sammen med, at volden er blevet normaliseret for mændene, måske allerede i barndommen. Det kan også skyldes mændenes manglende kendskab til, hvordan forskellige former for vold kan komme til udtryk. Når mændene erkender, at de er udsat for partnervold, så kan ønsket om en kernefamilie være en barriere for at bryde relationen til den voldelige partner. En forståelse for svære forhold i partnerens liv kan ligeledes være en barriere for at bryde med partneren. Flere af de interviewede mænd oplever desuden, at det er skamfuldt for mænd at vise sårbarhed og være udsat for partnervold. Dette kan udfordre mændene i at tale med andre om volden.

Derudover kan et begrænset netværk i sig selv være en barriere for, at mændene deler deres erfaringer med andre, ligesom det kan medvirke til, at mændene oplever at stå alene med at løse deres udfordringer. Blandt de interviewede mænd er der flere, der har manglet kendskab til de hjælpetilbud, der findes til mænd, der er udsat for vold. Dette kan ligeledes forstærke mændenes oplevelse af at stå alene. Flere af mændene vurderer, at de ville have søgt hjælp tidligere, hvis de havde kendt til relevante hjælpetilbud.

Erfaringer med at blive mødt med manglende forståelse eller manglende anerkendelse af omgangskredsen eller fagpersoner kan også føre til, at mændene bliver mindre tilbøjelige til at fortælle andre om volden. Reaktionen fra omverdenen kan derfor have betydning for mændenes tro på, at det er muligt at få hjælp. Blandt de interviewede mænd er der både eksempler på, at mændene er blevet anerkendt og har fået tilbudt den rette hjælp, fx af fagpersoner i kommunen, og eksempler på det modsatte. Flere af mændene beretter om reaktioner fra fagpersoner, når de har fortalt om volden, som indikerer, at fagpersonerne har begrænset viden om partnervold. Dette kan medvirke til, at mændene ikke bliver mødt med forståelse, og at mændene som konsekvens heraf ikke får den rette hjælp i tide. Det gælder fx fagpersoner hos politiet og kommunale sagsbehandlere.

Litteraturliste

Bilag

- Bagnoli, Anna. 2009. "Beyond the Standard Interview: The Use of Graphic Elicitation and Arts-Based Methods". *Qualitative Research* 9 (5): 547–70.
- Bakketeig, Elisiv, Elisabeth Gording Stang, Christian Madsen, Ingrid Smette & Kari Stefansen. 2014. *Krisesentertilbudet i kommunene. Evaluering av kommunenes implementering av krisesenterloven*. (Rapport 19/2014). Oslo: Oslo Metropolitan University – Velferdsforskningsinstituttet NOVA.
- Benjaminsen, Lars. 2019. *Hjemløshed i Danmark 2019. National kortlægning*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Benjaminsen, Lars, Theresa Dyrvig & Torben Gliese. 2015. *Livet på hjemløseboformer. Brugerundersøgelse på § 110-boformer*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Bindesbøl Holm Johansen, Katrine, Marie Nymand Frederiksen & Laura Simonsen. 2021a. *Mænd udsat for partnervold – et pilotstudie blandt danske praktikere med perspektiver fra skandinavisk forskning og praksis*. København: Lev Uden Vold.
- . 2021b. *Nordisk viden om partnervold mod mænd – et litteraturstudie*. København: Lev Uden Vold.
- Bindesbøl Holm Johansen, Katrine, Nathalie Weih, Marie Nymand Frederiksen & Helene Oldrup. 2020. *Veje mod et liv uden vold – Erfaringer fra kvinder og mænd, som har været udsat for eller har udøvet vold mod en partner*. Frederiksberg: Lev Uden Vold.
- Bjerkeseth, Line. 2010. *Den mannlige offerrollen. En intervjustudie av menn som opplever vold fra kvinnelig partner*. Oslo: Oslo Universitet, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi.
- Bjørnholt, Margunn. 2019. "The Social Dynamics of Revictimization and Intimate Partner Violence: An Embodied, Gendered, Institutional and Life Course Perspective". *Nordic Journal of Criminology* 20 (1): 90–110.
- Bjørnholt, Margunn & Ole Kristian Hjemdal. 2018. "Measuring Violence, Mainstreaming Gender: Does Adding Harm Make a Difference?" *Journal of Gender-Based Violence* 2 (3): 465–79.
- Deen, Laura, Katrine Bindesbøl Holm Johansen, Sanne Pagh Møller &

Bjarne Laursen. 2018. *Vold og seksuelle krænkelser*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Dokkedahl, Sarah Bøgelund, Mette Tegtmeier Olsen & Maiken Kirk Andersen. 2021. *Kvinder på kvindekrisecenter. En detaljeret undersøgelse om vold og voldens følgevirkninger over tid i et traumeperspektiv*. Odense: Syddansk Universitet, Videnscenter for Psykotraumatologi under Institut for Psykologi.

Ernlund, Marissa Iwona. 2015. "Beröra utan att uppröra – Män slagna av kvinnor". *Socialmedicinsk Tidskrift* 92 (2): 236–43.

Fjell, Tove Ingebjørg. 2013. *Den usynliggjorte volden*. Bergen: Akademisk Forlag.

Flood, Helene & Ida Frugård. 2019. *Vold i oppveksten: Varige spor? En longitudinell undersøkelse av reviktimisering, helse, rus og sosiale relasjoner hos unge utsatt for vold i barndommen*. (Rapport 1/2019). Oslo: NKVTS – Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Gravesen, Ida Dal, Mette Tegtmeier Olsen & Marie Winther. 2015. *Når mænd udsættes for partnervold af en kvinde – en narrativ analyse af maskuliniteter og voldsudsathed*. Specialeopgave i Kultur- og Sprogmodestudier. Roskilde: Roskilde Universitet.

Grøvdal, Yngvil. 2019. 'Ikke verdt å gå til politiet med'. *Om vold i parforhold som ikke er anmeldt*. (Rapport 5/2019). Oslo: NKVTS – Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Grøvdal, Yngvil & Wenche Jonassen. 2015. *Menn på krisesenter*. (Rapport 5/2015). Oslo: NKVTS – Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Heimer, Gun, Tommy Andersson & Steven Lucas. 2014. *Väld och hälsa. En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa*. Uppsala: NCK – Nationalt centrum för kvinnofrid, Uppsala universitet.

Hellgren, Louise, Hanna Andersson & Veronika Burcar. 2015. "Du kan ju inte bli slagen av en tjej liksom" – en studie av män som utsatts för våld i nära relationer". *Socialvetenskaplig Tidskrift* 22 (1): 82-99.

Johnson, Michael Paul. 2008. *A Typology of Domestic Violence: Intimate Terrorism, Violent Resistance, and Situational Couple Violence*. Boston: Northeastern University Press.

Lev Uden Vold. 2018. *Socialfaglig definition af psykisk vold i nære relationer*. Frederiksberg: Lev Uden Vold.

Lien, Marianne Inèz & Jørgen Lorentzen. 2019. *Men's Experiences of Violence in Intimate Relationships*. Cham: Palgrave Studies in Victims and Victimology.

Lien, Marianne Inèz, Pia Dybvik Staalesen, Jørgen Lorentzen & Claes Ekenstam. 2017. *Den mannlige smerte. Menns erfaringer med vold i nære relasjoner*. (Rapport 2017-02). Oslo: Proba Samfunnsanalyse.

Mandecentret. 2020. *Vold mod mænd i nære relationer. Under radaren*. København: Mandecentret.

Nybergh, Lotta, Charles Taft, Viveka Enander & Gunilla Krantz. 2013. "Self-Reported Exposure to Intimate Partner Violence among Women and Men in Sweden: Results from a Population-Based Survey". *BMC Public Health* 13 (1): 13.

Nygaard Christoffersen, Mogens. 2010. *Børnemishandling i hjemmet*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Oldrup, Helene, Sofia Kjær & Nathalie Weih. 2019. *Partnervold – kommunernes praksis og indsats*. København: Lev Uden Vold

Ottosen, Mai Heide, Signe Frederiksen & Sofie Henze-Pedersen. 2020. *Psykisk vold mod børn i hjemmet: Et vidensgrundlag*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Ottosen, Mai Heide & Stine Vernstrøm Østergaard. 2018. *Psykisk partnervold: En kvantitativ kortlægning*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Oxford Research. 2019. *Evaluering af den nationale handlingsplan 'Indsats mod vold i familien og i nære relationer'*. Frederiksberg: Oxford Research.

Plauborg, Rikke & Karin Helweg-Larsen. 2013. *Partnervold mod mænd i Danmark*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Regeringen. 2016. *En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Utdrag ur Skr. 2016/17: 10*. Stockholm: Jämställdhetsmyndigheten.

Rosten, Monika Grønli. 2020. "En (tro)verdilig utsatt? Menns fortellinger om vold fra en kvinnelig eller mannlig partner". I: Anja Bredal, Helga Eggebø & Astrid M. A. Eriksen (red.). *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge*, 87–106. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Rosten, Monika Grønli, Ingvil Thallaug Øverli & Tonje Gundersen. 2020. *Truffet av volden: Familievernets arbeid med vold i nære relasjoner*. (Rapport 7/2020). Oslo: Oslo Metropolitan University – Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

Smith-Marek, Erika N., Bryan Cafferky, Prerana Dharnidharka, Allen B. Mallory, María Dominguez, Jessica High, Sandra M. Stith & Marcos Mendez. 2015. "Effects of Childhood Experiences of Family Violence on Adult Partner Violence: A Meta-Analytic Review". *Journal of Family Theory & Review* 7 (4): 498–519.

Socialstyrelsen. 2019. *Faglige anbefalinger til god praksis på § 110-boformer. Borgernes udredning og plan*. Odense: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsens författningssamling. 2014. *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer*. SOSFS 2014:4. Sverige: Socialstyrelsen.

Sogn, Hanne & Ole Kristian Hjemdal. 2010. *Vold mot menn i nære relasjoner. Kunnskapsgjennomgang og rapport fra et pilotprosjekt*. Oslo: NKVTS – Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Swahnberg, I. M. Katarina & Barbro Wijma. 2003. "The NorVold Abuse Questionnaire (NorAQ): Validation of New Measures of Emotional, Physical, and Sexual Abuse, and Abuse in the Health Care System among Women". *European Journal of Public Health* 13 (4): 361–366.

Thoresen, Siri & Ole Kristian Hjemdal. 2014. *Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv*. Oslo: NKVTS – Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Wade, Allan. 1997. "Small Acts of Living: Everyday Resistance to Violence and Other Forms of Oppression". *Contemporary Family Therapy* 19 (1): 23–39.

Serviceoven, bkg. nr. 1548 af 01/07/2021.

Straffeloven, bkg. nr. 1851 af 20/09/2021

Bufdir – Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. 2021. ”Menn på krisesenter”. Lokaliseret på: https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/krisesentertilbudet_i_norske_kommuner/menn_pa_krisesenter/ (besøgt d. 13. januar 2022).

Danmarks Statistik BOF11A. 2021. ”BOF11A: Personer på herberger og forsorgshjem mv. efter alder, overnatning og køn”. 2021. Lokaliseret på: <https://www.statbank.dk/BOF11A> (besøgt d. 13. januar 2022).

Danmarks Statistik BOF11B. 2021. ”BOF11B: Personer på herberger og forsorgshjem mv. efter alder, ophold og køn”. Lokaliseret på: <https://www.statbank.dk/BOF11B> (besøgt d. 13. januar 2022).

Dansk Stalking Center. 2021. ”Hvad er stalking?”. Lokaliseret på: <https://danskstalkingcenter.dk/hvad-er-stalking/> (besøgt d. 13. januar 2022).

Rikskriscentrum. 2022. ”Om Rikskriscentrum”. Lokaliseret på: <https://rikskriscentrum.se/om-rikskriscentrum/> (besøgt d. 21. januar 2022).

Bilag 1. Papirversion af spørgeskema til beboere

Tak fordi du vil deltage i Lev Uden Volds spørgeskemaundersøgelse.

Spørgeskemaet skal bruges til at undersøge, hvor mange mænd på boformer der har været udsat for vold i nære relationer. Din besvarelse er anonym. Når vi modtager din besvarelse, ved vi derfor ikke, hvem der har besvaret spørgeskemaet. Den medarbejder, der indtaster din besvarelse i vores system, vil dog kende til dine svar.

Hvad er din alder?

_____

2. Hvad er dit opholdsgrundlag i Danmark?

- Dansk statsborger
- Tidsbegrænset opholdstilladelse
- Permanent opholdstilladelse

3. Hvad lever du af (din faste indtægt)?

- Arbejdsindtægt
- Indtægt gennem fleks- eller skånejob
- Kontanthjælp eller uddannelseshjælp
- Selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse
- Førtidspension
- Pension eller efterløn
- Arbejdsløshedsdagpenge
- SU
- Ingen fast indtægt

4. Hvad er din højeste fuldførte uddannelse?

- Ikke gennemført folkeskolen
- Grundskole/Folkeskole
- Erhvervsuddannelse
- Gymnasial uddannelse
- Videregående uddannelse

5. I hvor høj grad har du misbrugsproblemer, som påvirker dit liv?

- I høj grad
- I nogen grad
- I mindre grad
- Slet ikke

6. Har du et eller flere børn under 18 år?

- Ja
- Nej

6.1. Hvor mange børn under 18 har du?

Spørgsmålet skal kun besvares, hvis du har svaret "Ja" til, at du har børn (Spørgsmål 6).

_____

6.2. Hvor ofte ser du cirka dit barn/ dine børn?

Spørgsmålet skal kun besvares, hvis du har svaret "Ja" til, at du har børn (Spørgsmål 6).

- Dagligt
- Hver uge
- Hver anden uge
- Cirka en gang om måneden
- Sjældnere end en gang om måneden
- I øjeblikket ingen kontakt

Vi vil nu spørge, om du har oplevet, at en nær relation har udsat dig for forskellige former for vold de seneste 12 måneder op til dit nuværende ophold på boformen. En nær relation er familiemedlemmer, partner eller ekspartner. Familiemedlemmer er fx børn, forældre, søskende, stedbørn, stedforældre, stedsøskende eller en onkel eller en tante. Hvis du har oplevet noget, du har brug for at tale om, kan du altid ringe til Lev Uden Volds hotline på tlf. 1888.

7. Psykisk vold

Har du inden for de seneste 12 måneder op til dit nuværende ophold oplevet, at en partner, ekspartner eller et familiemedlem:

	Ja	Nej	Ved ikke
Gentagne gange har kritiseret dit udseende, din krop eller din væremåde, eller har latterliggjort dig eller kaldt dig øgenavne?			
Gentagne gange har forsøgt at bestemme hvem du er sammen med, og hvad du laver?			
<u>Spørgsmålet skal kun besvares, hvis du har svaret "Ja" til, at du har børn (Spørgsmål 6).</u>			
Gentagne gange har truet med ikke at lade dig se dine børn?			

Gentagne gange har truet med at skade dig, dine børn, dit kæledyr eller med at gøre skade på sig selv?			
--	--	--	--

7.1. Hvem gjorde disse ting mod dig?

Spørgsmålet skal kun besvares, hvis du har svaret "Ja" til ét eller flere af spørgsmålene om psykisk vold (spørgsmål 7). (Det er muligt at sætte flere kryds, hvis du har været udsat for psykisk vold af flere forskellige personer. Du skal kun krydse af, hvilket køn voldsudøver har, ud for den/de personer, som har udsat dig for psykisk vold)

	Mand	Kvinde
Nuværende partner		
Tidligere partner, mens jeg var i forholdet		
Tidligere partner, efter vi var gået fra hinanden		
Forældre eller stedforældre		
Barn/børn eller stedbarn/stedbørn		
Søskende eller stedsøskende		
Andet familiemedlem		

8. Fysisk vold

Har du inden for de seneste 12 måneder op til dit nuværende ophold oplevet, at en partner, ekspartner eller et familiemedlem har:

	Ja	Nej	Ved ikke
Skubbet eller rusket dig, givet dig en lussing, revet eller bidt dig eller holdt dig fast mod din vilje?			

Slået dig med knytnæve eller med en hård genstand, sparket dig, kastet dig ind i en væg, møbler eller ned ad en trappe?			
Forsøgt at kvæle dig eller truet/angrebet dig med skydevåben, kniv eller lignende?			

8.1. Hvem gjorde disse ting mod dig?

Spørgsmålet skal kun besvares, hvis du har svaret "Ja" til ét eller flere af spørgsmålene om fysisk vold (spørgsmål 8).

(Det er muligt at sætte flere kryds, hvis du har været udsat for fysisk vold af flere forskellige personer. Du skal kun krydse af, hvilket køn voldsudøver har, ud for den/de personer, som har udsat dig for fysisk vold)

	Mand	Kvinde
Nuværende partner		
Tidligere partner, mens jeg var i forholdet		
Tidligere partner, efter vi var gået fra hinanden		
Forældre eller stedforældre		
Barn/børn eller stedbarn/stedbørn		
Søskende eller stedsøskende		
Andet familiemedlem		

8.2. Er handlingerne sket flere gange de seneste 12 måneder op til dit nuværende ophold?

Spørgsmålet skal kun besvares, hvis du har svaret "Ja" til ét eller flere af spørgsmålene om fysisk vold (spørgsmål 8).

- Det er sket en gang
- Det er sket flere gange

9. Har du inden for de seneste 12 måneder op til dit nuværende ophold oplevet, at en partner, ekspartner eller et familiemedlem:

	Ja	Nej	Ved ikke
Har fået en anden person til at skade dig fysisk, eller truet med det?			
Har givet dig grund til at frygte at blive alvorligt skadet eller dræbt?			

10. Seksuel vold

Har du inden for de seneste 12 måneder op til dit nuværende ophold oplevet, at en partner, ekspartner eller et familiemedlem:

	Ja	Nej	Ved ikke
Gentagne gange har nedgjort dig ved at kritisere din manglende seksuelle lyst eller dine seksuelle præstationer?			
Har tvunget eller presset dig til seksuelle handlinger, selvom du ikke ville?			

10.1. Hvem gjorde disse ting mod dig?

Spørgsmålet skal kun besvares, hvis du har svaret "Ja" til ét eller flere af spørgsmålene om seksuel vold (spørgsmål 10). (Det er muligt at sætte flere kryds, hvis du har været udsat for seksuel vold af flere forskellige personer. Du skal kun krydse af, hvilket køn voldsudøver har, ud for den/de personer, som har udsat dig for seksuel vold)

	Mand	Kvinde
Nuværende partner		
Tidligere partner, mens jeg var i forholdet		
Tidligere partner, efter at vi var gået fra hinanden		
Forældre eller stedforældre		
Barn/børn eller stedbarn/stedbørn		
Søskende eller stedsøskende		
Andet familiemedlem		

11. Hvor opholder din partner/tidligere partner sig i dag?

Spørgsmålet skal kun besvares, hvis du har svaret "Ja" til, at din partner eller tidligere partner har udsat dig for psykisk, fysisk eller seksuel vold (spørgsmål 7, 8 og 10).

- I eget hjem
- I fælles hjem
- På gaden
- På herberg
- På et kvindekrisecenter
- Bor hos familie eller venner
- Andet

12. Vold i barndommen

Har du som barn (dvs. før du fyldte 18) oplevet, at dine forældre, værger eller andre familiemedlemmer:

	Ja	Nej	Ved ikke
Gentagne gange gjorde nar af dig, ydmygede dig, ignorerede dig eller fortalte dig, at du ikke var god nok?			
Slog, skubbede eller sparkede dig?			
Tvang eller pressede dig til seksuelle handlinger eller rørte din krop mod din vilje?			

13. Vold mellem forældre

Har du som barn hørt eller set, at en eller begge dine forældre slog, skubbede eller sparkede den anden?

- Ja
- Nej
- Ved ikke

14. Hvad er årsagerne til, at du i dag opholder dig på boformen?

(Sæt gerne flere kryds)

- Udsat for vold fra en nær relation
- Skilsmisse/samlivsbrud
- Økonomiske vanskeligheder
- Misbrugsproblemer
- Var bange eller angst for at bo alene
- Kunne ikke længere bo hos familie/venner
- Løsladt fra fængsel
- Manglede et sted at bo
- Anden årsag

Bilag 2. Papirversion af spørgeskema til botilbud

Mange tak fordi du har deltaget i Lev Uden Volds undersøgelse. Din besvarelse hjælper os til at sikre, at mænd, som har været udsat for vold i en nær relation, kan få bedre hjælp. Hvis du selv har brug for at snakke om nogle af de handlinger, som du er blevet udsat for, kan du altid ringe til vores hotline på tlf. 1888. Telefonen er døgnåben, og du er anonym, når du ringer.

Tak fordi I deltager i Lev Uden Volds undersøgelse.

Spørgeskemaet skal bruges til at undersøge, hvor mange mænd der bor på en boform, som har været udsat for vold i nære relationer i barndommen og/eller i voksenlivet, og hvad karakteren af denne vold er. For at vi kan anvende de indsamlede data, er det vigtigt for os at vide, hvor mange af jeres beboere der har besvaret spørgeskemaet. I skal derfor først udfylde dette spørgeskema, når alle jeres beboere er blevet tilbudt at besvare spørgeskemaet.

1. Har I i jeres daglige arbejde fokus på, om jeres beboere har været udsat for vold i nære relationer?

- Ja, vi er systematisk opmærksomme på at afdække, om manden har været udsat for vold, enten ved indskrivning eller i løbet af opholdet
- Vi har et fokus på vold, hvis beboeren selv fortæller om voldsudsættelse
- Nej, det beskæftiger vi os ikke med

2. Kan man være indskrevet, hvis man har et aktivt misbrug?

- Ja
- Nej
- Det afhænger af en vurdering af den enkelte borger

3. Må man være indskrevet, hvis man har ubehandlede psykiske sygdomme?

- Ja
- Nej
- Det afhænger af en vurdering af den enkelte borger

4. Er boformen tilgængelig for mennesker med bevægelseshandicap?

- Ja
- Nej

5. Hvor mange mænd har været indskrevet på boformen i uge 35?

(Alle mænd skal tælles med her, dvs. også mænd, der ikke har været udsat for vold)

_____

6. Hvor mange mænd har besvaret spørgeskemaet?

_____

7. Hvis ikke alle mænd har besvaret spørgeskemaet, hvad er årsagen til det?

(Sæt gerne flere kryds)

- Alle mænd har besvaret spørgeskemaet
- Pga. travlhed har vi ikke kunnet spørge alle mænd
- Nogle mænd har ikke ønsket at besvare spørgeskemaet
- Nogle mænd har ikke haft de fornødne sproglige færdigheder til at besvare spørgeskemaet
- Nogle mænd har ikke haft de fornødne kognitive færdigheder til at besvare spørgeskemaet
- Nogle mænd har ikke haft overskud til at besvare spørgeskemaet
- Andet, skriv hvad

_____

8. Vi vil ud fra undersøgelsens resultater give et estimat på, hvor mange mænd som har været udsat for vold i nære relationer, der årligt gør ophold på et botilbud efter servicelovens § 110. Vurderer I, at jeres beboersammensætning lige nu ligner beboersammensætningen, som den ser ud for resten af året?

- Ja, vi har en oplevelse af, at andelen af mandlige beboere, der har været udsat for vold i en nær relation, ligner andelen resten af året
- Nej, vi har en oplevelse af, at vi normalt har flere mandlige beboere, der har været udsat for vold i en nær relation
- Nej, vi har en oplevelse af, at vi normalt har færre mandlige beboere, der har været udsat for vold i en nær relation
- Vi arbejder ikke normalt med vold i nære relationer, og vi har derfor ikke viden nok til at kunne foretage denne vurdering

9. Er der mulighed for, at en mandlig beboer kan have sine børn med sig under opholdet?

- Ja, barnet kan bo her sammen med sin far
- Barnet kan komme på overnatning
- Barnet kan komme på besøg på boformen
- Nej vi kan ikke have børn på boformen

Mange tak for jeres deltagelse i Lev Uden Volds undersøgelse af voldsudsatte mænd på mandekrisecentre og godkendte § 110-tilbud. Har I yderligere kommentarer eller feedback til, hvordan det har været at få mændene til at besvare spørgeskemaet, er I velkomne til at tage kontakt til projektleder Marie Nymand Frederiksen på mnf@levudenvold.dk eller på tlf. 31624441.

Har I selv brug for rådgivning vedrørende en borger, kan I altid kontakte vores døgnåbne nationale hotline på tlf. 1888.

Andre udgivelser fra Lev Uden Vold

Viden om vold i nære relationer

- *En kortlægning af litteratur fra 1984 til 2020 i Danmark, 2021*

Mænd udsat for partnervold

- *et pilotstudie blandt danske praktikere med perspektiver fra skandinavisk forskning og praksis, 2021*

Nordisk viden om partnervold mod mænd

- *et litteraturstudie, 2021*

Hvordan opsporer og håndterer jeg sager om partnervold?

- *En håndbog til kommunale sagsbehandlere, 2021*

Veje mod et liv uden vold

- *Erfaringer fra kvinder og mænd, som har været udsat for eller har udøvet vold mod en partner, 2020*

Vold i familien

- *viden for fagfolk. Antologi, 2020*

Opsporing af personer udsat for vold i nære relationer

- *et inspirationshæfte til fagpersoner. 2019*

Risikovurdering af vold i nære relationer

- *et inspirationshæfte til fagpersoner. 2019*

Mig og min (særlige) rygsæk

- *en bog til børn og unge, der oplever vold i familien. 2019*

Partnervold

- *kommunernes praksis og indsats. 2019*

Kortlægning af efterværn for voldsudsatte. 2018

Kortlægning af definitioner og begreber om psykisk vold. 2018

Kortlægning af vejledninger og redskaber til opsporing og vurdering af vold i nære relationer. 2018

Psykiske, fysiske og sociale konsekvenser af psykisk vold i parforhold

- *kortlægning af forskning. 2018*

Socialfaglig definition af psykisk vold i nære relationer. 2018

Find alle udgivelser fra Lev Uden Vold på vores hjemmeside under:

Viden om vold / undersøgelser fra Lev Uden Vold

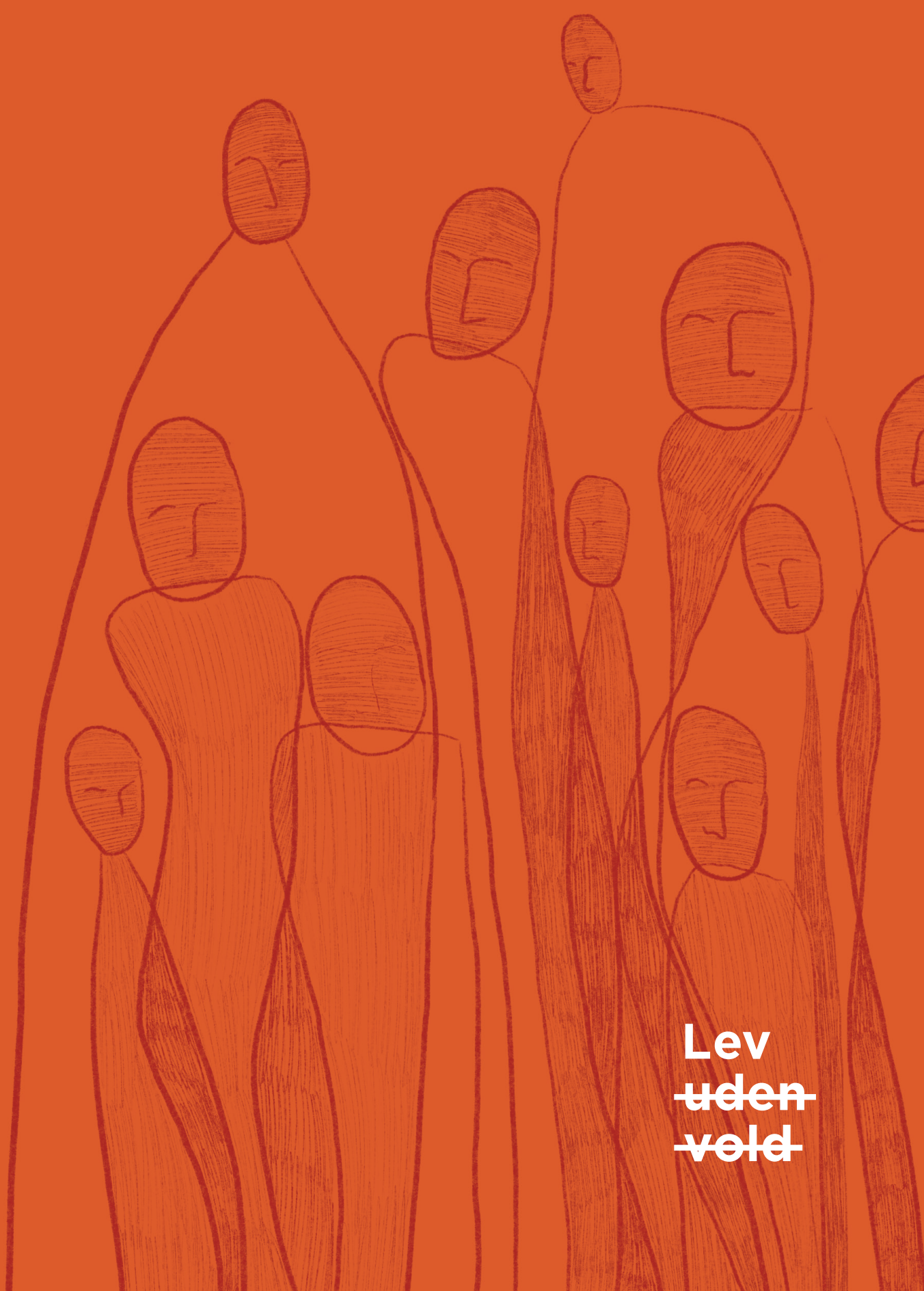
Vil du læse mere?

Læs mere om Lev Uden Vold på www.levudenvold.dk

Kontakt

Lev Uden Vold
H.C. Andersens Boulevard 47, 1. tv.
1553 København V

Tlf. 31 51 44 41
CVR: 38677519

Lev
uden
vold